

K A V A

Sahibi : Abdullah Soydan

Sorumlu : Hüseyin Şen

Yönetim Yeri : Cağaloğlu Çatal Çeşme Sok : 6/5 İstanbul

Baskı : ÖNSÖZ Basım ve Yayıncılık

Dizgi : Bilgiç Matbaası

Abone Şartları :

6 Aylık 120 TL. Yıllık 240 TL.

(Dış ülkeler için iki katı)

DESTPÊKIRIN

Tekoşina gelê me di hemberê mêjoketiyan da gav bi gav pêşve diçî û yek bi yek çeperan distîne. Tekoşina Marksîst û Leninîstan di hemberê revîsyonîzm û opartûnîzm û gûşin millîyetçîyan da bi birûbawerî û rêzanî hatî dayîn, rêke kî rast û dîrîşt û cerêbandî, bi xwestin û arîkariya gelê îro derêxistina weşanî şoreşî pêkhatîye.

Ew çepern ku gelê me bi tekoşina xwe yek bi yek destî xwe existin, emî jibo mafî tekoşina rizgariya millî û demokrasîya gel û propaganda sosyalîzmî bi emilênin; heya weşana KAWA bujî wî jibo pêşve birna tekoşina gelê xwe bi şuxulê.

Dewre kî bi hev û du ketina û sergêji kî mezin di nava dewelîn qapitalîst - emperyalîst û sosyal emperyalîsta da peyda bûyî, dijwariya mîxrika da, ev gelca ku nav welatîn mêjoketî û welatîn niv mê joketî da peyda buyê û ewan welatîn da tekoşina gelên hemşer emperyalîzm sosyal emperyalîzm û şukulyekîn wa ve zêde buye, bu vêkra welatî me Kurdîstanî da tekoşina rizgariya millî û demokrasîya gelê me bilind buyî da, di nava ve tekoşinî da fireh bûna dinê rênîna karkeran da kowara KAWA dest pê jîna weşanî di ke Vê dema ku hember emperyalîsta û sosyal emperyalîsta û şuxul yekîn wan da, di gîşê dinê da tekoşin fireh buyê, tehlika herba emperyalîsta heya şert û şûrûtin dinî da diya jî şoreş hîme; ew şoreşa welatî me ku -perçek jî perçekî şoreşa dinêye- da arîkariye bike û pêşve bike ev weşan derdikevê.

Dinê da, xasma wîlatîn mêjoketî û nîvenê mêjoketî da hemberî şertîn şoreşî ku ewanîn, desta tîne girtin, ger benda dinê ya şoreşda tifaqep jî pola çê bakran, belî em di meyxînîn îro Moskova û Pekin serê bê tifaqya gela û bê guman û tevîlhevîbûnîyî û serî gêjkirin û gelacî yî girtine, di kêşin. Tavî gelacîyî, genî bûnîyî welatî me Kurdîstanî da heşîn bûye. Jî bo va xapînok û hîlebazî û xîyaneta welatî meda bade paqij kirin û bendin di jê milleta tar û mar bi ke ku weşana KAWA derdikevî. Jibo rêkî rast bîr û bawerîkî qewî û Marksîstî - Leninîstî welatî me da cî bike derdikevî.

Ew mērxasî hēsinker, ku mēranî û fērsîyî ve nav û deng, KAWA bî tekoşîn û jîrtîya xweve jî bo me kanîya îlhamîye, da ku em serin va DEHAQ'ın îro mējoketî û emperyalîsta, sosyal emperyalîsta û kulmek dē jemîlleta bîşkınîn.

Armane, fihmkirêna rîya tekoşîna rîzgariya gelê me ne, kîşkirêna heval û hugiraye, eşkerakirêna neyar û edûyîn me ne. Bu weşana KAWA bî zanîni dîtina karkerin dinê, çêra rekâ tekoşîna gelê bindestin dinê Marksîzm - Leninîzm jîbo xwe rêberbikîn û hemberî gîş neyara da tekoşîna kî dijwar emî be ve weşanî bîdîn.

Welatî me da hetta îro weşanin ê birû bawerîya karkera jîbo xwe rêber kirin û Marksîzm - Leninîzm ne bî gatîna, belî bî rastî parîstî çêne bûne. Belî şoreşgîrîn welatî me tevgerîn Marksîstî û Leninîstî kirîne. Hemberî şuxlê şoreşgerî û belavkirên û vekêşandîna Marksîzmî da gîş tevgerîn burjuvazî û revîzyonîstî jî xwe bin navî marksîzmî da dane xef kirin. Belî wî KAWA, va tevgerîn tirsok û serpêhatî û finfane kîyagîşan cîyî xwe xef kirin da wî derêxî û lî ber çavîn gel da wî bî de xuyandî. Hinek jî va tevgera bî îcazeta mējoketî ya weşanin derêxîstîne, yîn mayîn jî qasî welatperest ya xwe hemberê tehdarî û neheqîya mējoketîya da weşanin derêxîstîne.

Evana, ber ku serî da zîm û teşqelîn mējoketî ya û teşqeleyîn dî nehistîne ku weşanekî şoreşgerî çêbe, meydan vale dîtîne û dîtînin xwe yîn revîzyonîstî belav kirêne. Ew weşanin bî îcazeta mējoketîya sitandî, ber ku mējoketîya lî ser wa pîr tehdarî ne kirêne, karîne revîzyonîzma asrî welatî me da bî parêzm û pojînin revîzyonîstî welatî me da belav bîkîn û derheqê gelê me da rû reşîke giran bîkîn. Lî belî ew weşanin ku qas xwe welat perest jî dîtîn û panjîm xwe yîn welat perwerî qas rîta xwe belav kirêne. Ew weşanin ku welatî me da bî salan ajantîya sosyal emperyalîsta kîrîn û dîkîn serû pîr mirova teji kirêne û zêdayî ve mirov şaş kirêne. Bervî qasî KAWA merkeza tekoşîna birûbawerî da şerê wa tavgera daniye. Wî rûyî wa eşkere bûke û berêzî wa lî ser gellî wî rake. Ewanî welatî me da berêstîya têne, belî ewîn dîtîna revîzyonîzma asrîya Çîn ê da têne xuyandî, emî wa her du revîzyonîsta - xulamî Çîn ê û Rusya - bî hevra tekin armanc.

Allîyî dî, herçendî mîzanek mezin paşde ketîne, belî şîrtîn heyîn da xwe bin çarka marksîzmî da dîdîm xef kirên, mîqabîlê va burjuva û burjuvazîyî piçûk da jî tekoşîn nayî rawestandî. Ew burjuvazîyîn hetta ku duh bî digotîm marksîzm Kurdistan e da nayî qebûl kirîn, ne imkane va şertanda karî wî çêbe, bulê zararî. Ber vî yekî palê xwe dîdan emperyalîsta û carna jî dîdan mējoketîyan, îro paşko Marksîzm Kurdistan e belav bûye û berpêşe, ev burjuvazî û burjuvazîyîn piçûk îro all-

yi sosyal emperyalizma ve di meşin û zehv û zehv demagojiya sosyallizmi dikan. Ewan burjuvaziyn şavenistiya netewayî serdest ji xwe ra bi gatina da êxistin himê xwe, bi tengrênina wa ya dinyayî bi hevre, girîng bina tekoşîna hemberê millet çitîya burjuvaziya dide xuyandî. Danîna tekoşîna hemberê şoven û sosyal şovenistiya netewayî serbest jibo xwe wezîfeki enternasyonalist di zanîn.

Derketîna KAWA, jî bo tekoşîna rîzgariya millî û demoqrasiya gelê Kurdistanî bûye reki par girînge. Burjuvaziyn diroka rezan a Kurdistanî di nîvîsyan îro iflas kirêne, lewre yî diroka di xuliqînî îro bi destî xwe diroka xwe dinivîsan, serketî û bi ceribandîne. Îro xwedîyî hêz û selahiyeta qedera netewayî xwene. Derêxistîna KAWA jibo vî tesdîq kirîne.

KAWA, îmkânî sînî û şertî zar da des bi jîna weşanî xwe dike. Van rojî ku tekoşîna ra, bi ro dijwar di bê, mehtacî bê sînî di bê de, amkan bi sînî dimînî; her mîlan ve, xasma zordestîya ku mêjoketî tî ser tekoşîna rîzgariya millî û demoqrasiya gel'î barî ku datênê ser piştî KAWA di gel bi kânahî binetî, teşqela tixê nava rîya wî, gelex em vana liber enceq em wa teşqelî neyaran bi arîkariya gel'î maddî û manevî, nava rê da rakî. Lewre, KAWA bi xwestî û arîkarî ya gel'î ve derdûke. Hetta ku ev xwestî û arîkarî heye KAWA tê teşqela nasnakê û wî jîna weşanî xwe bi meşîne. Arîkarî ya maddî û manevîya gel'î jibo vekîşandî û zexîmbî ya KAWA kanîkek her didûzê » xelas nabe.

KAWA, bi rêzîkî qesra ya hatiye xuluqandî. Jibo tekoşîna mîrêtopî bîne lî, gelême wî KAWA zehvîr bi parîsê û zexîm bi ke. bîne lî, gelême wî KAWA zehvîr bi parîsê û zexîm bi ke.

K A W A

B A Ş L A R K E N

Halkımızın, sömürgecilere karşı dış dış mücadele içerisinde adım, adım kazanmış olduğu mevziler ve Marksist-Leninistlerin başta modern revizyonizm olmak üzere her türlü oportünizm ve milliyetçiliğe karşı mücadelede edindikleri, ideolojik-siyasi tecrübe ve halkımızın bir talebi ve desteği sonucu, bugün devrimci bir yayın organı çıkarabilmenin şartları doğmuştur.

Halkımızın kazanmış olduğu her mevziden, Milli kurtuluş ve halk demokrasisi uğruna yararlanacak, bu mevzilerin bir tekini bile mücadeleli terk etmeyecek olan KAVA, yayın hayatı boyunca Milli kurtuluş, Halk demokrasisi ve sosyalizmin propagandaını yapacak, halkımızın mücadelesini ilerletmeye çalışacaktır.

KAVA, kapitalist - emperyalist ve sosyal emperyalist sistemin içindeki buhranın derinleştiği, çelişkilerin keskinleştiği, bu buhranın sömürge ve bağımlı ülkeler üzerindeki etkisinin giderek büyüdüğü, bu ülkelerdeki halkların emperyalizme sosyal emperyalizme ve onların işbirlikçilerine karşı mücadelesinin giderek yoğunlaştığı, buna bağlı olarak, ülkemiz Kürdistan'da da Milli kurtuluş ve halk demokrasisi mücadelesinin yükseldiği, bu mücadele içinde proletaryanın dünya görüşünün etkinliğinin arttığı şartlarda yayın hayatına giriyor. Dünya çapında, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı mücadelenin kabardığı ve yükselen emperyalist savaş tehlikesi yanında, devrim akımının hala esas olduğu dünya somutunda; dünya devriminin bir parçası olan, ülkemiz devrimine katkıda bulunmak amacıyla çıkıyor.

Dünya da, özellikle sömürge ve bağımlı ülkelerde devrimin objektif şartlarının olgunlaşmasına paralel olarak, dünya devrim cephesinin çelikten birliğinin de sağlanması gerekirken, başını Moskova ve Pekin'in çektiği ihanet akımlarının yol açtığı, dağınıklık ve kargaşalık, ka-

fa bulanıklığı, umutsuzluk ülkemize de yansımıştır. Dünya devrim cephesinin bir halkası olarak, ülkemiz devrim cephesinde ihanet akımlarının yol açtığı bu olumsuz etkileri silmek, bu akımlara karşı mücadele etmek doğru, devrimci, siyasi görüşlerin hakim kılınmasına katkıda bulunmak amacıyla çıkıyor.

İsmi ni aıdığı, intilalci Demirci KAWA'nın, mücadele ve çreniş ruhunu canlı tutarak, bugünün DEHAK'ları olan sömürgecilere, emperyalistlere, sosyal emperyalistlere ve bir avuç milli haine karşı kararlı ve amansız bir mücadele yürütecektir.

Amacı, halkımıza kurtuluşunun yolunun nasıl olacağını kavratmak, dostlarını ve düşmanlarını ideolojik olarak tanıtmak olan, bu yayının faaliyetinde, proletaryanın bilimsel dünya görüşü, ezilen halkların kurtuluş yolunun meşalesi olan Marksizm-Leninizmi kendisine biricik rehber olarak alıp, onun lafına değil, özüne sarılacaktır.

Ülkemizde, bugüne kadar, proleter ideolojiyi kendisine kılavuz edinen, Marksizm Leninizmi sözde değil, gerçekte savunan bir yayın organı mevcut olmamıştır. Buna karşılık, Marksizmin, ülkemizde (Devrimcilerin çabalarıyla) yaygınlaşmasına bağlı olarak her türden burjuva milliyetçisi ve revizyonist akım kendisini marksizmin lafı arkasına gizlemeye çalışmıştır. KAVA bunları gizlendikleri yerden çıkarp gerçek kimlikleriyle teşhir edecektir. Bu akımlar, kimi sömürgecilerin icazetiyle, kimi de, yurtseverliği ölçüsünde, sömürgecilerin engellemelerine rağmen, çeşitli yayın faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Başta sömürgecilerin engellemeleri gelmek üzere, çeşitli nedenlerle şimdiye kadar mevcut olmayan, Marksist-Leninist bir yayın organının olmamasının yarattığı boşlukta yararlanarak, görüşlerini yaymışlardır. Sömürgecilerin icazetiyle, ciddi bir engellemeye maruz kalmadan yaşamlarını sürdüren yayın organları, ülkemize modern revizyonist görüşlerin taşıyıcıları olarak, halkımızın mücadelesi açısından bütünüyle olumsuz bir örneği temsil ederlerken, sömürgecilerin çeşitli engellemelerine rağmen ayakta durmaya çalışan bazı yayın organları da, yurtsever görüşlerin ve düşüncelerin yayılmasına belli ölçülerde yardımcı olmuştur. Birinci kategoride yer alan ve Sovyet sosyal emperyalistlerinin ülkemizdeki ajanları olan akımların, yıllardır sürdürdükleri yayın faaliyeti geniş kitleleri kaçınılmaz olarak etkilemiştir. Bu nedenle KAVA, ideolojik mücadelenin merkezine, bu akımlara karşı mücadeleyi koyacaktır. Bunların gerçek yüzlerini açığa çıkararak, kitleler üzerindeki etkilerini ortadan kaldıracaktır. Bunlara karşı mücadeleyi, ülkemizde etkinliği olmamasına rağmen, modern revizyonizmin Çin'ci görünümüne karşı mücadele ile birlikte ele alacaktır.

Öte yandan, büyük ölçüde gerilemesine rağmen, mevcut şartlarda kendisini Marxizm maskesi arkasına gizlemeye çalışan, burjuva ve küçük burjuva milliyetçiliğine karşı mücadeleyi de ihmal etmeyecektir. Daha düne kadar, Marksizmin Kürdistan şartlarında geçerli olduğunu savunan, kimi zaman emperyalizm ve sömürgecilerle uzlaşan burjuva milliyetçiliği, Marksizmin yaygınlaşması, özellikle de Sovyet Sosyal emperyalistlerine yanaşmaya çalışmaları nedeniyle, bugün bol bol sosyalizm demagogisi yapmaktadır. Ezen ulus şövenizmine karşı sözde mücadeleyi, varlıklarının en birincil nedeni durumuna getiren küçük burjuva ulusal dar görüşlülüğüyle birlikte, burjuva milliyetçiliğinin her çeşidine karşı mücadele, bu nedenle daha büyük önem kazanmaktadır. Ezen ulusların sol hareketi içerisinde yaygın olan şövenizme ve sosyal şövenizme karşı mücadele etmeyi de, enternayonalist bir görev olarak yerine getirecektir.

KAVA'nın çıkışı, Kürdistan Milli kurtuluş ve Halk demokrarisı mücadelesinde önemli bir olaydır. Kürdistan siyasi tarihini yazmaya çalışan burjuvazi iflas etmiş, bizzat tarihi yaratanlar, bundan böyle kendi tarihlerini yeniden yazabilecek güç, yetenek ve tecrübelere sahip olmuşlardır. Kendi kaderlerine sahip olma ehliyet ve gücüne sahip olmuşlardır. KAVA'nın çıkışı bunun ispatıdır.

KAVA, sınırlı imkanlar ve zor şartlar içinde yayın hayatına başlıyor. Mücadelenin giderek çeşitlenip yoğunlaştığı bir dönemde, ihtiyaçlar sınırsızlaşırken, imkanların sınırlı olarak kalması; her yönden, özellikle sömürgecilerden gelen yoğun baskılar, Milli kurtuluş ve Halk demokrasisi mücadelesinin, KAVA'ya yüklediği görevleri eksiksiz yerine getirmesine engel teşkil edecekleri gözönünde tutulmalıdır. Ancak bu engellerin, halkımızın maddi ve manevi desteği ile atlatılacağına inancımız tamdır. Çünkü, KAVA, halkın talebi ve desteği ile çıkmaktadır. Bu talep ve destek oldukça hiç bir engel tanımadan yayın hayatını sürdürecektir. Halkın maddi ve manevi desteği, KAVA'nın gelişip güçlenmesinin biricik, bitmez tükenmez kaynağıdır.

KAVA'yı sınıf mücadelesinin kanunları yarattı. Sınıf mücadelesinin gereklerini yerine getirmek kaydıyla, halkımız KAVA'yı daha'da geliştirip güçlendirecektir.

K A V A

SÖMÜRGEÇİLİK VE MİLLİ MESELE

GİRİŞ :

Kürdistan'ın toplumsal yapısı¹ bütün yönleriyle incelenmeden önce, onu ezilen dünyanın bir parçası olarak tesbit etmek gerekir. Ayrıca bu ülkenin, çözülmemiş olarak kalan, milli ve demokratik sorunlarının olduğunu da buna eklemek gerekir. Bu tespitler o kadar doğrudur ki; merkezinde uluslararası proletaryanın yer aldığı, dünya devriminin bileşenleri olarak, milli kurtuluş ve anti-emperyalist demokratik devrimlerin, ezilen dünyada kasırgalar gibi eserek, emperyalist ve sosyal emperyalist sömürgeçleri ve işbirlikçilerini tehdit ettiği, bu günümüz gerçeğinin, tamamlayıcı bir parçası olarak ele alınmaması, anti-marxistce bir tutum olacaktır.

Ekim devriminden önce emperyalizmin cephe gerisini oluşturan, sömürge, yarı-sömürge ülkelerin, yeni tarihsel dönemle birlikte sosyalizmin cephe gerisini oluşturmalarıyla, artık bu ülkelerde ki devrimlerde proletaryanın hegemonya kurma çağı açılmış bulunuyordu. Bunun tarihi önemi, o kadar büyük oldu ki; eski tarihsel dönemde bağımsız ve tayin edici bir güç olarak görülen milli kurtuluş devrimleri, yeni tarihsel dönemle birlikte, farklı bir içerik kazanarak bağımsız ve tayin edici bir güç haline geliyor, buda dünya devriminin stratejisinin değişmesini zorunlu kılıyordu. Ekim devriminin önderi Lenin Yoldaş'ın, Marks'ın kendi döneminde «Bütün ülkelerin işçileri birleşin!» biçiminde formüle ettiği stratejiyi yeterli bularak, bunu «Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz!» stratejik formülasyonu ile değiştirmesi, işte bu yüzdendir.

Nitekim bu günde, başında Enver Hoca Yoldaş'ın bulunduğu, uluslararası komünist hareketin, her türden oportünist ve revizyonistin bu gerçeği, şu veya bu biçimde değiştirme çabalarını bozguna uğratarak, milli kurtuluş devrimlerinin dünya devriminin itici gücü olarak tespit edilmesinde direnmesi, bu Leninist formülasyonla tam uygunluk halindedir.

Kürdistan ve Kürdistan devrimi bu belirlemelerin dışındadır? Marksizm-Leninizmin bu evrensel tespitlerini kabul eden her kesin bu soruyu, «elbette dışında değildir» diye cevaplaması gerekir. O halde, yukarıda Kürdistan hakkında yapılan tespitleri, Kürdistan devrimini, her şeyden önce dünya devriminin, tamamlayıcı bir halkası olarak almak gerektiği tespitiyle birleştirmek gerekir.

Bu tespitler bile bütün siyasi güçleri ele alarak ayrıştırmada, başlı başına yeterli bir özellik taşımaktadır. Ne var ki Türkiye siyasal yaşamını oluşturan akımlara baktığımızda, onları bu tespitlerden çok uzakta görürüz... Bu neden böyledir? Bu soruyu cevaplamak için Türkiye'nin siyasi tablosuna bakmak gerekiyorki, biz bunu ilerde ele alacağız.

Siyasi hareketimiz, yukarıda özetlediğimiz Leninist tespitlere bağlı kalarak, Kürdistan devrimini, proleter dünya devriminin tamamlayıcı bir parçası olarak tespit etmekte, bunu, aynı zamanda bu ikisinin birbirleriyle zerre kadar çelişmediği tespitiyle birleştirmekte ve böylece Kürdistan halkının milli demokratik devrimini üstlenerek, bu yolda ilerlemektedir. Bütün sosyal-göven çığıklıkların iddialarının aksine, hareketimizin ortaya çıkışı, Büyük Ekim devriminin açtığı yeni tarihsel dönemin temeline uygun olmuştur. Yani hareketimizin ortaya çıkışı, Komünist Enternasyonalin temel tezlerini inşa eden Lenin Yoldaş'ın şu çağrısına verilen bir cevap niteliği taşımaktadır.

«... Kimi yerde üstün körü örgütlenmişse olsa yeniden örgütlenmeye muhtaçta olsa her yerde bir proleter ordusu var. Bütün ülkelerde ki yoldaşlarımız eğer şimdi birleşik bir ordu kurmakta bize yardımcı olurlarsa, hiç bir güçlük bizi bu görevi yerine getirmekten alıkoyamayacaktır. Görev dünya proleter devrimidir; bir dünya şura Cumhuriyetinin kurulmasıdır.» (Komünist Enternasyonalin temel görevleri başlıklı makalesinden, D.U.K.H.s.355,abç)

* Hareketimiz dün olduğu gibi bu günde, Kürdistan halkının devrimini üstlenmek için, bağımsız örgütlenmeyi savunmada dayandığı temel diğer şeylerin yanında, Lenin'in bu çağrısına uymaktır. Şüphesiz, bu çağrıya uyan Kürdistan proletaryası, halkımızın milli kurtuluş mü-

cadelesini, ideolojik, politik ve örgütsel hegemonyası altına almayı başardığında, Lenin ve önderliğindeki Komünist Enternasyonalın üstlendikleri görevin yerine getirilmesinde, üzerine düşeni yapacaktır.

Bunun için biz; sömürgecileri, işbirlikçi milli hainleri, emperyalist ve sosyal emperyalistleri hedefliyen milli demokratik devrimi başarak, sınır taşlarının dikildiği Kürdistan'da proletaryanın milli diktatörlüğünden, «dünya şûra cumhuriyetinin» kurulması hedefine doğru, yani «sınıf hedefimize» (Lenin, U.K.T.H.s,74) doğru yürüyeceğimizi söylüyoruz...

Kürdistan halkının milli kurtuluş mücadelesini savunduğumuz için bizi; emperyalizme karşı mücadeleyi göz ardı etmekle (!) suçlayan kimi çevrelerin o keskin «anti-emperyalist» ilklerinin iç yüzünün açığa çıkarılmasında, onlara rağmen gelişmekte olan, Kürdistan milli kurtuluş mücadelesine bir göz atmak yetecektir. Çünkü bu mücadelelenin boyutlanmasından rahatsız olan, emperyalist ve sosyal emperyalist mihrakların görülmesi zor olmayacaktır. (O güçler ki dünyanın en büyük sömürücü ve zalimleri olan süper devletlerdir. İşte bunlar Kürdistan halkının gelişen mücadelesi karşısında rahatsız olan mihrakların başında gelmektedirler.)

Bunları bir yana bırakarak Türkiye soluna baktığımızda, onların Kürdistan milli kurtuluş mücadelesinin, objektif olarak var olduğunu dahi kabul etmediklerini görürüz. Kimi dönemlerde «Kürt halkının mücadelesi gelişiyor» (Bunu bile eksik söylüyorlar. Çünkü gelişen mücadele aynı zamanda Kürt ulusuyla kader birliği yapmakta olan, azınlık milliyetler dahil, tüm Kürdistan halkının mücadelesidir. Bunu böylece kabul etmemek daha başından anti-marxist bir tutum olmaktadır.) vb. türden yuvarlak şeylerin söylenmesi bu gerçeği değiştirmemektedir. Kürt halkının mücadelesi geliyorsa, bu kimleri hedefliyor ve hangi biçimdedir? Gene, bu mücadele hangi güçleri tedirgin ediyor, halkımızın soy kırımına hazırlananlar kimlerdir ve bu güçler kimlere dayanıyorlar? Buna karşılık, Türkiye ve Kürdistan proletaryasının tavır ne olmalıdır? vb. İşte bu sorular, Türkiye solunan yıllardır geçiştirmeğe çalıştığı sorulardır...

Bu durumuyla Türkiye solunun, Kürdistan'ın toplumsal yapısını tespit etmesi beklenemez zaten... Şimdiye kadar bu mesele ile ilgili olarak bütün söyledikleri, önemli yanlışlar içermesi yanında, sosyal-şo-

Lenin bu deymi aynen şöyle kullanıyor : «Proletarya diktatörlüğünü milli bir diktatörlükten (...) milletlerarası bir diktatörlüğe (...) dönüştürme görevi...» (D.U.K.H.s.344,abç)

şenizmin derin yansımalarıyla iç içe olan şeylerdir. Bununla beraber söylemiş oldukları bir kaç şeyde, subjektiftir, pragmatik anlayışlarının ürünüdür. (İ. Kaypakkaya bu genel değerlendirmenin dışındadır. Milli mesele ile ilgili görüşleri önemli yanlışlar taşıyor olmasına rağmen, o dönemde marksist milli mesele programına en yakın olarak, onun görüşleri tespit edilmelidir. O dönemde U.K.T.H. meselesinin savunulmasının ön planda olduğu bilinirse, bu daha iyi anlaşılabilir. Gerek «takipçi» leri olduklarını söyleyenler ve gerekse diğerleri onun söylediklerini geliştirememişlerdir.)

Onların pragmatik tavırları, Kürdistan'ın sömürge olarak tespit edilmesiyle birlikte, bu tespitin kaçınılmaz olarak bağımsız örgütlenmenin kabul edilmesine götüreceği korkusunun verdiği iç güdüyle birleştiğinde, bu meselenin reddine özel bir önem vermeleri sonucunu doğurmaktadır. Proleter enternasyonalizmine dayanmadan milli meseleyi ele alışları, bu sonuçla birleşince, Türkiye solunun hiçte içaçıcı olmayan durumu ortaya çıkmaktadır. Modern revizyonizm, «yeni» oportünizm ve diğer anti-marksist akımlarla, arasında kalın çizgilerin olmadığı eklektik çizgilerin tablosudur bu.

Oysa milli meseleye olduğu gibi, örgütlenme meselesinide proleter enternasyonalizmi temelinde ele almak gerektiğini kavramış olsalardı, onların bu korkusu doğrudan doğruya sömürge tespitinden kaynaklanmayacaktı. Çünkü bir ülkenin toplumsal yapısının tespiti, devrimci proletaryanın doğru bir mücadele hattı izlemesinde tayin edici olurken, onun örgütlenme biçiminin özünün tesbitiyle doğrudan ilgili değildir.

Bu nedenle Kürdistan sömürgeci diyerek, bağımsız örgütlenmeyi savunan biz değiliz. Biz proleter enternasyonalizminin özünü proletaryanın sınıf mücadelesinin birliği oluşturur diyoruz ve diğer meseleleri olduğu gibi örgütlenme meselesini de buna dayandırıyoruz.

Bu anlayıştan uzak olan «proleter devrimci»ler ne yapmaktadır. Her şeyden önce onlar, Kürdistan gerçeğinden ancak, halkımızın anti-sömürgeci muhalefetine yükselmesiyle haberdar oldular. Milli mesele ve sömürgecilik tartışmalarına girmelerinin nedeni de budur. Halkımız, ülkesiyle birlikte var olduğunu, bundan sonrada var olacağını herkese kabul ettirecektir. Ancak, sömürgecilerin bu gerçekler üzerine koyduğu tabuları yıkmak için, onların tutarlı mücadele ettiklerini söylemek çok güçtür.

Türkiye solu bunu «ayrı örgütlenme» diye ifade ederken, kasıtlı davranmaktadır. Böylece «ayrılık» deyiminin kitleler üzerinde ki antipatisini kendi pragmatik anlayışlarına kanallize etmeye çalışıyorlar.

Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını tahlili (!) ettiklerinde bile onların çıkış noktası, «misak-ı milli» sınırları olmaktadır. Bu meselenin ele alınış biçimi hâlen varlığını sürdüren «bölgeler arası dengesiz gelişme» revizyonist teziyle köklü bir ayrışığın olduğunu göstermemektedir. Nitekim «marksist milli mesele programı» nı koyduğunu ilan edenler «Kürdistan'da Türkiye'nin diğer bölgeleri gibi (gibi!!) -genel olarak yarı-sömürge olan Türkiye'nin bir bölgesini oluşturur...» (P. Bayrağı, s.57) gibi gerici şeyleri söyleyebilmektedirler.

Lenin'in Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı kitabıyla, yapmış olduğu sosyo-ekonomik tahlillerin yalnız merkezi Rusya'yı kapsadığı biliniyor, onların çıkış noktasının ne kadar gerici olduğu kavranabilir. İlgili tezlerinin ele alınarak incelenmesi -ki bu yapılacaktır- onların; sosyal-şovenizmle olan derin bağlarını açığa çıkaracaktır. «Sosyal devrim adına millî meseleyi inkâr etmek» biçimindeki Proudon'cu bakış açısının, bunların tamamlayıcı bir özelliği olması, Kürdistan millî kurtuluş hareketinin, derin, halkçı ve demokratik özünün reddedilmesini beraberinde getirmektedir.

Bahse konu olanlar uluslararası komünist hareketin temsilcileri olduğunu iddia eden, «HB», «DHB», «HK» ve «HY» gibi guruplardır.

Burada sömürgecilik, ve anti-sömürgeci mücadelede epeyi iddialı olan «KSD»'ye ele almak gerekiyor.. Denebilir ki, «KSD» pragmatik tutumun en kurnazca uygulayıcısıdır. Özellikle bağımsız örgütlenmeyi getirerek, kendilerinden ayrılanlardan sonra bu çabalarını, daha bir şiddetlendiren bu akımın, her iki tespitte de ne kadar samimi (!) olduğunu, kendilerine şu sorunun sorulması bile açıkça göstermeye yetmektedir : «Kürdistan'ı sömürgeleştiren ülkelerin toplumsal yapısı nedir? Eğer yarı-sömürge deniliyorsa- ki böyle diyorlar- bunlar kimlerin yarı-sömürgeleridir? Türkiye ve İran ABD'nin yarı-sömürgesidir diyecek, fakat diğer ikisi için bir nitelendirmede bulunmayacaktır » «KSD».

Oysa Irak ve Suriye'nin, Rusya'nın yarı-sömürgeleri olduğunu, olgular gösteriyor. (Biz burada bu olguları saymıyacağız. Ancak her iki ülkende, siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda Rusya ile işbirliği yap-

İdeolojik olarak «KSD» gibi orta yolcu bir tavır içinde olduklarından, Kürdistan'daki yurtsever-milliyetçilerinde cevaplandırmaktan kaçındıkları, sorulardır bunlar. Onların bu tavrı, Marksizm-Leninizm yanında saf tutacak yapıda olmamaktan ve halkımızın öz gücüne güvenmeyip, dış güçlere bel bağlamaktan kaynaklanmaktadır. Ancak Rusya her geçen gün Kürdistan (özellikle Güney) halkımız nezdinde teşhir olmaktadır. .

tıklarını, bu ülkeler temsilcilerinin çeşitli vesilelerle belirttiklerini hatırlatmakta yarar vardır.)

Örgütlenme meselesinde de aynı tutumdan hareket eden «KSD», «İkisi de olur» (hem birlikte örgütlenme, hem ayrı...) gibi anti-mark-sist bir yaklaşım içindedir. Burada en büyük sosyal-şovenizmin modern revizyonizmin olduğunu, bu nedenle, «KSD» nin «anti-sömürgeci-liği»nin, ancak ona karşı tutarlı tavır almaktan geçeceğini belirterek geçelim...

Öte yandan bu siyasi tablonun tamamlayıcıları olarak, sosyal-fa-sist ve onlarla aynı nitelikte olan oportünistlerin bu mesele karşısın-da ki tavırlarını ele alalım. Ancak hemen belirtelim ki bunlar öz olarak Amerikan'cı sömürgeci burjuvaziyle aynıdırlar. (sınıf temeli olarak) da sömürgecilerin «bölücülük» karşısın-da ki tavırlarıyla, özünde bir aynılık göstermektedir.

Ne varki «Marksizm» maskeli olmaları, onları ayrıca ele almayı zorunlu kılmaktadır. Marksizme ihanet etmek gibi ortak özellikleri olan bu akımlar, millî kurtuluş hareketlerine karşı çıkarken, aynı ide-olojik gerekçeyi öne sürmektedirler ki oda şudur : Emperyalizmin yeni sömürgeci yöntemlere baş vürmesini dünyada sömürgeciliğin ortadan kalktığı biçiminde yorumlamak, hemen ardından, bu nedenle, millî kurtuluş ve anti-emperyalist demokratik devrimlerin, gereksiz olduğu karşı-devrimci tezini, birlikte getirmek.. Yarı-sömürge iktidarı «an-ti-emperyalist», «devrimci-devrimci» ve hatta «dünya devriminin temel gücü» olarak göstermeye çalışmak ve bunların «yeni dünya düzeni»ni kuracakları hayalini yaymak (modern revizyonistler bunu «kapita-list olmayan yoldan kalkınma» revizyonist teziyle, «üç dünyacı» opor-tünistlerde : «yeni ekonomik düzen» safsatasıyla, yapmaya çalışıyor-lar.) ve böylece ezilen dünyada var olan uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarını yok farzetmek...

Modern Revizyonistler Türkiye'de sosyal-faşizmi güçlendirme, «üç dünya»cılar ise sözcülüğünü yaptığı, yarı-sömürge yapının korunması çalışmalarına bağlı olarak, ulusal barışı sağlamaya çalışıyorlar. Yeni

! «Üç dünya» oportünizminin ülkemizdeki devamı olan bir «grup» ta sözde «millî kurtuluş programı» oluşturma çabası içindedir. Oysa ara-mızda iki çizgi mücadelesinin sürdüğü dönemde, içinde olduğu karşı-devrimci çabanın hesabını sormak için, «yolu kesildi»ğinde «devrimci» onurunu dahi koruyamıyarak, aşağılanan bu oportünist hain (ler), baş-ka şeyler peşindedirler. «Aydınlık» sömürgecileriyle organik bağ için-de oldukları ve halkımızın bunları «Dehakçılar» diye nitelendirdiği bi-linirse bunların asıl konumunda, böylece anlaşılmış olur.

tarihsel dönemde, bu çabaların ne kadar gerici olduğu bilinirse, bunların konumunda o kadar anlaşılır olacaktır.

«ÖY» sosyal-faşistleri bu çalışmalarına bağlı olarak, Kürdistan'da gelişen mücadeleye paralel olarak, yurtsever saflara sızmakta, özel bir çaba içindedir. Bugün Rusya'nın Türkiye hakim sınıflarını elde ederek, ülkemizde ele geçirme siyasetinin bir devamı olarak «ÖY», halkımızın mücadelesini, pasifize etmek, bununla beraber meselenin, Rusya tarafından, Türk hakim sınıflarına karşı bir tehdit aracı olması için, zemin hazırlayarak, dolayısıyla bu meseleyi kontrol altına almaya çalışıyor.

«ÖY» Kürdistan'ın sömürge olduğunu savunurken, «demokrasinin sınırlarının genişletilmesi», «faşizme karşı burjuva demokrasisi» gibi incileri ortaya dökmesi, Rus usaklığında aldığı yolla birleşince, onun hain yüzü ortaya çıkmaktadır. Özellikle Güney Kürdistan'daki milli mücadeleyi, baltalama ve yok etme çabaları içinde olan «Talabani'ciler» bir başka noktadan hareketle, «ÖY» la aynı nitelikte birleşmektedir.

Özetlersek : Türkiye sol hareketi içinde marksist milli mesele programı inşa eden bir akımda bulunmamaktadır. Türkiye'deki sınıf mücadelesinin, Kürdistan milli kurtuluş mücadelesinin gelişiminin, bu akımların ayrışımını getirmesi kaçınılmaz olacaktır. Ancak Türkiye siyasi yaşamının geleceğini, proleter devrimciler ele alacaklardır. Bundan şüphe etmediğimiz gibi, özellikle bunun için çabada sarfedeceğiz.

Ülkemizle ilgili siyasi akımların niteliğini kısacada olsa ortaya koymuş bulunuyoruz. Kimi akımların, siyasi ve ideolojik olarak, teşhiriyle birlikte yok edilmesi, kimi akımlarınsa yurtsever-devrimci saflara kazanılması, sınıf mücadelesinin üzerimize yüklediği bir görevdir. Komünistçe bir bilgileme esasında, hayatın her alanında bu akımlarla hesaplaşılacaktır. Uluslararası komünist hareketin ülkemizdeki bir parçası olarak, halkımızın devrimine önderlik etmede başarılı olmak için gereklidir bu...

Dolayısıyla KAVA olarak yayın hayatına başlamamız, bu görevin başarılmasına katkıda bulunmak içindir.

Sömürgecilik Kavramının İçeriğine Genel Bir Bakış

Bütün tarihi dönemler için geçerli, tarihi olarak oluşmuş toplumların tümüne birden uygulanabilecek bir sömürgecilik tanımı vermek mümkün değildir. Çünkü sömürgecilik kavramı olarak, farklı tarihi dönemlerde farklı bir içerik kazanmıştır. Fakat farklı tarihi dönemlerdeki sömürgeciliği belirleyen bazı özellikleri, bütün tarihi dönemlerdeki sömürgeciliğin ortak özellikleri olarak görebiliriz.

Örneğin, sömürge topluluk veya ulusun sömürge topluluk veya ulustan daha ileri bir toplumsal yapıya, üretim biçimine sahip olması veya aynı üretim biçimine sahip olsalar bile, sömürgeci ulus veya topluluğun sömürge ulus veya topluluktan, toplumsal iç çelişkileri, iç iş bölümü ve üretici güçlerin gelişmişlik düzeyleri bakımından daha ileri olması sorunludur. Bu sorunluluk başlı başına çeşitli tarihsel dönemlerdeki sömürgecilik ilişkilerinin ortak özelliğidir.

Yine sömürgeciliğin her dönemde var olan ortak özelliklerinden birisi de ilhak edilmişliktir. «Yabancı» bölgelerin zorla ülke topraklarına katılması demek olan ilhak kavramı siyasi ekonomik ve kültürel alanlarda da kendini gösterir. Siyasi varlığı yok edilerek ilhak edilen ülkelerin, toplumsal iç dinamikleri ya yok edilmiştir ya da toplumu yönlendiren, değiştiren ve ileriye doğru geliştiren dinamiklerin bağımsız gelişmesi önünde, sömürgeciler esas engeli oluşturmuşlardır.

Sömürgecilik ilişkilerinde her dönemin ortak özelliği olan ilhak edilmişlik farklı toplum biçimlerinde farklı temeller üzerinde gerçekleşebilir. Örneğin, esas olarak toplumun temel üretim araçlarına el koyarak, onun üzerinde mülkiyet kurarak, yapılmakta olan ekonomik ilhak; köleci dönemde, temel üretim aracı olan köle ve onunla birlikte

emeği üzerinde mülkiyet kurarak; feodal toplumda, temel üretim aracı olan toprak ve ona bağlı serf üzerinde mülkiyet kurarak, kapitalist toplumda da temel üretim aracı olan sermayeyi elde ederek ve üretim araçlarına el koyarak gerçekleştirilebilir. Bütün tarihi dönemlerde ki sömürgecilik ilişkilerinde bir toplum başka bir toplumun iç statükosunu bozmuştur. Ayrıca bu ilişkilerde zorun (Millîter güçlerce işgal ve istilalar) şu veya bu biçimiyle var olduğunu gene her dönemde görmek mümkündür.

Fakat bu ortak özellikler, sömürgecilik hakkında; bizi belli ve sistemli bir kavrayışa götürmekten usaktır. Onun için sömürgecilik ilişkilerini, her dönemin tarihi ve iktisadi şartlarının belirlediği kendine özgü çerçeve içinde ele almak gerekiyor. Bu çerçeve içinde çeşitli halklar ve uluslar arasındaki ilişkiler bütün etmenleriyle birarada ele alınmalıdır. Çünkü :

«Başka başka uluslar arasındaki ilişkiler, bu uluslardan herbirinin üretici güçler, iş bölümü ve iç çelişkiler bakımından içinde bulundukları gelişim evresine bağlıdır.» (Marks, Kapitalizm Önceki Ekonomi Biçimleri, s.78)

O halde sömürgeciliğin açıklanabilmesi için bu farklı toplumların üretici güçlerinin geliştiği düzey, iş bölümü, iç ve dış çelişkiler ele alınarak açıklanmalıdır.

Köleci toplum biçiminde, sömürge toplumun ekonomik örgütlenmesi ve üretici güçlerin durumu, köle emeğinin kullanılması durumuna uygunluk arz ediyordu. Koloni kentlerin kuruluşu daha çok köle ticaretinin bir sonucuydu. Üretici güçler fazla hür insanı besleyecek durumda olmayınca, bu hür insanlar başka bölgelerin üretici güçlerine-ki bu toplumda üretim gücünü köleler oluşturunuyordu-el koyarak, buradaki insanları köleleştirmek için oralara göç eder koloni kentler kurarlardı. Bu kentler köle ticaretinin merkezleri olurdu. Atina'nın, Karadeniz, Ege ve Akdeniz kıyılarındaki kolonileri, Roma'nın ve Kartacalıların, Akdeniz kıyılarındaki kolonileri köleci dönemdeki sömürgeciliğin örnekleridir.

Bu dönemde köle imparatorlukları yukarıda açıkladığımız temelde fetihlere girişerek topraklarını genişletiyorlardı. Köle emeğine olan ihtiyaç bu imparatorlukların büyümesinde itici güç oluşturunuyordu. Bununla beraber bu dönemde ticaret baş başına bir dal haline geldi. Ticaretin gelişmesi kendisi ile birlikte servet birikimini getiriyordu. Böylece de tefecilik geliyordu Ama öte yanda da köleler olusunun büyümesine yol açıyordu. Kapitalist üretim biçiminden önceki dönem-

lerde sömürgeciliği doğuran temel etmenlerden biri, üretici güçlerin fazla nüfusun yükünü çekebilecek kadar gelişmemiş olmasıdır. Marks bunu şöyle açıklıyor :

«Yunan'da ve Roma'da Antik çağın devletlerinde kolonilerin dönemecek olarak kurulması biçimini alan sorunlu göç toplumsal örgütlenme zincirinin değişmez bir halkasını oluşturmuyordu. Bu devletlerin tüm sistemi, Antik çağ uygarlığının varlığı tehlikeye atılmak istenmiyorsa, nüfusun aşılması gereken belirli bir sınırlaması üzerine kuruluydu. Bu niçin böyleydi? Çünkü doğal bilimlerin maddi üretime uygulanması bilinmiyordu. Uygar kalabilmek için pek kalabalık olmamak gerekti. Yoksa özgür vatandaş köle durumuna getiren o ağır kol işlerine kurban gidiyordu. Üretici güç eksikliği topluluğu belirli sayıda nüfusa bağımlı kılıyordu. Ve bu sayının sağladığı denge bozulmamalıydı...» (a.g.e. s.103)

Fakat günümüzde, üretici güçler, ilkel komünal, köleci ve feodal dönemlere oranla daha çok geliştiğinden «sorunlu göç» yoluyla sömürge edinmekten eser kalmadı. Çünkü :

«... Bugün fazla nüfusun nedeni üretici güçler eksikliği değildir, nüfusun eklenmesini sorunu kılan ve açlık yada göç yoluyla bu fazla nüfustan kurtulan üretici güçlerin büyümesidir. Üretici güç üzerine yük olan nüfus değil, nüfus üzerine yük olan üretici güçtür.» (Marks, a.g.e.s.103)

Bu bölümü özetleyecek olursak, farklı toplumsal dönemlerin kendisine özgü sömürge siyasetini, meselelerin somut konuluşunda çıkış noktası olarak almak gerekir. Bazılarının yaptığı gibi bu farklı dönemlerdeki sömürge siyasetlerini karşılaştırmak ve aynı olmadığını görünce kapitalizm öncesi dönemlerin sömürge siyasetini inkar etmek sömürgeciliği serresiz anlamamak demektir. Aynı çevreler Osmanlı feodal sömürgeciliğini ilkel birikim ve serbest rekabetçi dönemlerin sömürge siyasetleri ile karşılaştırmakta, aynı olmadığını görünce Osmanlı Devletinin feodal imparatorluk olduğuna bakarak onun sömürgeci olmadığını söyleyip meseleyi çözümlerini sanmaktadırlar. (!)

Oysa Osmanlı Devleti feodal sömürgeci bir devlettir ve bu meseleyi ilerde ele alacağız. Ancak hemen belirtmek gerekir ki Osmanlı feodal sömürgeciliği ile Avrupa devletlerinin sömürgeciliğini kıyaslamak kişiyi bir takım boş palavralara ve bayağılıklara düşürür» Lenin şöyle diyor :

«Sömürge politikası da emperyalizmde kapitalizmin çağdaş döneminden, hatta kapitalizmden önce de vardı. Kölelik üs-

tüne kurulu bulunan Roma bir sömürge politikası izliyor ve emperyalizmi uyguluyordu. Ama iktisadi ve toplumsal biçimler arasındaki farkı görmeden gelerek ya da arka plânlara iterek, emperyalizmin «genel düzeni» üzerine fikir yürütmek tıpkı «Büyük Roma» ile «Büyük Birritanya» arasında kıyaslamalara girmek gibi bir takım boş palavralara ve bayağılıklara düşündür kişiyi. Çünkü kapitalizmin eski evrelerindeki sömürge politikası bile, mali sermayenin sömürge politikasından temel ayrılıklar göstermektedir.» (Emperyalizm, s.99 a,b,c,)

Aynen bunun gibi sorunları tarihi şartlar içinde ele almayarak, feodal sömürgeci politika uygulayan Osmanlı devleti ile ilkel birikim döneminin kendine özgü, vurgun-yağma-talana dayanan sömürge politikasını kıyaslamak Lenin'in deyişiyle «Büyük Roma» ile «Büyük Birritanya»yı kıyaslamaya benzer.

Konuyla ilgili olarak ancak Portekiz ve T.C. yı kıyaslayabiliriz. Bu iki devlette toplumsal yapı bakımından benzerlik gösterdiği gibi geçmiş dönemden devraldıkları sömürgecilik politikasının mirasçuları olmaları ilede birbirlerine benzerler. Ama şunu belirtelimki Portekiz'in 16-17. yüzyıllarında uyguladığı sömürge siyasetini yani ilkel birikim döneminin sömürge politikasını, Osmanlı Devleti ancak 18 ve 19. yüzyıllarda uygulamıştır.

Ülkemizin toplumsal yapısının ele alınmasında, bazılarının değindiği ama kesinlikle anlamadığı Lenin'in şu sözleri bize ışık tutuyor :

«Marksist teorinin kesin gereği odur ki herhangi bir toplumsal olay incelendiğinde o sorun belirli tarihi şartlar içinde formüle edilmeli eğer özel olarak bir ülke söz konusu ise (örneğin belli bir ülke için ulusal program gibi) o ülkeyi öteki ülkelerden aynı tarihi dönem içinde ayırt eden özellikler hesaba katılmalıdır.» (U.K.T.H.s.60)

Bunun için biz meseleyi Kürdistan özelinde ele alarak ülkemizin tarihi dönemlerdeki özelliklerini izleyerek günümüze gelmeye ve hüylece onun toplumsal yapısını tespit etmeye çalışacağız. Bu yapının tespiti Kürdistan proletaryasının nihai amacı olan sosyalizme varmak için bugünkü aşamada üstlendiği Milli Demokratik Devrim mücadelesinde yol gösterici olacaktır.

OSMANLILAR ÖNCESİ KÜRDİSTAN

Bugün Kürtlerin yoğun olarak bulunduğu topraklar üzerinde; tarihin bilinen en eski devhilerinden beri, yaşadıkları ve Kürdistan olarak

bilinen, bu topraklar üzerinde, devirlerine göre ileri sayılabilecek uygarlıklar yarattıkları tarihçiler ve arkeologlarca tespit edilmiştir. Bu yazımda Kürdistan tarihini incelememekle birlikte, kısaca da olsa. Osmanlı sömürgeciliği dönemindeki Kürdistan geçmişte neyi devralmış, bir önceki aşama bir sonraki aşamaya ne kadar dayanak olmuş ve gelişmenin sürekliliğini ve istikrarlı olup olmadığını ele alacağız.

Kürdistan toplumu ilkel kömünal, köleci ve feodal toplum aşamalarından geçerek bugüne vardı. Önceleri göçebe aşiretler halinde yaşayan Kürt toplulukları zamanla toprağı işler duruma gelince, toprağı yerleştiler. Bu dönemde özellikle Mezopotamya'ya yerleşik bulunan halklarla (Sümerler, Akadlar, Asur vb.) birçok savaşlar yaptılar. Bunların bir kısmının varlıklarına son vererek ülkelerini işgal ettiler. Bu durum onları bir çok uygarlıkların mirascısı yaptı. Ama Kürdistan'da yaratılan bu uygarlıklar bir sonraki aşamaya devredilemeden ortadan kaldırıldı.

İşte bu tarihlerden yakın zamana kadar, Kürdistan tarihinin gerçekten de bir istilalar tarihi olduğu söylenebilir.

Guti (veya Cuti) uygarlığına Asurlar, Kusi ve Kusanlılar Krallığına Senharipler son verdiler. Burada «M.Ö. 8 ve 9. yüzyıllarda büyük bir gelişmeye ulaşmış olan Urartu devletini belirtelim. Asurlu Fatihlere karşı savaşında, Urartu Antik Çağın en eski, en önemli devletlerinden biri...» (İlkel Köleci Feodal Toplum, s. 99) olmuş sonraları bu medeniyet Medler tarafından yıkılmıştır. Sübari medeniyetine Nayriler, Nayri medeniyetine ise Medler son vermişlerdir. Aşiret Konfederasyonu şeklinde örgütlenen Med İmparatorluğuna Pers'ler saldırıyor, sonra Makedonyalı İskender'in istilaları oluyor ve bunları sırasıyla Ermeni ve Eski İtilalar ile, Kronikleşen Bizans istilaları, Türkmen Harzem, Timurienk, Moğol, Akkoyun-Karakoyun istilaları ve nihayet Osmanlı, İran istilaları takip ediyordu.

Bütün bu istilaların sonuçlarının ortak özelliği; Kürdistan'daki toplumsal yapının alt üst oluşuğu, üretici güçlerin tahribi ve böylece Kürt toplumunun bir sonraki aşamada ise sıfırdan başlamak zorunda kalmış olmasıdır. Bu neden böyledir?

Çünkü üretici güçler bölgeseldi. Ve henüz uluslararası bir özellik kazanmadığından bir ülkeye has olarak kalıyordu. Böylece bu dönemde saldırılara ve istilalara maruz kalan ülkelerin, üretici güçlerin gelişme düzeyi düşük olduğundan bu halklar yok edilme tehlikesiyle

karşı karşıya kalıyorlardı. Kürdistan toplumu yok olmak istemeyen yaşamak isteyen bir toplum olarak bu istilaları göğüsleyebilmiştir. Bu dönemde, Kürdistan'a yapılan istilalar onu sömürgeleştirememiş ancak toplumsal yapısında istikrarsızlıklara neden olmuştur. Özellikle 15. y.y.a kadarki gelişmelere baktığımızda Kürt toplumunu bir zaman göçebe, bir zaman yerleşik, bir zaman köleci imparatorluklar kurmuş olarak görürüz. Bir zaman sonra işe çok daha geri bir durumda karşımıza çıkar. Marks'ın şu sözleri Kürt toplumunun gelişimini anlamamıza ışık tutuyor.

«Eski bir uygarlığın barbar bir halk tarafından yıkılması ve yeniden sıfırdan başlayan yeni bir toplumsal yapının onun yanı sıra oluşması...» (Alman İdeolojisi, s.120)

Kürt toplumu da aynı böyle bir gelişimi izlerken istilalar ve savaşlar sonunda onu, bir yanda yıkılan medeniyetler ve hemen yanında «işe sıfırdan» başlamış olarak yeniden oluşan medeniyetlerle yana görürüz. Bu gelişim ritmi içinde Kürdistan toplumunun, istilalara uğrayıp, savaşlara sahne olurken toplumsal yapısındaki istikrarsızlığı ve buna rağmen yeniden canlanışını anlayabilmek için üretici güçlerin gelişim düzeyini anlamak gerekiyor.

İstilaların, üretici güçler üzerindeki etkisi, üretici güçlerin işbölümünün ve ticaretin evrensel nitelik kazanması ile ters orantılı olarak azalmaktadır. Örneğin, henüz bölgesel bir durumda bulunan ilk yazı sanatının bir barbar istilası sonucu yok olup gitmesi mümkün olabiliyordu. Bunun en önemli nedeni, üretici güçlere evrensellik kazandıran üretime dayalı toplumlararası bir ticaretin henüz yerleşmemiş bulunması olarak açıklanabilir. Marks konuyla ilgili olarak şöyle diyor :

«... bir yerde kazanılmış üretici güçlerin özellikle icatların daha sonraki gelişme için kaybolmuş olup olmamaları sadece değişmelerin gelişmesine bağlıdır. Yalnız komşu çevreleri aşan ticari ilişkiler henüz mevcut olmadığı sürece, aynı icadı her yerde ayrı ayrı, yeni baştan yapmak gerekir. Ve barbar halkların ani saldırıları ve hatta doğal savaşlar gibi salt rastlantılar, üretici güçleri ve gereksinimleri gelişmiş olan bir ülkeyi yeniden sıfırdan başlamak zorunda bırakmaya yeter. Tarihin başlarında her gün her icadı yeniden yaratmak gerekiyordu. Fenikeliler örneği hem de görece olarak oldukça yaygın bir ticaretle birlikte de olsa, gelişmiş üretici güçlerin tam bir yıkımdan ne kadar az korunabilmiş olduklarını gösterir. Çünkü Fenikeliler'in buluşlarının büyük bir kısmı İskender'in bir ulusu ticaretten yoksun bırakması ve ülkelerini elle-

rinden alması yüzünden uzun bir süre ortadan kayboldu. Bu ulusun gerilemesine neden olanda budur. (...) Kazanılmış üretici güçlere sürekliliği ancak, temeli büyük sanayi olan bütün ulusların rekabet mücadelelerine sürüklendikleri ticaretin, dünya ticareti haline geldikleri gün güven altına alınmış oldu.» (age, s. 97)

Üretici güçlerin gelişmediği, yani evrensel bir karakter kazanmadığı bu dönemde Kürtler üzerine yapılan istila ve işgaller, toplumun gerilemesine ve zikzaklı bir gelişimine neden olmuştur. Ancak bütün bunlara rağmen Kürdistan'ın sömürgeleştirilemediği, istilaların yalnızca işgalci olarak kaldıkları gerçeği bu dönemde ayırtedici bir özellik taşımaktadır.

Fatih halkların Kürdistan'ı sömürgeleştirememesinin nedeni, bu halkların üretici güçlerinin gelişim düzeyi açısından, Kürt toplumundan geri bir yapıda olmasıdır. Burada şu genel özelliği tekrarlamak gerekir ki; bir toplumun sömürgeleştirilmesi ancak işgalin, ekonomik, kültürel vb. ilhakla tamamlanması şartıyla mümkün olabilir. İşgalci güçlerin de bütün bu şartları gerçekleştirebilmesi için üretici güçlerinin buna maruz kalan halklarından, gelişim açısından daha üst düzeyde olması gerekir.

Oysa Kürdistan'ı işgal eden halkların, bu özellikleri yoktu ve böylece onlar, Kürt toplumunun üretim şartlarına uymak zorunda kalmışlar ve kendileri bu nedenle Kürt toplumu içerisinde eriyip gitmişlerdir. Örneğin; Kürdistan'ı büyük bir vahşetle yakıp yıkan Cengiz orduları, yağmadan sonra her sene üretilen zenginliklere el koyması için İlhanlılar devletini kurdular. Böylece onbinlerce Moğol Kürdistan'a yerleşti, ancak kısa bir süre sonra binlercesi feodal Kürt toplumu içinde feodalleşti veya köylü durumuna gelerek, eriyip gittiler.

Bunun gibi hemen aynı dönemlerde Avrupa ve Roma imparatorluğuna saldıran Moğol ve Türk istilacıları işgal ettikleri yerleri sömürgeleştiremiyor ve buralarda kendileri eriyip gidiyorlardı. Bu örneklerle birlikte Marks'ın şu sözleri meselenin tam bir teorik izahını yapmaktadır :

«Ele geçirme (istilacılar tarafından yağma) ayrıca ele geçirilen tarafından koşullandırılır. Alıcı ele geçirilen ülkenin üretim ve dolaşım koşullarına tabi olmadan, bir bankacının kâğıttan ibaret olan, servetine hiç bir zaman el konulamaz. Modern bir sanayi ülkesinin bütün sanayi sermayesi içinde durum aynıdır. Ve sonunda ele geçirme her yerde çabucak son

bulur. Ve artık alacak bir şey olmadığı zaman elbette üretime koyulmak gerekir. Çok erkenden oraya yerleşen fatihlerin kabul ettikleri ortaklık (Çevirideki bu terimin 'topluluk' olması daha doğrudur - KAVA) biçiminin, bu fatihlerin orada buldukları üretici güçlerin gelişim evresine uygun düşmesi gereğini doğurmaktadır (...) Gerçekten de uşak efendi idi ve fatihler ele geçirilen ülkenin dilini, kültürünü ve törelerini çabucak kabul ettiler.» (Alman İdeolojisi, s.121,122,abç)

Marks bunu bir başka yerde şöyle ifade ediyor :

«Kölenin kişiliğinde, üretim aracı doğrudan doğruya gasp edilir. Ama bu üretim aracı, hangi ülke için gasp ediliyorsa o ülkenin üretimi köle emeğine olanak verecek biçimde örgütlenmelidir. Ya da (Amerikan'ın güneyinde olduğu gibi) burda köle eğerine uygun bir üretim tarzı yaratılmalıdır.» (Kap. Ön. Eko. Biç. s. 128 abç)

Özetlersek : İşgalin bizzatı kendisi ile sömürgecilik olgusu arasındaki farklardan biri, işgalcilerin kendi üretim tarzını işgal edilen topluma kabul ettirmesidir. Marks aynı makalesinde «fetihlerde üç olanak» olduğunu belirttikten sonra işgalcilerin işgal edilen ulusa kendi üretim tarzını kabul ettirdiği ülkelere örnek olarak İrlanda ve Hindistan'ı göstermektedir. Burada sömürgeci güç İngiltere'dir. (a.g. e.s.127-128)

Kendi üretim tarzını kabul ettirebilmesi ise, işgal edilen ülkelerdeki toplum yapısını belirleyen ve temel olan üretim araçlarına el koyabilmesi ile mümkün olabilir. Yani köleci toplumda temel üretim aracı olan köleye, feodal toplumda temel üretim aracı olan toprağa, kapitalist toplumda sermayeye ve diğer üretim araçlarına el koyup, denetim kurmakla, kendi üretim tarzını kabul ettirebilir. Bir başka deyişle sömürgeleştirmenin koşullarından birisi olan ekonomik ilhakı ancak böylece yapabilir ki, bu siyasi ve kültürel ilhakı da peşinden getirerek tabloyu tamamlar.

Bütün bu nedenlerden ötürü 15. y.y.'a kadar sürekli istilalara maruz kalan Kürdistan toplumu işgal ediliyor, yağma ediliyor, toplumsal dinamiklerin gelişmesi köstekleniyor ancak sömürgeleştirilemiyor. Kürtler, işgalci güçleri ya dışlıyor ya da içinde eritiyordu. Daha sonraları, Osmanlı ve İran istilalarının toplumun gelişmesini çok daha önemli bir biçimde nasıl engellediğini ve bununla beraber ülkenin nasıl sömürgeleştirildiğini bundan sonraki kısımlarda açıklayacağız.

KÜRT TOPLUMUNUN FEODALLEŞMESİ

Yukarda da belirttiğimiz gibi Kürt toplumu ilkel komünal ve köleci toplum aşamalarını yaşamış, kâh göçebe kâh yerleşik durumda ileri geri zikzaklar çizerek feodal toplum aşamasına girmiştir. Köleci Roma imparatorluğunun yıkılmasıyla feodalizmin gelişip güçlenmesi, Arabistan feodalizminin, feodal dünya görüşleri olan tek tanrılı dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlığın, dünya ölçüsünde köleci toplumun dünya görüşü olan çok tanrılı dinlere zaferi, işte bütün bunlar Kürt toplumunda etkileyerek onun feodal üretim ilişkilerine girme sürecini hızlandırmıştır.

Artık insanlar arasındaki mülkiyet anlayışı yerini toprak üzerindeki mülkiyet anlayışına terk ediyordu. Temel üretim aracı olarak toprak üzerindeki mülkiyet belirleyici oluyor, böylece toprağı elinde tutan aynı zamanda toplumsal zenginliği ve siyasi iktidarı da elinde tutan oluyordu. Gene iş bölümünün bir üst seviyeye çıkması, tarımın zanaatçılıktan ayrılması, kır-şehir çatışması keskinleşerek kırsal şehirlere hakimiyetinin sağlanmış olması bu toplum biçiminin karakteristikleridir.

Kürt toplumunda İslamiyetin kabulüyle birlikte feodalleşme süreci hızlanırken, toprak sahibi Kürt beylerinin güçlü feodalleşme çabaları da hızlanıyordu. Onlar göçebelere zorla toprağı yerleştirmeye; böylece insanları toprağı ve kendilerine bağlayarak onları, üretimin «tamamlayıcı organik bir eki» haline getirerek sömürme imkanları peşinde koşuyorlardı.

Büyük Moğol istilası ile birlikte, İran Selçukî ve Bağdat'taki merkezî feodal devletler parçalanmış ve bu devletlerin Kürt toplumu üzerindeki kavgaları böylelikle sona ermişti. Bu nedenle Kürdistan'daki büyük toprak sahipleri başına buyruk oluyor ve bunlar tarafından Kürdistan bir çok beyliklere bölünmüş oluyordu. Bu beylikler arasında toprakları genişletmek ve toprağı bağlı serfleri kazanmak temelindeki çekişmeler, öte yandan gene büyük toprak sahiplerinin göçebelere olan kavgaları sürüp gidiyordu.

Burada Kürdistan toplumu üzerinde derin etkilerinin olması açısından, şunlara da değinerek geçeceğiz. Bu dönemde kıtalararası transit ticaret yolları Kürdistan'da kesişiyor ve canlı bir görünüm arz edi-

yordu. Bir çok şehirler Ön Asya'nın en büyük, Orta Doğunun ise büyük ticaret merkezleri arasında yer alıyordu. (Sivas, Erzurum, Van, Süleymaniye vb.) Bu vesileyle Kürdistan'da zanaatçılık geliyordu. Zanaatçılar, yalnız sayıları belli müşteriler için değil, belirsiz müşteriler için de üretim yapıyorlardı. Ancak belirtmek gerekir ki kıtalar arası ticaret, üretimden bağımsız bir ticarettir. Varlık şartı ise, üretici güçlerin geriliği, toplumsal geriliktir.

Bu nedenle transit ticaretin bu kadar canlı olması o dönem Kürt toplumunun gelişmişliğinin ölçütü olamaz. Çünkü;

«sermayenin tüccar sermayesi olarak bağımsız ve ağır basan gelişimi üretimin sermayeye tabi olmaması ve dolayısıyla sermayenin kendisine yabancı ve kendisinden bağımsız olan bir toplumsal üretim şekli temeli üzerinde gelişmesi demektir. Bundan dolayı Tüccar sermayesinin bağımsız gelişimi toplumun genel ekonomik gelişmesi ile ters orantılıdır» (Marks, Kapital C. III, s.97)

FEODAL SÖMÜRGEÇİLİK VE OSMANLI DEVLETİ

Sömürgecilik kavramı; iki tarafı, sömürgeci ve sömürge ülkeyi ve bunlar arasındaki ilişkileri içerir. Bu ilişkilere niteliğini verende iki tarafın içinde bulunduğu toplumsal üretim biçimi, kendi içlerindeki işbölümü ve üretici güçlerin gelişme düzeyleridir. Bu nedenle Kürdistan ve Osmanlı devletinin ilişkilerini kavramak için Kürdistan ve Osmanlı devletinin, toplumsal örgütlenmesini ve sosyo ekonomik yapısını kısaca da olsa ele almak gerekiyor. Feodal sömürgeciliğin teorik izahını da Osmanlı devleti ile Kürdistan ilişkileri içinde somuta indirgiyerek ele alacağız.

Büyük bir ihtimalle Ankara Karacadağ yaylasında mahalli bir derebey olan Osmanlı ailesi, Rum (Anadolu) Selçuki Sultanı tarafından Bizans sınırına uç beyi olarak atandı. Moğol istilasından en az zarar gören Osman bey baştaki Selçuki feodal hakimiyetinin yıkılmasıyla beraber kendi başına «hüküm-ferman» oldu. Ve artık Selçuki ailesi adına değilde kendi adına toprak fethine başladı. Osmanlı beyliği devlet örgütlenmesini hemen gerçekleştirdi. Osmanlı devleti daha başından beri merkezi askeri feodal ve sömürgeci bir karaktere sahipti. Osmanlı Devleti gelişip büyümek açısından Anadolu'da kurulan diğer beyliklere oranla daha avantajlı bir konuma sahipti. Çünkü zayıf ve yıkılmaya doğru gitmekte olan Bizans'a yakın olması Osmanlı Devletinin «toprak fethi» imkanlarını çoğaltıyordu. Yine Asya ve Orta Doğuyu Bizans

ve Avrupa'ya bağlayan önemli transit ticaret yollarının Osmanlı hakimiyetindeki topraklardan geçmesi, bu devlete Çanakkale Boğazını Marmara ve Ege Denizi kıyılarını denetleme ve bu kıyılardaki «ticari kolonicilerin = ticari sömürgecilerin» (Cenovalıların, Venediklilerin, Girit ve Galatahıların) desteğini sağlıyordu. Feodal toplum öncesi döneme ait olan sömürgeci güçler Site koloniciliği ile feodal Osmanlı sömürgecileri arasında bir anlaşma imzalandı. Kurulun «kutsal ittifak» gereği bu güçler birbirlerine destek olacaklardı. Nitekim Osmanlı Sultanı Orhan, 60 bin kişiyi bu sömürgeci tüccarların gemileriyle Rumeliye geçirmişti. Buna karşılık Osmanlı Devleti de bu kolonicilere geniş imtiyazlar tanıyordu. Bu ilişkiye tarihçi M. Akdağ şöyle işaret ediyor :

«Cenovalılar karşılığı iyi ödenmek şartıyla nakliyat tekliflerini geri çevirmiyorlardı. 1. Murat atması bin altına gemi kiralayıp çok sayıda Türk göçmeni karşıdan karşıya geçirtmeyi (Çanakkale boğazından Rumeliye) başarmıştır.» (M. Akdağ Türkiye'nin iktisadi ve içtimai tarihi cilt. 1, s. 155)

Böylece Osmanlılar Rumeli'ye üreticiyi (serf) yerleştirerek zorunlu göç yoluyla sömürgeci fetihlere girişiyordu. Bilindiği gibi nüfus yerleştirme yoluyla doğrudan ekonomik ve siyasi hakimiyet sömürgeleştirmenin yollarından biridir. Osmanlı devletide daha başından beri bu yolla sömürgecilik siyasetini uygulayan merkezli feodal bir yapıdaydı.

Anadoluda yoğun bir nüfus vardı. Ekilebilecek topraklar daha önceden yerleşik bulunan üreticiler (Rum köylüleri) tarafından ekiliyordu. Daha sonraları dalgalar halinde gelen akınlar (Cengiz, Timur, Türkmen istilaları) Anadoluya, altından kalkamayacağı bir yük yüklüyordu. Bu fazla nüfustu ve bu nüfusu başka yerlere yerleştirmek feodallerin çıkarıyla uyum halindeydi. Üretici güçlerin gelişme seviyesi bu yoğun nüfusun beslenmesine elvermiyor ve üretilen zenginliğin feodallerin elinde birikmesine engel teşkil ediyordu. Bunun önlenmesi için fazla nüfusun, fethedilecek yeni yerlere yerleştirilmesi gerekiyordu ki, işte tamda yapılan buydu ve bu durum feodal sömürgeci siyasete denk düşüyordu. Diğer taraftan, feodaller daha fazla rant elde etmek için daha fazla toprak ve aynı zamanda bu toprakları işliyecek toprak kölelerini-üreticileri-hakimiyet altına alma eğilimini içinde taşıyor.

İşte bunlar Osmanlı devletini sömürgeciliğe iten ana sebeplerdir ve biz bunları şöyle özetliyebiliriz : Birinci olarak, fazla toprak ilhak eğilimiyle, zorunlu göç yoluyla sömürgeleştirme, ikinci olarak, fazla üreticiyi hakimiyet altına almak için yerli halkı köleleştirerek sömürgeleştirme...

Bu nedenlerle Osmanlı devleti, genellikle 16. yy.'la kadar Batıya yönelerek hakimiyet alanlarını genişletiyor-ancak işgal ettiği bütün yerleri sömürgeleştiremiyor-bu tarihten sonra Doğuya doğru yayılmaya başlıyor, bir çok yerleri, bu arada Kürdistan'ın bir parçasını sömürgeleştiriyor. (Bizim için önemli olan ve «sömürge değildir» diye yırtıp duran bu arada Marks'ı «pervasızca» düzelterek «Osmanlı devletinin sömürgeci olmadığını iddia eden «teorisyen»lerin maskesini düşürmek için bu konuyu yeterince geniş bir biçimde ilerki sayfalarda ele alacağız.)

OSMANLI DEVLETİ KÜRDİSTAN'I NASIL SÖMÜRGELEŞTİRDİ?

Yavuz Sultan Selim daha Amasya valisi iken, Kürdistan beyleri ile ilişkilerini geliştirerek, bu arada bütün şiddetle sürmekte olan mezhep ayrılıklarını körükleyerek bundan yararlanma şartlarını aramıştı. İran Şahı Şah İsmail'de aynı metodu Kürdistan'ı elde etmeyi tasarlamış ve böylece bu dönemde Kürdistan, Osmanlı ve İran devletlerinin kışkırtmalarıyla alevi-sünni mezhep çatışmasının merkezi haline getirilmiş bulunuyordu. Bu dönemde Kürdistan bu iki devletin çatışma alanı haline geliyor yerleşme alanları bunlar tarafından yağmalanıyordu. İlk olarak İran Şahı'nın Karahan komutasında, Osmanlıların Bıyıklı Mehmet paşa komutasında orduları karşılaşıyor ve devamla Kürdistan bu devletlerin çeşitli kereler savaş alanı oluyordu.

Bu arada Osmanlı devleti İdris-i Bitlisi haini ile anlaşarak Kürt-sünni derebeylerinin desteğini almıştı. İşte bundan sonra iki devletin aralarında çıkan Çaldıran savaşı, Kürdistan'ın elde edilmesi ve köylüsünün sömürülmesinin kim tarafından gerçekleştirileceği temeli üzerinde sürdü. Fakat bu savaşta siyasi olarak kesin bir sonuç alınamadı...

Burada yeniden şunu belirtelim ki Kürdistan kıtalar arasında ki ticaret yollarının kesiştiği bir merkezdi. Uzak Doğu Asya'dan, İran'dan gelerek Trabzon limanına ulaşan yol ile Orta Doğuyu Trabzon'dan Rusya'ya, İstanbul'dan Avrupa'ya bağlayan yol, Kürdistan'da birleşiyordu. Bu durum Kürdistan üzerinde ki mücadeleyi kızıştırıyordu.

Her iki devlette bu mücadelede galip gelmek için çeşitli entrikalara baş vurarak, Kürt feodallerini yanlarına çekmek için onlara özerklik vaat etmiştir. Hatta bu dönemde gerek Osmanlı ve gerekse İranlılar bu beylere, bu statüyü tanımak zorunda kalmıştır. Kuzey ve Doğu Kürdistan'dan geçen ticaret yolunu denetleyen İran, buradaki özerk Kürt beylerinin, diğer ticaret yolunu eline geçiren Osmanlılar

ise Güney ve Batı Kürdistan'daki özerk Kürt beyliklerinin desteğinde bu mücadeleyi sürdürdüler, taki 1639 da aralarında Kürdistan'ı bölüşmekte anlaşmaya kadar... İa... ki her iki devletin Kürt beylerinin... sırtını sıvazlayan politikaları bundan sonra son buluyor ve aralarında ki ilişkiler bir başka aşamaya giriyordu..

Diğer yanda 1639 Kasr-ı Şirin anlaşmasıyla Kürdistan'ı bölerek aralarında paylaşan her iki devletin, Kürdistan üzerindeki hakimiyet mücadeleside yeni bir aşamaya giriyordu. Artık Kürdistan tampon bölge olmaktan çıkarılarak, beyliklere baş eğdirilerek, üzerinde tam bir denetim kurulmaya çalışılacaktı... Onun için Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesini bu tarihten itibaren ele almak doğru olacaktır. Burada aklımıza şu soru gelebilir : 1639 Kasr-ı Şirin anlaşması ile Kürdistan' da ne gibi değişiklikler oldu ki Kürdistan'ın sömürge olması bu tarihten itibaren başlıyor?

Bir başka deyişle, bu döneme kadar kronikleşerek süren veya devam eden askeri-feodal işgal ve istilalar nasıl askeri-feodal sömürgeciliğe dönüştü?

Bu soruların cevabını şu başlıkları açarak vereceğiz :

* 1) Siyasi ilhak zorla gerçekleştirildikten sonra Kürt derebeyliklerinin özerklik statüleri kaldırılarak, siyasi otoriteleri yıkıldı.

2) Ekonomik ilhak gerçekleştirildi.

a — Eski tarım alanlarının bir çoğu, miri toprak sistemi ile devletin mülkiyeti haline getirildi.

b — Yeni ekim alanları açılarak buralara yeni serfler yerleştirildi.

c — Bu topraklar üzerinde ki toprağa bağımlı köylülerin kişiye bağımlılık ilişkisi devlete bağımlılık şeklini aldı.

3) Feodal sömürgeciler, feodal toplumun başlıca sömürüsü olan angarya, vergi sistemlerini zorlayabildikleri son sınırına kadar uyguladılar.

1) BU DÖNEMDE KÜRDİSTAN'DA ÖZERK BİR YAPI VARMIYDI?

Kürdistan'ın sömürge olmadığını «kanıtlamak» için bazı çevrelerin tezlerine dayanak yapmak istedikleri Osmanlılar döneminde Kürdistan'ın 'özerk' olduğu varsayımdır. Ancak varsayım olarak bile, onların bu iddiası ciddiye alınamaz. Çünkü, kanıtlamak için getirdikleri şeyler tamamen sübjektiftir ve sonuç itibarıyla Osmanlıları aklamaya kadar gidebilecek özelliktedir..

Kürdistanın Yavuz dönemizdeki statüsü ile 17. yy. ve sonrasının tamamen farklı olduğunu anlamak için tarihleri biraz karıştırmak yeterlidir, ama Kürdistan tarihinden bihaber olmak onların ortak özelliğidir!

Yavuz döneminde Kürt feodalleriyle, her ne kadar özerk bir statü için bir takım anlaşmalar yapılmışsada bu anlaşmalar bütün Osmanlılar dönemince yürürlükte kalmamış, yukarda da değindiğimiz gibi iki ülkenin Kürdistan'ı bölüşerek anlaştıkları döneme kadar belli ölçülerde uygulanmış daha sonra geçersiz kılınmıştır.

* Yavuz döneminde Kürdistan özerk yapısını süreç içinde yitirdi. Kürdistan'da Osmanlıya boyun eğen derebeylerine, sancak beyliği vb. imtiyazlar tanıyan anlaşma, sonraları Kanuni tarafından lağvedildi.

Tarihçi M. Emin Zeki'nin söyledikleri bunu doğruluyor :

«Osmanlı devleti bu anlaşmayı (yukarda bahsedilen anlaşma KAVA) 15.yy. içinde yavaş yavaş ortadan kaldırdı. Kürtlerin özerkliği biçimindeki hükümetlerine son vererek hepsini kendi yönetimi altına alma yoluna gitti.» (Kürdistan Tarihi, Komal Y. s. 93)

Diğer tarihi belgelerde bu durumu doğrulamaktadır.

Bu gelişmeler 17. yy. ortalarında tamamlanmaktadır ve gerçek-tende bunun tersini öne sürmek için, bu tarihten sonra imtiyazlı hiç bir Kürt beyi gösterilemez.

Özellikle İstanbul'un fethinden sonra, feodal dönemin kendine özgü merkeziyetçiliği iyice pekişmekte, imparatorluğun her tarafında merkezi devlet teşkilatları tam yetkiye sahip olmaktaydı. Feodal toplumlarda merkeziyetçilik ekonominin, özellikle toprakların merkezin elinde toplanmasıyla mümkündür. Ekonomik merkeziyetçilik siyasi merkeziyetçiliği beraberinde getirmekte, merkeziyetçilik; çevre bölgelerinde ki denetimiyle, ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve merkezileşmesi

oranında mümkündür. Merkezîyetçilik Kapitalizm şartlarında giderek gelişmekte ve güçlenmektedir.

Oysa feodalizm doğal ekonomi, kendi kendine yeten bölgeler ve parçalanmışlık demektir. İşte bu çevrelerin anlamadığı tamda budur. Çünkü feodal toplum hakkındaki kavrayış eksikliği onları Kürdistan'ın 'özerk' olduğu yanlış intibasına götürmektedir. Buna sebepte Kürdistan'da bu dönemde kendi başına buyruk büyük toprak sahiplerinin varlığı olmaktadır. Bunun temelinde yatan asıl neden ise, feodal toplumdaki kendine özgü merkezîyetçiliği, günümüz kapitalizmine özgü olan daha yetkin merkezîyetçilik ile kıyaslamaktır. Halbuki özel mülk sahibi feodallerin varlığı ne merkezîyetçiliğin sağlanmasına ve nede sömürge ilişkilerinin olmasına engel teşkil etmemektedir.

Diğer taraftan bu sosyal ve ekonomik parçalanmışlığın üstünde siyasi otoriteninde kısmen parçalanmışlığı görülmektedir. Örneğin, yargılama yetkisi siyasi otoritenin sorunu olmasına rağmen gerek Kürdistan'da ve gerekse Anadolu'da Feodaller toprakları üzerinde ki köylüyü devletin yanında cezalandırabilmekteydi. Bu durum kölecî topluma özgü ve feodal topluma miras olarak kalan köylülüğün kişisel bağımlılığından ileri geliyordu. (Kişisel bağımlılığın anlamı : Derebeyin veya merkezî mutlakîyetçiliğin, topraklarına bağlı köylünün, kişisel hakları üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması demektir. Bu güçlerin köylünün evlenme köyden ayrılmasına vb. izin verip vermemesi gibi... Maddî temellî toprağa bağımlılıktır.)

Feodal bey gücünü toprak üzerindeki mülkiyetinden almaktadır. Onun için feodaller, toprağı ne kadar büyük olur ve bu toprak üzerinde ne kadar köylü yerleştirirse o kadar zengin ve güçlü olurdu. Feodal bey «efendilik» ünvanını toprağına bağlı köylü üzerindeki kişisel haklara sahip olmasından almaktadır. Toprağı, çift öküzüne veya sürüye sahip olmak, onun üstünde egemenlik kurmak olmadığından, bunlara sahip olmak «efendi» olmak için yeterli değildir. Ama köleyi mülk edinme, ona sahip olma ilişkisinin özü egemenlik ilişkisidir.

«Egemenlik ilişkisinde bir başkasının iradesinin mülk edinilmesi sözkonusudur. Hayvanlar gibi iradesi olmayan varlıklar gerçekten hizmet edebilirler. Ama bunlara sahip bulunanlar bu yüzden derebey ya da efendi olamazlar.» (Marks, Kap. Ön. Eko. Bİç. s. 42)

«Efendi» olma aynı zamanda siyasi bir güce sahip olmayı da gerektirir. Toprak üzerindeki mülkiyet bu topraklar üzerinde yaşayan köylünün de hakmîyetini içerir.

«Toprak mülkiyetinden gelen ve kişisel çıkarımla, sosyal ilişkilerine dayanan güç ile paranın sağladığı, kişisel olmayan güç arasındaki karşıtlığı iki Fransız atasözü güzel ifade eder. «Efendisiz toprak olmaz» «Paranın efendisi olmaz» (Kapital, C.I.s. 170, abç)

İmparatorluğun herhangi bir bölgesinde mahalli feodalitenin bir dereceye kadar siyasi yetkilere sahip olması siyasi ilhakı önler mi? «El bette hayır». Mahalli feodalitenin bu yetkileri siyasi ilhakı kolaylaştırdığı, perçinlediği ölçüde merkezi despotluk tarafından tanınmıştır. Mahalli feodalitenin merkezi otoritesi, ilhakla çeliştiği an yok edilmiştir. Onun için Kürdistan'da mahalli büyük feodallerin varlığı, birer ekonomik, siyasi güç olmaları, Kürdistan'ın Osmanlı sömürgesi olmadığına dair kanıt olamaz.

Feodal toplumda sosyo-ekonomik yapıya uygun olarak siyasi iktidarda da parçalanmışlık göze çarpar. Merkezi otoriteden bölgesel feodallere doğru uzanan, hiyerarşik örgütlenmenin içinde, sömürge ülkenin feodallerinin yer alması mümkün olabilmekte ve bu yapı feodal ekonomik üst yapıyla çelişmemektedir. Aksine sömürgeci ilişkilerin tamamlayıcı bir parçası olmaktadır bu. Feodal parçalanmışlığın bir sonucu olarak Kürdistan'da da var olan toprak ağaları siyasi ilhakın yapılmasını engellemedikleri gibi onu perçinlemişlerdir. Bununla beraber, -birazdan göreceğimiz gibi- ekonomik ilhakın yapılmasında engel teşkil etmemişlerdir.

2) KÜRDİSTAN'IN FEODAL EKONOMİSİNİN OSMANLILARCA İLHAK EDİLiŞİ

a) Eski tarım alanlarının bir çoğu miri toprak sistemi ile devletin mülkiyeti haline getirildi.

Bilindiği gibi feodal ekonomi toprağa dayalı geri, kapalı, doğal ekonomidir. Üretici güçleri toprak, köylü (serf) ve sabandır. Köylü toprağa bağlıdır ve onunla bir bütünlük oluşturmaktadır. Feodal toplumda, toplumun temel üretim aracı olan toprağı, üzerindeki üreticilerle birlikte ilhak ederek, feodal temelde sömürmek (angarya ve vergi yoluyla) ekonomik ilhaktır.

İşte Osmanlılar bu temelde Kürdistan'ı feodal sömürgeleri haline getirdiler. Yani onu üzerinde ki üreticileriyle birlikte ilhak ederek sömürgeleştirdiler. Feodal ekonominin temel direği olarak toprağın ilhak edilmesinden sonra geriye ne kalır? Hiçbirşey... O halde Osmanlıların yaptığı toprak ilhakını iyice kavramak gerekir ki, sömürgecilik kavranabilsin.

Osmanlılar önceleri yalnızca kendilerine itaat edenlerin (işbirliği yapmayı kabul edenlerin) topraklarına dokunmadılar diğerlerinin topraklarını ellerinden zorla alarak, miri topraklar haline getirdiler. Böylece süreç içinde Kürdistan'daki büyük feodallerin yetkileri sınırlandırılarak, ekili topraklarının büyük bir kısmı devletin toprakları (yani miri topraklar) haline getirildi. Burada bilgi olması açısından devletin miri topraklar dışında kalan, toprakların arazi-i mevkufe (vakıf topraklar), arazi-i metruki (kamu toprakları), arazi-i merat (işlenmeyen dülü topraklar) diye ayrıldığını belirtelim.

b) Yeni ekim alanlarının açılması :

Feodal sömürgeci Osmanlı Devleti, yeni ekim alanlarını Kürdistan'da açarak, başka yerlerden üreticileri buralara yerleştiriyordu. Bu arada kendisine ait ekilebilir bütün toprakları; Has, Zeamet ve Tımar olarak ayırdı. Yeni ekim alanlarına üretici nüfusu yerleştirme, zorunlu göç ve göçebelerin zorla toprağa yerleştirilmesi yoluyla yapılarak, buralar mülk edinildi. Bu alanlar sömürgeciliğin dayanak noktalarını oluşturuyordu. Daha öncede belirttiğimiz gibi Osmanlı Devletinin niteliklerinden birisi de onun askeri oluşu idi. Devletin örgütlenmesi askeri bir nitelikteydi. Bu niteliği aynen Kürdistan'da toplumun yapısını belirleyen toprağın örgütlenmesine yansımıştı. Burada sömürgeciliğin şartlarından birisi olan, sömürgeci toplumun kendi örgütlenmesini sömürge Kürdistan'a kabul ettirmesini görüyoruz.

Topraklar «Sipahi Zadeye» sipahi askerlerinin beslenmesi için veriliyordu. Burada ki köylüler ise bu askerleri beslemekle yükümlü kılınyordu. Bu toprakların büyüklüğü besleyeceği asker sayısına göre değişiyordu. Böylece Kürdistan özelinde de en büyük otorite en fazla toprakları ve en fazla üreticiyi (serfi) elinde tutan Osmanlı Sultanı oluyordu. Siyasi, ekonomik, kültürel, askeri, hukuki ve idari otorite sömürgeci Sultanındı. Ve feodal temelde sömürünün büyük çoğunluğunu da yine Sultan almaktaydı. Kürt feodalleri ise bu otoriteye boyun eğmek zorundaydılar.

c) Yeni ekim alanları üzerinde toprağa bağlı köylülerin kişiye bağımlılık ilişkisi, devlete bağımlılık şeklini aldı.

Burada feodal sömürünün gerçekleşmesinin ön şartlarından olan köylülerin, Sultanın kişiliğinde somutlaşan devlete bağımlılığını ve onun «kulu-kölesi» addedilerek, sömürülmesini öncelikle ele almak gerekiyor.

Üretici güçlerin, henüz çok az gelişmiş olduğu köleci dönemler üretim aracına kölenin şahsında el konuyordu. Üretimin objektif ve

subjektif şartını oluşturan, köle emeği olduğu için, bizzat kölenin üzerinde mülkiyet sözkonusu idi. Bu dönemde ki sömürgeciliğin bir toplumun bir başka toplumu köleleştirmesi demek olduğunu daha açıkça görmek mümkün oluyordu. Yunanistan'ın Makedonyalılarca köleleştirilmesi, yada Roma'nın Makedonya ve Yunanistan'ı köleleştirip ilk anda yüzelli binden fazla insanı köleleştirmesi gibi. (İlkel, köleci, feodal toplunı)

Üretici güçlerin gelişimi, toplumun çehresini değiştirerek onu yeni bir aşamaya çıkardığında (feodal toplum) üretimin objektif şartı, yalnız insan değil aynı zamanda topraktır. Denilebilir ki insan ve toprak ayrılmaz bir bütün oluşturlar. İnsan çift hayvanı gibi ancak toprakla birlikte mülk edilebilir.

Konumuzla doğrudan ilgili olmamakla beraber burada, üretimin objektif ve subjektif şartlarının ayrımının ancak kapitalizm şartlarında gerçekleştiğini belirtmek doğru olacaktır. Aynı zamanda bu feodal toplumda, üretimin temelini insan ve toprak olduğu gerçeğinin anlaşılmasını pekiştirecektir. Marks bu konuda şunları söylüyor :

«Açıklanması gereken yada tarihsel bir sürecin sonucu olan şey, canlı ve feodal insanlarla onların doğayla olan madde alışverişlerinin doğal ve inorganik şartları arasında ki birlik ve bunun sonucunda doğayı mülk edinmeleri değil, insan varlığının bu inorganik şartları ile bu faal varoluş arasındaki ayrılımdır. Bu ayrılma ancak ücretli emekli sermaye ilişkisinde tamamlanır.

«Kölelik ve serflik ilişkilerinde bu ayrılma olmaz. Tersine toplumun bir bölümüne diğeri tarafından sadece kendi öz yenden üretiminin inorganik ve doğal şartı gibi davranılır. Kölenin emeğinin objektif şartları ile hiç bir ilişkisi yoktur. Tersine bizzat emek, kölenin yada serfin ki üretimin inorganik (bir) şartı olarak sığır vb. gibi diğer doğal varlıkların safına sokulur, yada toprağın bir eki olarak kabul edilir... Onlara karşı kendine aitmiş kendi inorganik devamıymış gibi davrandığı bu doğal varlık şartları, 1-Subjektif, 2-Objektif olmak üzere ikili nitelik taşır.» (Marks, Formen, s.27-28)

Feodal toplumda toprak ile serf bağılılığı söz konusu olduğu içindir ki toprak, ister satın alınsın, ister fetih yolu ile alınsın, üstündeki köylü (reaya) ile birlikte alınır. Çünkü ne toprak nede köylü tek başına bir şey ifade etmiyordu. Onun için elde fazla köylü olunca, boş topraklar buraya yerleştirilmeli yada hakimiyet altında fazla toprak varsa,

bu toprakları işliyecek köylü bulunmalı ve bu birlik gerçekleştirilmelidir.

Feodal toplumdaki bu birliğin bozulması kapitalizmin ön şartlarını yaratır. Köylünün topraktan ayrılması, toprakla birlikte alınıp satılmaması, toprağın «organik bir eki» olmaktan çıkması kısacası özgürleşmesi ve toprağın yalnız başına alınıp satılması, kapitalist üretim ilişkilerinin doğuş temelidir. Burjuvaziye «özgürlük havarisi» yapanda bu durumdur. Üretim aracıyla üreticiyi zorla (!) değil özgür sözleşme (!) ile birleştirmek...

Feodal sömürgecilikte, toprakla birlikte köylüde ilhak edildiği halde, kapitalist temelde sömürgecilikte üreticinin dolaylı bağımlılığı söz konusu olmaktadır. Kapitalizm öncesi dönemlerde «zaten genel olarak arazi ve toprak üzerindeki mülkiyet, onun organik ürünlerindeki kapsar. Eğer insanda arazi ve toprağın doğal eki olarak onunla birlikte fethedilirse o zaman da üretim şartlarının birisi olarak birlikte fethedilmiş olur!» (Mark, age. s. 30 abç)

Osmanlı-Kürdistan ilişkileri bu açıklamalar ışığında ele alınmak zorundadır. Ancak böylece bu dönem ilişkilerinde, Osmanlı devletinin Kürdistan'da ekili toprakları fethederek kendi mülkiyetine geçirmesini, ekili olmayan toprakları ekime açarak buraya, ya başka bölgelerden köylüleri ya da göçbeleri, zorla toprağa yerleştirme usulleriyle onları toprak köleleri haline getirerek sömürgeciliği uyguladığını anlıyabiliriz.

Toprakla birlikte köylünün bizatihi kendisi mülkiyete konu olunca, artık zenginliğin ifadesi, köleci toplumda olduğu gibi sadece çok köleye sahip olmakla değil, aynı zamanda fazla toprağa da sahip olmakla belirlendiğinden, bu dönemde bu zenginlikler üstünde mülkiyet kurma mücadeleside kızışmıştır. Feodal beylerin ve devletlerin aralarındaki mücadeleler bu temel üzerinde cereyan etmiştir.

Bu durumun konumuzla ilgili en bariz örneği Osmanlı devletidir. Osmanlı devleti bu temelde bir çok yerlere fetihler düzenlerken diğer yanda, fethettiği yerlerde köylünün topraktan ayrılmasını önlemek için ağır cezalar koymuştur. Köylülerin adları bağlı bulunduğu vilayet defterine (Defter-i cedide) kaydedilirdi. Köylüler, kaçmaları halinde en ağır cezalara çarptırılır ve tekrar bağlı bulunduğu, eğer yoksa atasının bağlı olduğu deftere kaydedilirdi. «Ferman buyrulmuş» köylü topraktan kopamayacağı gibi sipahi de olamazdı.

«Reaya (ya) ata binip kılıç kuşanma yoktur (...) Ve illa ebaecnet (soysop itibariyle) sipahi zade olmayan bir tarık ile-

toprağa
kaynakları
timara duhul etmek kanuna muhaliftir.» Aksi halde «o zaman reayalıktan kaçıp sipahi olmak razı gelir. Reayet kalmayınca iradi padişahı zület bulur. (Padişahın geliri son bulur.)» (Daha geniş bilgi için bkz. Türkiyenin iktisadi ve içtimai Tarihi, M. Akdağ, Cilt.1)

Görüldüğü gibi köylü topraktan kopamıyacağı gibi onun statüsü atasından gelir evi adına geçer. Toprağa ve toprak sahibine, diğer bir deyişle Osmanlı sultanına bağımlılıktan kurtulmanın yolu yoktur. (Bu durumun, Kırt toplumunun gelişmesi üzerindeki etkisini daha sonra ele alacağız.)

Feodal sömürgeci Osmanlı devleti kendi askeri niteliğine göre Kürdistan topraklarını ve köylüsünü örgütlemiştir. Kürdistan'da serflikin toprağa bağımlılığın yanında kişiye bağımlılığında söz konusudur. Devlete bağımlılığı onu temsil eden bey, paşa, sipahi, mültezimlere bağımlılığı biçimindeyken kişiye bağımlılığının ön şartını, toprağa bağımlılık oluşturmuyordu. Köylü kimin toprağı üstündeyse onun «kapı kulu» olurdu. Böylece Kürdistan köylüsünün bütün hakları ya doğrudan Osmanlı devletinin yada onu temsil eden memurların tasarruflarına geçiyordu. Burada göçebelerle Osmanlı devleti arasında yıllarca süren mücadelenin niteliğine yeniden değinmek gerekir ki; bu dönemdeki sömürgecilik şartlarından biri olan boş alanlara fazla nüfus yerleştirerek feodal temelde sömürülmesinin önemi anlaşılabilirsin.

Göçebeler, yapıları itibariyle, sömürülmeye müsait olmadığı gibi o dönemde devletle olan diyalogları da yok denecek kadar zayıftı. Bunlar kendilerine yeten ekonomileriyle kendi başlarına buyruk yaşıyorlardı. Oysa feodal dönemde toprak ve insan ikilisinin birlikteliğı sağlandığı ölçüde sömürde artıyordu. Bunun için mutlaka toprağa bağlanmaları, toprak kölesi haline getirilmeleri gerekiyordu. Diğer taraftan boş duran toprakların sömürü kaynağı haline getirilebilmesi için fazla nüfusa ihtiyaç vardı.

İşte göçebelerle Osmanlı devleti arasında süregelen mücadele bu temelde oluyordu.

Burada şuna dikkat çekmek gerekir. Feodal Osmanlı sömürgecileri, göçebeleri silahsızlandırarak toprağa yerleştirmek için yıllarca savaşırken, onlardan devralarak Kuzey Kürdistan'ı sömürge olarak elinde tutan Türk sömürgecileri, göçebeleri kendi kaderleriyle başbaşa bırakmışlardır. Yani onlar bu gün hayatları çekilmez bir hale gelen göçebelere, tüm çabalarına rağmen kışlamaları için olsa bile bir karış toprak vermemektedirler. Bunun nedeni Osmanlı feodal sömürgecile-

rinin yerini Türk sömürgecilerinin almasıyla -ayırddedici bir özellik olarak- sömürü temelleri değişmiş ve sömürgecilik ilişkileri esasta farklı bir temelde sürdürülmüştür ve sürdürülmektedir.

Göçebeler bu dönemde her fırsatta Osmanlılara baş kaldırmış, toprağa zorla yerleştirilenler bu toprakları terketmişlerdir. Kısacası Kürdistan köylüsü Marks'ın deyimiyle «sınırlamalar içine hapsedilmiş kır hayvanı haline» getirilmiştir. Siyasi ilhak'ın yanında ekonomik ilhak böylece gerçekleştirilmiştir.

Kürdistan köylüsünün sömürgecilerce nasıl sömürüldüğünü etraflıca ele almadan önce kısaca bu ilişkileri özetliyalım :

Kürdistan'ın 17. yy. daki yapısı ele alındığında, onun feodal temelde bölünerek sömürgeleştirildiği görülür. (Özel olarak) Osmanlı feodal sömürgecileri askeri, siyasi ve ekonomik ilhakı gerçekleştirerek Kuzey Kürdistan'ı kendi ekonomik yapısına göre biçimlendirdi. Osmanlı devleti, Kürdistan topraklarını kendi mülkiyetine geçirerek miri toprak sistemine göre dirliklere (Tımar usulü) ayırdı. Artık Kürdistan uzun bir tarihi dönemli kapsıyacak biçimde feodal temelde sömürge statüsünde Osmanlıların hakimiyeti altında kalacaktı.

Bu kısa özetin Marks'ın konuyla ilgili olarak söylemiş olduğu sözlerle karşılaştırılması bile bizi doğrularken, halen daha o hastalıklı ve tiksinti uyandıran sosyal-şövenizmin derin etkilerini üzerlerinden atamamış bulunan Türkiye solunun; «Osmanlılar sömürgeci değildir», «sömürgeciliğin tarihi milli meselenin tarihine sıkı sıkıya bağlıdır (!)» vb. türünden çılgınlıklarının peşavrasının çıkarılmasına da yetecektir. Onların bu çılgınlıklarını «yarı sömürgelerin sömürgesi olmaz» iddiasıyla birleştirerek üstünü biraz kazıdığımızda altından; birinci olarak, Osmanlı devletinin aklanma, ikinci olarak, bugün Türk sömürgeciliğinin korunması gibi boş çabaların çıktığını görürüz. Objektif gerçekliği kendi subjektif niyetlerine göre yorumluyanların eninde sonunda varacakları yer burasıdır. Çünkü onların bu iddiaları, Kürdistan milli kurtuluş mücadelesinin reddedilmesinde çakış noktası olmaktadır.

Onlar akılları sıra, Kürdistan'ı ezilen bağımlı ulus olarak ki bu halde bile mesele yanlış ele alınmaktadır. Biz bütün bunları milli mesele bölümünde tekrar ele alacağız-getirmeye ve bunu kanıtlamaya çalışmakla Kürdistan halkının kurtuluşunu habire bilinmeyen bir zamana ertelemeye çalışıyorlar. Oysa Kürdistan milli kurtuluş mücadelesi onlara ve onların bu iddialarına- rağmen vardır ve Kürdistan proletaryasının bu mücadeleyi hegemonyası altına almayı başarması halinde o mantıklı sonucuna, sınıfsız topluma nihai sonucuna ulaşacaktır.

İşte onları görmek istemedikleri ve böylece de proleter devrimvi bir tutum takınmadıkları gerçek budur. Ancak gerçeklerin mantığı yaşamında gelecek bu hastalıklı sosyal-şöven etkilenmelerin değil, on-her kesin mantığı olan daha inatçıdır ve bunun içinde Türkiye siyasi lara rağmen boy vererek güçlenecek olan proleter devrimcilerin ola- caktır.

Konudan uzaklaşma pahasına anlatmak zorunda kaldığımız, Tür-kiye solumun bu durumu onların, Marks'ı «düzeltme» veya onun bu ko-nuda söylediklerini bilmezden gelme çabalarının bir ifadesidir. Biz Mark'sın bu konuda söylediklerine dönelim...

Yukarda Osmanlı devletinin Kürdistan üzerindeki uygulamaları-na Marks «kolonicilik» (Kimilerinin bu deyimi kasıtlı olarak çarpıt-mak istemelerine rağmen, bu değimin bir başka ifadesi sömürgecilik-tir.) demektedir. Bu deyimi Osmanlı devletinin bir kaç yerdeki uygu-lamalarını anlatırken kullanmış, yani Osmanlı devletinin «kolonici-liğin»den bahsetmiştir. Örneğin Marks, sosyal yapısını ve örgütlenme-sini hemen olduğu gibi koruyan Osmanlı devletiyle bağları oldukça za-yıf, olan, seneden seneye vergi vermekten ve asker göndermekten baş-ka yükümlülükleri bulunmayan, merkezi devlet teşkilatının çok zayıf ve idari teşkilatlanmanın kabile reislerinin eliyle olduğu Cezayir'de; sadece kıyı bölgesinde miri toprakların bulunması yüzünden, Osmanlı sömürgeciliğinden, ondan öncede Cezayir'de Arap koloniciliğinden bah-setmekte ve şöyle demektedir :

«Türkler kendi yasalarına göre genel kural olarak ülkeyi eski sahipleri olan kabilelerin elinde bıraktılar. (abç) Ama o zamana kadar kabilelere ait olan işlenmemiş toprakların önemli bir kesimi beylik arazi haline getirildi... Türk hükü-meti adına işletildi.» (abç)

«Ayaklanmalara karşı korunmak için Türkler, hâlâ mev-cut olan yerel milisten başka askeri koloniler kurdular... Bun-lara zmla deniyordu. Demek ki bunlar yerli halkın ortasında kurulmuş, yavaş yavaş Arap ve Kabil suvarilerince takviye edilen Türk askeri kolonileri idi. (açM) Her koloni üyesi hü-kümetten toprağı ile birlikte gerekli tohumluk, bir at bir tü-fek alıyordu; buna karşılık, bölgenin -kaidliyin- sınırları için-de ömrü boyunca askerlik hizmeti görmekle yükümlü idi. (...) Askeri kolonilerin topraklarının tuttuğı alanların yüze-yi, ayaklanan yada sadece ayaklanmasından kuşkulanan kabilelerin mülkünün zoraltı sonucu kuşaktan kuşağa ge-

nişledi. Zorallmına uğrayan toprakların büyük kesimi, bey-
lerin aracılığıyla yetkililer tarafından piyasada satılmaktay-
dı.» (Kap. Önc. Ek. Biç. s. 322-323, abç)

✱ Görüldüğü gibi Marks, Osmanlı devletinin Cezayir'de ki varlığını «kolonicilik» yani sömürgecilik olarak nitelemektedir. Buna Osmanlı devletinin Balkanlarda ki (Makedonya), Lübnan, Filistin, Ermenistan vb. yerlerdeki sömürgeci uygulamalarının da eklemek gerekir. Zaten Marks'ın bir başka yerde söylediği şu sözleri de bu gerçeği hiç bir itirazla yer vermiyecek bir biçimde kanıtlamaktadır. Yani Marks, «sömürgeleştirilmiş yerler dışında ki Avrupa Türkiye'si... (çeviride Türkiye adlandırması gerçekte Osmanlılara denk düşmektedir-KAVA)» (Şark Meselesi s. 17) derken Osmanlı devletinin genel karakterini, sömürgeci olarak göstermektedir.

Bu görüşümüzü, Osmanlı devletinin Balkanlarda ki uygulamalarına kısaca da olsa bakmakla doğrulamak gerekiyor... Yazımın başında Osmanlıların Balkanları -bütünüyle değil- nüfuz yerleştirme yoluyla sömürgeleştirdiğini vermiştik. Bundan sonraki gelişmelere baktığımızda, Osmanlıların burada sömürgeci özelliklerini yitirmiş olduklarını görürüz. Bu neden böyledir? Çünkü Balkanlarda öyle bir dönem gelir ki bu dönem de, feodalizm parçalanıyor, hemen yanında kapitalizm geliyordu.

İşte bu dönemde Osmanlıların feodal hakimiyeti kırılıyor, bu feodal güçler ekonomik iktidarlarını tedrici olarak yerli-millî burjuvaziye bırakmak zorunda kalıyordu. Feodalizmin gerilemesine paralel olarak kapitalizm geliyor, böylecede feodal Osmanlılar'daki üretici güçlerin gelişim düzeyi, burada ki daha gelişkin olan üretici güçleri ilhak edemiyordu. Onun için bu süre içinde Osmanlı hakimiyeti sadece askeri gücüyle varlığını sürdürüyordu. Ancak bu durum fazla devam etmiyecek ve bilindiği gibi, bu ülkelerde ki ulusal hareketlerle bu hakimiyete son verilecektir.

Burada ayırıcı bir özelliği belirtmek gerekiyor ki bu özellik aynı zamanda, Osmanlıların Batı'da sömürgeci özelliğini kaybederken neden Doğuda (özel olarak Kürdistan da) halen sömürgeci kaldığı sorusuna cevap teşkil edecektir. O da şudur : Doğu'da Batı'dakinin tersine kapitalizm iç dinamikleriyle gelişmedi ve esas olarak buralara kapitalizm dış güçler tarafından getirildi. Buda Batı'da gelişen kapitalizmin merkezi, Osmanlılardan daha çok geliştiğini ve bu nedenle fe-

bu nedenle feodal Osman'lı devletinin, buralarda sömürgeci hakimiyetini devam ettiremediğini gösterir.

Lenin ezilen-bağımlı uluslarla sömürge uluslar arasında ki farkları sayarken, diğer şeylerin yanında, bağımlı uluslarda kapitalizmin sömürgelere oranla daha gelişmiş olduğunu belirtiyordu. (U.K.T.H.s. 177) Yani o dönemde bir Ukranya, kapitalizmin merkezi Rusya'dan daha gelişmiş olduğu için bağımlı ulustu. Genel olarak bu durum ezilen uluslarla sömürge uluslar arasındaki iktisadi farkı oluşturmaktadır.

Bunun için Batı'da sömürgeci hakimiyetini devam ettiremeyen Osmanlılar Doğu da sömürgeci kalabiliyordu. Yani bu dönemde Cezayir, Filistin vb. ülkeler de kapitalizmin gelişkin olması söz konusu değildir. Bu arada Kürdistan'da ki durumunda aynı olduğunu belirtelim...

Bazıları Osmanlı devletinin sömürgeci olmadığını ustalara dayanarak kanıtlamaya(!) çalışmaktadır. Hemen hepsi bu durumlarıyla «Aydınlık»ın milli meselede ki görüşleri ile bir aynılık göstermektedirler. Aynı çevreler genel olarak kapitalizm öncesi sömürgeciliği inkar etmekte ve bu görüşlerini de Engels'e dayandırmaya çalışmaktadırlar. Oysa Marks'ta olduğu gibi Engels'te de bu görüşlerine prim olabilecek tek bir satır dahi bulamazlar. Engels'in şu sözleri bile onların iddialarının kofluğunu ortaya koymaktadır.

«... Daha charlemange çağından itibaren, Almanlar, en sürekli en direngen çabalarını Doğu Avrupa'nın fethine konolizasyonuna yada en azından uygarlaştırılmasına doğru yönelttiler. Feodal soyluluğun Elbe ve Ode arasındaki fetihleri, şovalye askeri zümrelerinin Prusya ve Livoya'daki feodal kolonileri...») (Almanyada Burjuva Demokratik Devrim, s. 324, abç)

«Sömürgeciliğin tarihi milli meselenin tarihine sıkı sıkıya bağlıdır» diyen bu «proleter devrimci»leri, Engels'den alınan bir tek bu alıntı bile, yalanlamıyormu? Elbette, yalanlıyor, Ancak yeterki onlar «kolonicilik»e başka anlam atfetmesinler!.. («Emeğin Birliği» revizyonistlerinin yaptığı gibi!..)

3) FEODAL TOPLUMUN BAŞLICA SÖMÜRÜSÜ OLAN ANGARYA, VERGİ SİSTEMLERİ ZORLANABİLEN SON SINIRINA KADAR UYGULANDI

Sömürgeleştirilen Kürdistan köylüsü nasıl sömürülüyordu? İşte bu bölümde bu sorunun cevabını vermeye ve ilgili olarak feodal sömürgecilikte, sömürünün gerçekleşmesinin karakteristiklerini ele alarak açıklayacağız...

«Ekonomi dışı baskı biçimleri, feodal üretim biçiminin karakteristik yönlerinden birini oluşturunuyordu.» (İlkel-Köleci-Feodal toplum. s. 183) Ekonomik temelden yoksun zorun bir amacı vardır. Kişiye bağımlılık ve bu temelde ki sömürü köleci toplumda, ekonomik bir temele dayanırken, feodal toplumda ekonomik temelini yitirdi. Bu toplumda başlıca sömürü, toprak üzerinde ki mülkiyet ilişkisinden doğan toprak rantıdır. Bunu elde etme yolu da, vergiler şeklinde alınan ürün-rant (aynı rant) ve para-ranttır. Ekonomik temele dayanan rantın yanında, ekonomik temelden yoksun sömürü kaynakları da sömürgeciler için daima bir yan gelir olarak kalmıştır. Bunun alınış şekli ise kaba kuvvete dayanan yağmanın yanında, kişisel bağımlılıktan kaynaklanan vergiler arus-resmi, bayramlık vergisi, miras vergisi vs. ile angaryadır. O halde feodal Osmanlı sömürgecilerinin Kürdistan'da ki sömürü şekillerini şu başlıklar altında incelemek gerekiyor : a) Angarya b) Vergi, yağma-talan

A) Angarya yolu ile sömürü

Angarya feodal toplumda, ekonomik temelden yoksun, köleci toplumdan miras kalan, kişisel bağımlılıktan kaynaklanan ve köleci toplumun sömürü şekillerinden biri olan, fakat feodal toplumda varlığını sürdüren emek-rant şeklinde ki sömürüdür.

Angarya feodal beyin serfin emeğine zorla el koymasıyla gerçekleşir. Serfin emeği kişiliğinde ifadesini bulduğundan ve ancak toprakla birlikte bir anlam kazanabileceğinden, feodal bey serfin kişiliğine bağlı bazı haklar üzerinde tasarruf yetkisine ve onu kendi topraklarında çalıştırma yetkisine sahiptir. Köylünün köleden farklı olarak, angarya dışında kalan zaman süresince kendi hesabına çalışma hakkının olmasıdır. Kendi hesabına çalıştığı sürede elde ettiği ürünün vergisini verdikten sonra, ancak geri kalanına sahip olabilir.

Angaryayı artı-emek süresi ile karıştırmamak gerekir. Köleci toplumda bütün artı-emek süresi angaryayla özdeştir. Fakat feodal toplumda angarya artı-emek süresinin bir kısmını oluşturur. Artı-emeğin

diğer kısmı vergilerle tamamlanmaktadır. Artı-emek bir kısmı emek-rant (angarya) ile, diğer kısmı vergi verme yoluyla, feodal beye gitmektedir. Angarya şeklinde harcanan artı-emek süresi gerekli emek süresinden hem zaman hemde mekân itibariyle ayrılmıştır. Köylünün toprak ağası hesabına çalıştığı günler, artı-emek süresini, kendi hesabına çalıştığı günler gerekli emek süresini belirler ve dolayısıyla bu iki süre ayrı ayrı günlerden oluştuğu için zaman itibariyle ayrılmaktadır. Halbuki ücretli işçinin günün hangi saatlerinde hendi hesabına, hangi saatlerinde kapitalistler hesabına çalıştığı hesaplanamaz. Bu şartlar da gerekli emek süresi ile artı-emek süresi karışık bir durum arz-etmektedir.

Bunlar mekân itibariyle ayrılmıştır. Çünkü angarya şeklindeki artı-emek feodalin tayin ettiği alanda gerekli emek ise köylünün kendi hesabına çalıştığı alanda harcanmaktadır.

«İş zamanının her iki kısmında bu nedenle birbirinden ayrı ama yanyanadır. Angaryada artı-emek gerekli emekten kesinlikle ayrılmıştır.» (Marks, Kapital, s. 260)

Angaryanın uzun veya kısa olması ekonomik yapıya bağlıdır. Bütün kapalı toplumlarda, kullanım değeri üretime hakimdir. Ve yerel sınırlı ihtiyaçları gidermeye yöneliktir. Angarya da bu ihtiyaçlar kümesi ile sınırlıdır. Fakat para ekonomisinin hakimiyetiyle angarya, artık feodallerin ihtiyaçlar kümesi ile sınırlı olmaktan çıkıp, onların mümkün olduğu kadar fazla para biriktirme ihtiyaçlarına yönelik olur.

Değişim ekonomisinin hakimiyeti ile, servet biriktirme hırsı köle ticaretini hortlatmıştır. Bu dönemde sömürgeler köle ticareti kaynağı haline getirilmiş, insanlar madenlere kapatılmış, bir insanın çalışma ömrü yedi yıla sığdırılmıştır.

Bu genel bakış ışığında Kürdistan'a bakacak olursak şunları görürüz: Kürdistan köylüsü Osmanlı paşasının ve toprak ağasının tespit ettiği günlerde onlar hesabına çalışmak zorundaydı. Osmanlılarda artı-emeğin her iki şekilde yanyana bulunduğundan, köylü yılın belli günlerinde Osmanlı beyi hesabına geri kalan günlerde de kendi hesabına çalışmak zorundaydı.

Kapalı ekonominin hakim olduğu, para ekonomisinin az geliştiği, feodalizmin katı dönemindeki angarya şeklinde ki sömürü, kendisini en acımasız şekliyle; loncalara hammadde sağlayan demir, bakır vs. maden yataklarında köylülerin köle gibi çalıştırılarak, bütün rantı

angarya şeklinde yani emek-rant şeklinde almalarında gösterir. Osmanlılarda bu üreticilere «madecian taifesı» deniyordu. Maden civarında ki köylüler, her nevi vergiden affedilerek, maden işlerinde çalışmakla yükümlü kılınmışlardı. Ve bunlar yerlerini her ne suretle olursa olsun terkedemezlerdi. (Daha geniş bilgi için bkz. Reaya ve köylü, H. Avni Şanda)

Bunun dışında, köylülerin angarya ile güdeceği işler oldukça yoğundur. «Sahib-i arz» için angarya yapılacak işler, nadas ekin ekmek, ekini yabancı otlardan temizlemek, ot ve ekin biçmek «demetlerini harmana götürüp sahibi için dövdürmek» bütün bunlar kanun olarak saptanmıştı. Sipahi (aynı zamanda devlet temsilcisidir) nin ihtiyacına göre ambar yapmak, tahılını ambara taşımak, öbür hasılatı (devlete ödenen bir vergi türüdür) merkeze (Civar köylerin öbürlerinin toplandığı yer) taşımak, yıllık odununu vb. taşımak, konutunu onarmak gibi işlerin hep angarya ile görülmesi «fermanlar» gereği idi.

«Ayrıca... her bir haneye üç gün ırgadiye (angarya) bağlanmıştır.» (Kanun Name-i Livayı D. Bakır, Toprak ağalığının kökeni, Muammer Sencer)

Yukarda anlatılanlarla ilgili olarak Malatya Kanun Namesinde olan bir alıntıda şöyle :

«... sancak beyleri ve su başılar her yıl ot biçmeye çeltüğü (çeltik) ile tavar ile ayıklamaya şehirden ve kurdan (kırdan) eve... bir adam sürüp (alıp) onbeş gün miktarı ot ve çeltük biçtürüp, taşıtırıp... Kış eyamda reayaya evden bir yük odun salarlar» (age)

Yaptığımız bir hesaplama ile bu dönemde her üreticinin yılda kırk gün angarya ile çalıştırıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda sömürge Kürdistan da artık-emek, gerekli emek sürelerini hesaplıyarak alırsak kış mevsimlerinin kapsadığı iki yüz gün içinde, otuz gün «Cuma çalışmak haram» olduğundan tatil, otuz günde kötü hava şartları yüzünden çalışılmazsa, geri kalan yüz kırk günün, kırk günü angarya şeklinde sipahiye çalışmakta, geriye kalan yüz günde ürettiği ürünün yüzde altmışı vergi şeklinde tekrar sipahiye gitmekte ve bu altmış günde elde edildiğine göre köylünün, ancak kırk günde üreteceği ürün kendisine kalmaktaydı.

Buna göre kendi yaşamını devam ettirmek için kırk gün çalışması gerekliydi ki bu gerekli emek süresini oluşturmaktadır. Feodal sö-

mürgeci güçlere giden artı-emek süresi ise; kırk gün angarya + altmış gün ürün — rant yaratma süresi, = yüz gün olur.

Aritmetik hesaplamalara girmemizin nedeni, bunun sonuçlarının tam bir kavrayış vermesindendir. Şöyle ki : Bir toplumun egemen sınıflarının başka bir toplumun üreticilerine angarya ile iş gördürmesi, köylüyü kendi toprağına bağılıyarak, toprak kölesi haline getirmesi, diğer sömürü şekli yanında doğrudan emek-rant şeklinde ki sömürü ve bu sömürünün dayanağını oluşturan kişisel bağımlılık ilişkisi, yani efendi-kulluk ilişkisi, bütün bunlar ancak sömürgecilik statüsünde mümkün olabilmektedir.

Feodal bağımlılık şartlarında bu ilişkiler mümkün değildir. Örneğin Eflak-Boğdan ile Bosna-Hersek bağımlılık ilişkileri içindeydiler. Buralar da idare tamamen Voyvodaların, Boyarların elindedir ve buralarda miri topraklar yoktur. Köylü Osmanlı sultanına değil yerel feodallere bağlıdır. Yani köylü üzerinde ki tasarruf yetkisi Osmanlıların elinde değil, tamamen kilise ve feodal beylerin elindedir. Kişisel bağımlılık köylü ile Osmanlılar arasında değil, köylü ile Voyvoda ve Boyarlar arasında ki ilişkide kendini gösteriyordu.

Bunun için köylüyü angarya ile çalıştıran Osmanlı devleti değil, yerli feodallerdir. Osmanlı devleti doğrudan köylü ile toprak mülkiyeti üzerinde yükselen ekonomik ilişkiler içine girmezdi. Sadece Boyarların köylüden almış olduklarının bir kısmını Osmanlı devleti alırdı.

Bu durumun zorunlu sonucu olarak cezalandırma yetkisi de Osmanlıların elinde değil bu güçlerin (voyvoda, boyar) elinde olurdu. Köylüleri en vahşi bir şekilde cezalandıran voyvodalara verilen «kazıklı voyvoda» nitelemesi de bu durumu ifade etmektedir. Feodal toplumda angarya gibi cezalandırma yetkisinde kişisel bağımlılıktan ileri gelmektedir. Marks, Osmanlı hakimiyeti altın da olan (sonradan Ruslar tarafından ilhak edildiler) Eflak-Boğdan'daki Tuna prenslikleri veya bugün ki Romanya'daki boyarlar için şunları söylüyor :

«Eflaklı köylünün kendi yaşamı için harcadığı gerekli emek, boyar için harcadığı artı-emekten belirli şekilde ayrılmıştır.»
(Kapital, c. s. 260)
(Kapital, c. 1, s. 260)

Daha önceleri bu ülkede topraklar üzerinde komünal mülkiyet vardı.

«Zamanla askeri ve dini ileri gelenler, topluluğa ait topraklarla birlikte, bunlar üzerinde harcanan emeye de el koydular. Özgür köylülerin ortak topraklar üzerinde ki emeği bu

ortak toprakların hırsızları tarafından angaryaya dönüştürüldü.» (age, s. 261)

Bu durum Osmanlılar döneminde de aynen muhafaza edilmiştir. Osmanlı devletinin burada topraklara ve üzerindeki emeğe el koyarak angaryaya dönüştürmesi, Kürdistan'da ki durumun aksine olmamıştır. Angarya sömürgeci ilişkiler içinde mümkün olmaktadır. Daha önce izah ettiğimiz, Kürdistan'daki statü ile Romanya'nın statüsünü, bu statülerin temelini oluşturan ekonomik yapılarını karşılaştırdığımızda; Romanya'nın (Eflak-Boğdan) siyasi ilhakın yapılarak bağımlılaştırıldığını, Kürdistan'ın ise feodal temelde sömürgeleştirildiğini görmek kolaylaşacaktır.

b) Kürdistan köylüsünün vergi, talan ve yağma yoluyla sömürülmesi :

Osmanlıların koyduğu vergilerin asgari miktarı fermanlarla, azamisi ise sipahilerin, yerel feodallerin insafına bırakılmıştı. Köylünün, tespit edilen miktar dışında vergi vermesi suçtu ve cezaya tabi idi. Bu durumlarda efendisi tarafından hiç bir kuralla sınırlandırılmamış cezalara çarptırılan köylüler, ürününü kaldırmadan önce vergisini harmanda vermek zorundaydı.

Esasında vergi adı altında köylünün bu alınterine el konulmasına, talan demek daha doğru ve isabetlidir. Çünkü, vergilerin istikrarlı bir durumu vardır. Oysa Osmanlı feodalleri vergileri her sene değişen miktarlarda ve keyfi bir biçimde topluyorlardı. Vergi miktarları genellikle ürünün yüzde kırkı ile yüzde atmış arasında değişiyordu. Bunun dışında, feodaller «sipahi levantler»i köylü üzerine saldırarak vergi toplayıp yağma etmişlerdir. Vergiler önceleri ürün olarak alınırken sonraları para olarak alınmaya başlandı. Bundan böyle vergilerin toplanması kapalı ekonomide ki sınırlı ihtiyaçların değil, değişim ekonomisiyle ortaya çıkan sınırsız zevklerin tatminine yöneliktir. Bu durum köylülere pahalıya mal oluyor ve onu mahfa sürüklüyordu.

Para-rant biçiminde ki sömürü, feodalitenin yukarı ve son dönemlerinde tamamen hakim olmakta, kapitalizmin ön şartlarını yaratmakta, yani ilkel birikim dönemine geçişi içinde taşımaktadır. Bu durum tabii ki sömürgecilik ilişkilerine yansımaktadır. (Biz bunu daha sonraki bölümlerde ele alacağız.) Nitekim 19. yy ortalarında sömürgeci merkezli iktidar artık vergilerin ürün olarak alınmasını yasakla-

muş, yerine vergilerin para olarak alınmasını getirmiştir. Bu durum köylüyü, para bulmak için ücretli olarak çalışmaya itmiş ve ürünlerini pazarlamasını hızlandırmıştır. Bunun etkilerine baktığımızda Osmanlı feodallerinin hemen yanında tefeci, tüccar, ayan ve mültezimlerin para olarak servet biriktirmelerini ve sömürgeci ilişkileri sürdürmeye namzet olduklarını görürüz ki bunlar aynı zamanda, Osmanlı feodallerine rağmen bu konumdadırlar. Bir başka deyişle Osmanlı feodalleri para ilişkilerini hızlandırmaya yol açan bu tutumlarıyla kendi mezarlarında kazıyorlardı.

Talan ve yağma üzerine kurularak güçlenen Osmanlı devleti bu yapısına uygun olarak, o kadar çok sayıda vergi koymuş -gerekçeleri çok istikrarsızdır- tur ki hangi verginin hangi bağımlılık ilişkisinden doğduğunu saptamak mümkün olamamaktadır. M. Sencer -Toprak Ağıalığının kökeni. adlı kitabında elli tür vergi saymaktadır...

FEODAL SÖMÜRGEÇİLİĞİN KÜRT TOPLUMU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Osmanlı hakimiyetinin Kürt toplumu üzerinde ki başlıca etkisi, toplumsal gelişmeyi engellemesi olmuştur. Yani feodalizmin bağrında kapitalist üretim ilişkilerinin doğmasını engellemek olmuştur. Elbette Kürt toplumunun gelişmesinin önünde tek engel bu değildir. Aynı zamanda toplumun iç çelişkilerinden doğan engeller yani iç nedenlerde vardır. Ancak esas etkeni oluşturan güç Osmanlı feodal sömürgeçiliğidir. Burada konumuz Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısını incelemek olmadığından sadece Osmanlı sömürgeçiliğinin Kürt toplumu üzerinde ki etkilerini ele alacağız...

1) Osmanlı feodallerinin, köylülük üzerinde kurdukları denetim neticesinde onların ürettiği zenginliğe elkoymaları ve zenginliği servet halinde biriktirip dondurmaları veya sefahat için harcamaları, bu zenginliklerin tekrar üretim için yatırılmasına engel oluyordu. Böylece her yıl geçmiş yılların zenginliğinin yatırılması ile genişletilmiş-geliştirilmiş bir üretim yerine geçmişin basit geleneksel üretimi tekrarlanıyordu. Üretici atasından öğrendiği kadarıyla basit üretim tekniğini oğluna aktarıyor ve bu durum yıllarca sürüp gidiyordu. Tekniğin gelişmesi böylece engelleniyordu. İşte Kürt toplumunun, bu dönemde o orta çağ uyusukluğunu iliklerine kadar hissetmesi bu sebeplerledir.

Basit yeniden üretim, feodal toplumda geçmiş yılların bir tekrarı yeniden tekrardır.

«... üretim tarzının kendisi ne kadar geleneksel ise yani mülk edinmesinin gerçek süresi ne kadar aynı olarak kalırsa eski mülkiyet biçimleri dolayısıyla toplumun tümü o ölçüde değişmeden kalacaktır... Kaydetmek gerekir ki geleneksel tarz ta-
nımda uzun zaman direnecektir.» (Marks, Kap. Önc. Ek. Bıç. s. 101, abç)

Toplumun tümü ne kadar değişmeden kalırsa, sanat, edebiyat vb. üst yapı kurumları da o kadar değişmeden kalacaktır.

2) Osmanlı sömürgecilerinin, kendi toplumsal örgütlenmelerini Kürt toplumuna kabul ettirmeleri, Kürdistan topraklarının ve köylünün kendi askeri amaçlarına ve niteliklerine uygun olarak örgütlenmesine yol açmış, buda toplumun «sivil toplum» olmasını önlemiş ve zaten askeri ve savaşkan olan niteliklerinin günümüze kadar gelmesine neden olmuştur. (Bugün bu durum sömürgeciliğe karşı yükselmekte olan mücadele potansiyeliyle birleşmektedir.) Gerek Osmanlı devletinin ve gerekse uyguladığı sömürgeciliğin askeri niteliği ve örgütlenişi, Kürt toplumunun «sivil toplum» (yani üretici güçlerinin geliştiği burjuva toplum) olmasını engellemesi şöyle olmuştur :

Osmanlı devletinin merkezîyetçi feodal niteliği, imparatorluk dışında ki yeni toprakların fethini, halkların yağma ve talan edilmesini, içerde de üretici güçlerin yoğun denetimini ve soygununu, şehirlerin bağımsız siyasi birimler olarak örgütlenişini engellenmesi gibi despotik özellikleri de beraberinde getirdi. Osmanlı hakimiyetinin «en parlak» anları olan 16. yy. da Avrupa'da üretimin gelişmesi özgürce olurken, kırlardan şehirlere akınlarla birlikte köylülüğün özgürlük imkanları artıyorken, bu devlette gelişmeler tersine bir rota izledi. Avrupa'da kapitalizmin gelişimine paralel olarak köylüler ücretli sınıfına dönüşmeye zorlanıyorken, Osmanlılar, köylünün topraktan ayrılmasına imkan tanımıyor ve ila bunu sağlamak için en sert ceza yöntemlerine baş vuruyordu. Bunun yanında topraktan kaçan köylüleri kendi özelliğine uygun olarak, sınır boylarında başka halklara saldırmak için hazır bulunan akıncılar ağasının denetimine veriyordu.

Böylece köylülerin topraktan koparak şehirlerde özgürce üretim yapma şartları ortadan kaldırılıyor ve devletin askeri-sömürgeci karakterine uygun şekilde istihdamı sağlanıyordu. Bu durumun Anadolu'da ki üretici güçlerin gelişmesi ve bunun yanında, asker deposu olarak kullanılan Kürdistan'da aynı güçlerin gelişmesi üzerinde ki olumsuz etkilerini anlamak zor olmasa gerekir. Ancak genede Kürdistan'a bakmak gerekiyor...

Osmanlı devleti, Kürdistan'ı sömürgeleştirme süreci içinde, şehirleri kendi ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve kendi yapısına uygun düşecek bir şekilde örgütlediler. Bu nedenle bu süreç içinde Kürdistan şehirleri eski canlılıklarını kısa zamanda yitirdiler. Yani 15. yy. la kadar çok gelişkin olan şehir hayatı bu süreç içinde gerilemiştir. Bu döneme kadar Küçük Asya'nın ve Orta-Doğunun en gelişmiş şehirlerinin Ankara, Erzurum, Van Maraş ekseninde olduğu tarihçilerce tespit edilmiştir. (Bkz. M. Akdağ, Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai tarihi) Fakat buraların Osmanlı hakimiyeti altına girmesiyle ne kadar sönükleştiği de anlatılmaktadır.

Osmanlı hakimiyetinden önce şehirler kendi başlarına birimlerdi. Bu şehirlerin idari, askeri, mali ve siyasi hakimiyeti halkın seçtiği «ahi derneklerinin» elindeydi. (Hatta Ankara'da «Ahi» devleti bile kurulmuştur.) Fakat Osmanlıların hakimiyeti ile birlikte halkın şehir yönetiminde ki rolü elinden alındı. Buralarda üreticinin mal üretmesi tamamen kontrolleri altına girdi ve onların ihtiyaçlarına göre üretim yapılması sağlandı. Şehir yönetimi merkezi otorite tarafından atanmaya başlandı. Bunun yanında şehirler sıkı bir denetim altına alınıyor buralarda kuş uçurtulmuyordu. Eskiden şehirler zanaat üretimine uygun bir görünümdeyken, Osmanlı hakimiyetinde bu örgütlenme askeri, yarı-askeri örgütlenmelere dönüştürüldü.

Bütün bunlarla Kürdistan şehirleri, kırdan kaçıp gelecekleri barındıracak ve dolayısıyla onların ücretliler olarak çalışacakları, bir yapıya gelmesi engelleniyordu. Yani bu durum köylülerin bağımlılıktan kurtulmalarını engellediği gibi burjuvaziye namzet unsurların doğmasına da engel teşkil ediyordu. Feodal toplumun bağrında burjuvazinin doğması nasıl oluyordu :

«En büyük maddi ve zihinsel iş bölümü kent ile kıyın ayrılmasıdır. Kent ile kıy arasında ki karşıtlık, barbarlıktan uygarlığa, aşiret düzeninden devlete, bölgesellikten ulusa geçişle birlikte ortaya çıkar ve zamanımıza kadar bütün uygarlık tarihi boyunca sürüp gider. (...) İşte nüfusun ilk kez olarak iki sınıf halinde bölünmesi, doğrudan doğruya iş bölümüne ve üretim araçlarına dayanan bölünme buradan ortaya çıkmıştır.» (Marks, Alman İdeolojisi, s. 92, abç)

Marks bir başka yerde burjuvazinin kır-şehir çatışması süreci içinde doğduğunu şöyle açıklıyor :

«Orta çağda, burjuvalar her kentte kendi canlarını korumak için kıyın soylularına karşı birleşmek zorundaydılar. Ti-

caretin genişlemesi, ulaşım olanaklarının kurulması her kentin aynı engelle karşı savaşarak, aynı çıkarları başarıya ulaştırılmış olan öteki kentleri tanımalarına neden oldu. Burjuva sınıfı çeşitli kentlerde ki bir çok yerel burjuvaziden başlayarak ancak çok yavaş biçimde meydana gelmiştir. Mevcut ilişkilerle karşıtlık ve gene bu karşıtlığın koşullandırmakta olduğu iş tarzı, aynı zamanda, aynı ayrı her burjuvanın yaşam koşullarını değiştirdi, bunları bütün burjuvalar için ortak ve tek başına her bireyden bağımsız olan yaşam koşulları haline getirdiler. Burjuvalar, feodal ortaklıktan kopup yarıldıkları ölçüde bu koşulları yarattılar ve burjuvalar mevcut feodalite ile olan karşıtlıklarıyla belirlendikleri ölçüde bu koşullar burjuvaları yarattı. (...) Burjuvazinin kendine özgü koşulları, gelişmesiyle birlikte ancak yavaş yavaş gelişir; kendisinde kendi içinde iş bölümüne göre çeşitli kesime ayrılır ve bu arada bir yandan burjuvaziden önce var olan, mülk sahibi olmayan sınıfların çoğunluğunu ve o zamana kadar mülk sahibi olan sınıfların bir kısmını yeni bir sınıfa (proletarya'ya) dönüştürür. Daha önce mevcut olan mülk sahibi bütün sınıfları mevcut bütün mülkiyetin ticaret ve sanayi sermayesi haline dönüştürmesi ölçüsünde, sinesinde toplayacak duruma gelmeye başlar. Tek tek bireyler ancak başka bir sınıfa karşı ortak bir mücadeleye yürütmek zorunda oldukça bir sınıf meydana getirirler.» (age, s. 109-110, abç)

Bu alıntılarda burjuvazinin doğusu ve bunu meydana getiren şartlar yeterince anlaşılırdır. Bu açıklamalar ışığında Osmanlı hakimiyeti altında ki Kürdistan'a baktığımızda, Osmanlıların bu şartların doğması, böylece burjuvazinin doğması önünde engel teşkil ettiklerini görürüz. Kısaca özetlersek : Feodal toplumun dinamiğini oluşturan şehirler, ticaret ve zanaatın geliştiği merkezlerden çok sömürgecilerin idari merkezlerine dönüştürülmüştür. Kırşehir çatışmasının şehirlerin lehine gelişmesi engellenirken, böylece iç dinamikler ya yok edilmiş yada çok büyük ölçüde tahrip edilmiştir.

Bütün sömürgelerin bağımsız gelişme imkanlarının ya hiç yada sözü edilecek bir düzeyde olmaması, sömürgecilerin iç dinamikleri denetim altında tutmaları ve onları hoyratca tahrip etmeleridir. Öte yandan, bağımlı halkların gelişme düzeylerinin sömürge halklarınınkinden daha gelişkin olmasını açıklamakta, hareket noktasını oluşturan ölçütte budur.

Feodal Osmanlı sömürgeciliğinin Kürt toplumu üzerinde ki etkilerini incelemeye devam edelim.. Yukarda açıkladığımız gibi Osmanlı

somürgecileri, birinci büyük toplumsal iş bölümü olan zanaatcılığın tarımdan ayrılmasını, fakat bu kadarda değil, aynı zamanda ikinci büyük toplumsal işbölümü olan ticaretin zanaatçılıktan ayrılmasını da engellemiştir. Nasıl?

Mal ticareti çoğu zaman, zanaatcının yani üreticinin kendisi tarafından yapıyor araya tüccar girmiyordu. Onun için üretilen mallar bilinmeyen sınırsız pazarlarda tüketilmiyor aksine; zanaatcının bulunduğu şehir ve çevresinde ki yakın mesafeli sınırlı pazar için, çoğu zaman tek tek kişiler için üretim yapma söz konusu oluyordu. İşte bunun en büyük sebebi Osmanlı devletinin zanaatçı üzerine kurduğu baskı kadar, tüccar ve ticaret üzerindeki katı ve merkezi denetimdir, (baskıdır.)

Tüccarların bir yerden bir yere mal taşımaları engelleniyor, vilayet sınırları ve gümrükler mal dolaşımını önüyor, böylece üretilen malların uzak pazarlara gitmesi ve tüccarların para ile yüz yüze gelmesi önemli ölçülerde engelleniyordu. Ayrıca taşıma ücretleri ile gümrüklerin büyük bir yekün tutması ticareti kârlı bir iş olmaktan çıkarıyor ve bütün bu etmenlerde, ticaretin zanaatçılıktan ayrılmasına engel teşkil ediyordu. Çünkü kısa mesafeli olan ticareti ancak, bizzat üretici olan zanaatçı yapılabiliyordu.

Öte yandan Osmanlı despotluğu tüccar sayısını da sınırhıyordu. Örneğin o dönemde tüccarlık bir nevi atama şeklinde oluyor, vasıfları incelenerek uygun görülenler yalnızca tüccar olabiliyordu. Ayrıca elinde izin kâğıdı (berat) olan tüccarların faaliyetleri -mal alım satımına tabiydi ve denetim altındaydı. Mal satılacağı pazara ulaştığında, idarenin göstereceği yerde ve yine idarenin tespit ettiği flatla satılabiliirdi.

Gerek bu sıkı kurallar ve gerekse büyük bir meblağ olarak vergi alınması ticaret sermayesinin gelişmesini önüyor; çünkü bu sermaye feodallerin eline geçiyordu. Tabii ki bu sermaye ölü ve katılaşmış para, servet yığınınından başka bir şey olmuyordu. Oysa bu dönemde biriken servetler Avrupa'da ticaret sermayesine dönüşüyor ve buda kapitalizmin hızla gelişmesine yol açıyordu.

Bununla ilgili olarak, daha sonraları Avrupa'nın açık pazarı haline gelecek olan, Osmanlıların bu durumlarına neden olan gerici yapısı iç ve dış ticaret üzerinde ki etkileriyle beraber onun yıkılışını getirecektir. Aynı nedenle Kürdistan toplumuna baktığımızda üretici güçlerin hangi düzeyde olduğunu görürüz ki bu hemen yok oluşa yakın bir düzeydir. Kürdistan'da üretim fazlası buğday çürümeye terkedilirken, daha-

sonraları «yüzde doksanının» sömürgeleşeceği Osmanlıların dışardan buğday ithal etme zorunda bırakılması, buna yeterli bir örnek olmaktadır.

Feodalizm şartlarında ticaretin feodaller tarafından yapılması veya ticaretin bu güçlerin himayesinde olması tamamen gerici, oysa ticaretin onlara rağmen varlığını koruması ve gelişmesi ilericidir, devrimcidir. Lenin'in

«... himayeciliğin her yerden fazla Rusya'da gerici olduğu meydandadır. Hiyamecillik memleketin iktisadi gelişmesini kösteklemekte, tüm burjuva sınıfının değil, kara kalpaklı bir avuç allenin çıkarlarına hizmet etmektedir. Oysa ticaretin serbest olması kapitalizmden kurtulmanın çarelerini içinde taşıyan oluşumu hızlandırmaktadır.» (Halkçı İktisat, s. 150, abç)

sözleri bunu doğrularken, Osmanlı devletinin gerici yapısını da yeterince kavramaya ışık tutmaktadır. Rusya'da ki «bir avuç kalpaklının» yerini Osmanlılarda, padişah ve yanındaki bir avuç feodal bey ve ağa olarak gericiliğin merkezini oluşturmuşlardı.

İşte bu merkez, Osmanlılardan devr alınan bugünkü Kürdistan'ın geri kalmışlığının o dönemde ki esas etkeni idi. Ancak Kürt toplumunun gelişmesi önünde bu dış etkenlerin yanında bazı iç etkenlerde vardı. Toplumun gelişiminin her aşamasında ortaya çıkan, özgül ilişki ve çelişkilerden kaynaklanan engellerdir, bunlar. Osmanlı toplumunun Kürdistan'la birlikte incelenmesi aynı zamanda sömürgecilik ilişkilerinin incelenmesidir. Bu Türk sömürgeciliğinin incelenmesine varıldığında izlenen hattın her evresinde farklı yönlerin bulunması ve üretici güçlerin gelişmesi önünde engel teşkil eden esas engellerin yanında tali engellerinde bulunup incelenmesi gerekir. Mao Zedung'un şu sözleri tastamam, bize bunu öğretiyor :

«... Maddenin hareketinin özel noktalarını hesaba katmamız gereği, yani hareketin bir biçimi ile öteki biçimleri arasındaki nitelik farkıdır. Ancak bunu hesaba katmakla şeyler arasındaki ayrılıkları farkedebiliriz. Hareketin herhangi bir biçimi içinde kendi özel çelişkisini taşır. Her biçimin sahip olduğu özel nitelik, kendine özgü çelişki ile belirlenir. Bu yalnız doğa için değil toplum içinde doğrudur.»

«(...) Maddenin biçiminin gelişme yolundaki, her aşamada ki özel çelişkiyi ve niteliğini incelemek gerekir. Bütün

hareket biçimlerinde ki gerçek olan (hayal olmayan) her gelişme süreci nitelik bakımından biri birinden farklıdır. Çelişkilerin özgüllüğünü tam olarak açıklamak, şeylerin gelişme sürecinde ki iç bağların, yani şeylerin gelişme sürecinin niteliğini ortaya çıkarmak için süreçteki çelişkinin her aşamasının özelliğini aydınlatmamız gerekir." (Teori ve Pratik, s. 37-40, abç)

Osmanlı ve Kürt toplumunun evrimi özellikle 16. 17. yy.'larda yeni çelişkilerin ürünü olan yeni engellerin ortaya çıkmasını beraberinde getiriyordu. Eskilerin yanında çelişkinin bir yanını oluşturan feodal güçlerin ve sınıfların biçimlendirdiği devleti, yeni güçlerin ortaya çıkması değişikliklere uğrattı. Çelişkinin bir ucunda ki bu güçleri şöyle sıralayabiliriz : Toprak mülkiyetinin evrimi, iltizam usulü ile ortaya çıkan ayan ve devlet müteahhitleri, para ekonomisinin gelişmesi ekonomideki değişimin belirleyici olmasıyla birlikte, tefeci eşraf ve sarrafların ortaya çıkması... Bütün bunların sonucunda bu güçlerin devlete biçim vermesiyle birlikte Kürdistan'daki sömürgeci yönetimin bu değişimlere paralel olarak değişime uğraması... Elbette, bu değişimler üretim tarzı üzerinde niteliksel dönüşümlere yol açmıyordu.

Toprak mülkiyetinin evrimi sonucu, toprakların ellerinde servet biriktirenlerin eline geçmesi, özel mülkler, devlet-miri-topraklar lehine bir sonuç doğurdu. Aynı zamanda büyük topraklar mahalli feodallerin eline geçerek merkezi despotlukla ayanların ittifakını doğurdu ve güçlendirdi. (1870 senedi-ittifak)

Toprakların büyük feodal mülkler halinde bölünmesi, feodalizmin kapitalizme karşı çok daha dirençli olmasını getirir. Topraktaki sömürünün mutlak rant (toprak mülkiyetine dayanan rant) şeklinde olması sermayenin tarıma yönelmesini engeller. Sermayenin tarıma yönelmesi ancak, ya toprakların küçük burjuva mülkiyetine dönüşmesiyle yada, büyük toprak mülkiyetinin bizzat sermayedarların elinde olmasıyla mümkün olabilir. İşte bu temelde sömürgecilerin Kürt toplumu önüne diktikleri engel, mütegalibedir.

Osmanlı sömürgeciliğinin eski sömürü şekillerinden; angarya, vergi ve talan yanında yeni bir sömürü şekli olan tefeciliği 18. yy. dan itibaren uygulamaya başladı. Böylece toprak sahibi sömürgecilerin yanında, para sahibi sömürgecilerde yer aldılar veya birinciler aynı zamanda ikincilerin özelliklerini kazanarak, bu ilişkiyi böylece tamamladılar. Bu durumda sömürgeci ilişkilerin «rengini» etkiliyordu. Osmanlılarda değişim ekonomisinin sonucu olarak ortaya çıkan tefe-

cilik, feodal temelde bir sömürüdür ve aynı zamanda spekülâtif ve tutucu bir sermayedir. Paranın toplumda; servet biriktirme aracı olarak para, dolaşım aracı olarak para, değer ölçüsü olarak para, fonksiyonlarına sahip olması, iktisadi bir kadegori olarak toplumu etkiler.

Artık zenginliğin ölçüsü para olunca, para biriktirme hırsıda artar Para «uğruna insanların kurban edildiği bir tanrı olup çıkar.» Bu durum ilkel birikim şartlarını yaratmıştır...

Osmanlılarda tefeci sermayesi, Celâli isyanlarından sonra, mülkiyet ilişkilerinin alt üst olduğu dönem içinde gelişip güçlenmiş ve itizam usulu ile de toprak spekülâtörliğüne başlanılmıştır. Bu tefeci sermaye eski sipahi beyinin yerini alıyor ve o temelde sömürüye devam ediyordu. Bu sermaye, köylünün elindeki mallara borçlandırma yoluyla el koyuyor, sürekli borçlandırıyor, böylece köylü daha çok toprağa bağlanıyor ve daha çok yoksullaştırıyordu. Görüldüğü gibi köylü topraktan kopamıyor aksine ona daha çok bağlanıyordu. Bu durum tefeciliğin gerici niteliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Marks'ın şu sözleride bunu pekiştirmektedir :

«... tefecilik tekrar tekrar sömürme olanağını elde etmek için üretimin bu tarzını olduğu gibi korumaya yönelir. Tefecilik tutucudur ve var olan üretim tarzını daha kötüye götürür.» (Kapital, c.3, 2. kitap, s. 34 Oday yayınları, abç)

Tefecilik bütün sınıflı toplumda var olmuştur. Ama olduğu toplum biçimi temelinde sömürüyü sürdürür. Bulunduğu toplum biçiminin varlığının sürekliliğinden yanadır ve aynı zamanda bu, üretici güçlerin, tahrip edicisi güçlerden biri olduğu anlamındadır.

(DEVAMI GELECEK SAYIDA)

ÇİN YÖNETİMİ EMPERYALİST BİR SÜPER DEVLET OLMAYA YÖNELMİŞTİR !

— BİR SÜPER DEVLET OLABİLMENİN TEORİK MALZEMESİ;
«ÜÇ DÜNYA TEORSİ»

Çin Komünist Partisi içerisinde revizyonist, oportünist grupların barınması ve yaşaması, bunların varlıklarını devam ettirebilmek için kimi zaman silahlı çatışmalara kadar varan hizipçi çekişmelere girebilmeleri, partinin önder rolünü, sağlığını ve proleter karakterini sarstı. Parti içerisindeki farklı hizipler, partinin iç ve dış siyasetinde, yalpalamalara, kararsızlığa, değişime neden oldu.

Çin Komünist Partisi, Sovyet Modern Revizyonizmine karşı mücadele esnasında çeşitli yalpalamalar gösterdi. İlk başlarda ABD emperyalizmi ve müttefiklerine karşı, birleşik cephe içerisinde, Sovyet Revizyonistlerini de, alan, stratejik formülasyona sarıldı. Onlara göre o dönemlerde, anti-emperyalist cephe, dönem Kruşçev kılığı tarafından, yöneltilen Sovyetler Birliği'ni de mutlaka içermeliydi. Böylece, aynı zamanda revizyonizme karşı mücadele etmeksizin, emperyalizmle mücadele edilemeyeceğini belirten Lenin'in, öğretileri çiğnenmiş oluyordu. Dolayısıyla, böyle bir anlayışta, emperyalizme karşı mücadele etmek, içi boş bir söz yığınınından ibaret kalıyordu.

Bu durum aynı zamanda, Çin yönetiminin Sovyet Revizyonistleri hakkında, beslediği hayallerin göstergesiydi. Niketim bu hayaller, Kruşçevin yerini Brejnev'in almasıyla birlikte daha da belirginleşti. Kruşçevci revizyonizmi, Marksist-Leninistlerin mücadelesiyle, sıkıştı.

ğa köşeden kurtarabilmek amacıyla, Sovyetlerde yapılan bu değişikliği -Kruşçevsiz, Kruşçevizm siyasetinden başka bir şey olmayan «değişiklik»- revizyonizmin tasfiyesi olarak anlayan, başka partilerde böyle kavratmaya çalışan, Çin Komünist Partisi, Sovyet revizyonistleriyle uzlaşma, anlaşma çabalarını hızlandırdı. Bu amaçla, Çu En Lay Çin Partisi ve Hükümetinin bir heyetinin başında, Brejnev'in iktidara gelişini selamlamak için Moskova'ya gitti. Çin basınında Sovyet Revizyonizmine karşı «ateşkes» ilân edildi.

Çin yönetiminin, Sovyet revizyonistleri ile uzlaşma ve anlaşma çabaları gerçekleşmediği zamandır ki, ÇKP revizyonizmle mücadele yolunu tuttu. Buna bağlı olarak «Amerikan emperyalizmi, Sovyet revizyonizmi ve değişik ülkelerdeki gericiliğe karşı, bütün ülkeler proletaryası ve devrimci halklarının en geniş birleşik cephesi» sloganını attı.

1971'lere gelindiğinde Çin siyasetinde yeni değişimler görülmeye başlandı. 1971 yazında Kissinger Pekin'e gizli bir ziyaret yaptı. Amerika Birleşik Devletlerinin Vietnam'a karşı emperyalist yağma savaşını sürdürdüğü, Vietnam halkını en modern silahlarla katlettiği bir sırada, Nikson Pekin'i ziyaret etti. Bu ziyaret hiç te «halk diplomasisi»ni geliştirmek, ya da Amerikan halkıyla, temas kurmanın yollarını açmak için hazırlanmamıştı. Daha sonra ki gelişmelerin açıkça gösterdiği gibi, Nikson'un Pekin ziyareti, Çin siyasetindeki yeni değişimin sonucuydu. Nikson'un Çin'e yaptığı ziyaretle Çin stratejisi, Sovyet emperyalizmine karşı, Amerika Birleşik Devletleri dahil «birleştirilebilecek bütün güçler» le oluşturulacak «en geniş birleşik cepheden» söz etmeye başladı.

Onlar 1971 sonrası, ABD emperyalizmi ve müttefikleriyle yakınlaşma ve işbirliğine yönelerek, halkların ve devrimin çıkarlarını bir kenara atıyorlardı. Dünyadaki her gelişmeye, kendi «bencil» çıkarları açısından yaklaşan Çin yönetimi, 1972'leri takip eden yıllarda, genel olarak emperyalizm, özel olarak ABD emperyalizmi hakkında, gerçeğe uymayan şeyler yaymaya başladı. Çin'in resmi yayınları bir taraftan emperyalistler hakkında hayaller yayarak, Batı'lı emperyalistlerin çıkarlarını desteklerken, diğer taraftan da emperyalizmin işbirlikçisi, varlığı ve gelişmesini emperyalizme bağlamış sınıflar ve onların temsilcileri gerici, faşist diktatörlükler hakkında, övgüler dizmeye başladı. Emperyalizme bağımlı olan devletlerde «devrimci» özellikler ve üçüncü devrimci tarihsel akım, «devletlerin bağımsızlık akımı» keşfedildi. Onlara göre, emperyalizme bağımlı işbirlikçi sınıflarda, anti-emperyalist mücadele taraftarı «ilerici» «devrimci» sınıflardı. Üstelik bu

sınıfların iktidarda bulundukları devletlerin, «bağımsızlık» mücadelesi tarihin tekerleğini ileriye doğru döndüren «itici güçlerden» biriydi. (!) Halkların yapacağını bu sınıflar ve bunların devletleri de yapabiliyordu. Diğer yandan emperyalizm ve ABD emperyalizmi eskisi gibi «kötü» değildir. ABD emperyalizminin «on parmağı, on pire üzerinde»dir. Emperyalizm, gelişmekte olan ülkelerle «adil ve eşit ilişki» kurmak istemekte, bu ülkelerin «milli» kalkınmasına yardımcı olmak istemektedir. (!)

Amerikan emperyalizmiyle yakınlaşma ve ABD'yle müttefiklerine açılma siyasetinden sonra yapılan bu «parlak ve yeni keşifler», 1974 yılına gelindiğinde daha gelişmiş, ileri ve sistemli bir şekilde «üç dünya teorisi» adıyla ortaya kondu. Çinli revizyonistler bu teoriyi, «dünya devriminin stratejisi» ve «Marksizm-Leninizm'e büyük bir katkı» diye lanse ederek, devrim ve kurtuluş hareketlerine zorla kabul ettirmeye, benimsetmeye çalıştılar. Gerçekte statükonun, yani emperyalizm, sömürgecilik ve yeni sömürgeciliğin savunulmasından başka bir şey olmayan, emperyalizm yanlısı bu teori, bugün Çin'li revizyonistlerin bir süper devlet olma plânının, en yoğunlaşmış «teorik» formülasyonu durumundadır. Bu teoriye göre tek tehlike ve düşman olan Sovyet sosyal emperyalizmine karşı, sözde ulusal bağımsızlığı savunma adına, halkların ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinden vazgeçmeleri, Amerikan emperyalistleri ve Batı'nı diğer emperyalistler önünde, boyun eğmeleri, mevcut durumu korumaları gerekmektedir. Avrupa proletaryasını, kapitalist boyunduruk altında tutmak ve diğer ülkelerin halklarını ezmek, sömürmek için kurulmuş olan Ortak Pazar ve «Avrupa Birliği»ni güçlendirmek; Amerikan emperyalistlerinin savaş araçları olan Nato ve diğer askeri paktları desteklemek gereklidir.

Her şeye rağmen, Çinli revizyonistler «Üç Dünya Teorisini» kendilerinin icat ettiğini iddia ederlerken, gerçeği yansıtmamaktadırlar. Sözde «Üçüncü Dünya» ülkeleri için, bu ülkelerin «gelişme ve kalkınma yolları ve sorunları» için, kafa yoranlar «teori» yaratanlar ilk onlar değildir. Bu «dünya»nın ülke ve halklarına egemen olmak, onları boyunduruk altına almak için emperyalistler, sosyal emperyalistler, Çin revizyonistlerinden çok önceleri «Üçüncü Dünya» hakkında değişik teoriler geliştirdiler. Dünya gericiliği, bu ülkeler halklarına egemen olmak ve onları sömürmek, özgürlük ve bağımsızlık mücadelelerini bastırmak amacıyla, giriştiği, kapitalist, yeni-sömürgeci manevralardan biri olarak, bu tür «teoriler» yaratma yolunu tuttu. Özellikle Sovyet sosyal emperyalistleri, bu türden «teori»leri bolca icat etti.

Çin revizyonistlerinin «Üç Dünya Teorisi»ne katkıları «Üçüncü Dünya» ülkelerinin emperyalizm ve özellikle ABD ve Batılı emper-

yalist ülkelerle uzlaşması, sömürgeci yeni-sömürgeci boyunduruğa boyun eğmesi, gerektiğini gösteren «kanıtlamaları»dır. Sömürgeciliğin, yeni-sömürgeciliğin Marksist lafızlar arkasına gizlenerek savunulmasıdır.

«Üçüncü Dünya»nın Amerikan emperyalizmi ve diğer emperyalistler ile ittifakının savunulmasında ki amaç, emperyalistlerin yardımını elde etmek ve Çin'i emperyalist bir süper devlet haline getirmektir. Çin'i 2000 yılına kadar «modern bir rülke» haline getirmekten söz eden Çin yönetiminin, gerçek amacına ulaşmak için yani, Çin'i kısa zamanda bir emperyalist süper devlet haline getirmek için, emperyalistlerin yardımına ihtiyacı vardır. Çin yönetimi bu nedenle «Üçüncü Dünya»nın «2. Dünya» ve «1. Dünya»nın yarısı ile -yani ABD ile- ittifakını savunmaktadır.

Böylece Çin 1971 yılından beri geliştirdiği ilişkilere bağlı olarak, ABD emperyalizmi, Japon militarizmi ve Alman intikamcılarının ve genel olarak emperyalizmin yardımını görecektir. Nitekim Çin yönetimi hesaplarında yanılmamıştır. Başta ABD emperyalizmi olmak üzere, Batılı emperyalist ülkeler Çin'in kendilerinden yana olan «teori» ve pratiklerini mükafatsız bırakmamışlardır. Çin'in anti-emperyalist kurtuluş hareketlerini söndürme, devrim ve sosyalizm davasını tasfiye etme çabalarını, Çin'e büyük krediler vererek mükafatlandırmışlardır. Batılı emperyalistler bu kredilerle aynı zamanda, kendilerine açılan büyük Çin pazarından yararlanma imkanına da kavuşmuşlardır.

Çin revizyonistlerinin, «üç dünya» teorisine önemli katkılarından biride, kendilerini de «üç dünya» içine dahil etmiş olmalarıdır. Çin'in kendisinin de «üç dünya» içine dahil etmesi ve uluslararası alanda bunun öncülüğünü üstlenmesi, bir raslantı değildir. Bunda amaç, Çin'in «üçüncü dünya» diye adlandırdığı ülkeler üzerinde hegemonya kurma çabalarının, teorik temellere oturtulmasıdır.

Bilindiği, gibi, Sovyet revizyonistleri, geri kalmış ülkeler üzerinde hegemonya kurmak için, diğer şeyler yanında «kapitalist olmayan yol» teorisini ortaya atmıştı. Bu teoriye göre, geri kalmış ülkeler, Sovyetler Birliği'nin iktisadi yardımlarıyla, ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak, emperyalist sistemin bütünüyle dışına çıkabilirler ve «kapitalist olmayan yoldan sosyalizme» geçebilirler.

«Üç dünya teorisi»ne görede, «üçüncü dünya» ülkeleri kendi aralarında, ekonomik işbirliği ve teknik işbirliği yaparak milli ekonomilerinin bağımsız gelişmesini sağlayabilirler. Ve hatta giderekten «yeni bir uluslararası düzen» yaratabilirler. Çin'de bir «üçüncü dünya» ül-

kesi olduğuna göre, «üçüncü dünya» ülkeleri diğer ülkeler yanında, özellikle Çin ile ekonomik işbirliği içine girmelidirler. Çin'in bu ülkelere yapacağı «yardım», sözü edilen ülkelerin «milli ekonomi» lerini bağımsızca geliştirmelerini sağlayacaktır.

Çin'li revizyonistlerin burada yapmış oldukları şey, Kuruşcev'in SSCB dediği yere, Çin yazmaktan ve hegemonyacı emellerini biraz daha kurnazca, bir sis perdesi arkasına gizlemekten başka bir şey değildir. Çin'li revizyonistler, kendilerini «üçüncü dünya» içine dahil etmelerini izah (!) etmeye çalışırken söyledikleri «sosyalist kamp artık mevut değildir ve tarihi şartlarda bu kampın ikinci bir defa kurulmasını gerekli kılmamaktadır... Sosyalist kamptan söz etmek devrim kuvvetlerini tecrit etmekten başka bir şeye yaramaz» sözlerinin arkasında yatan gerçek tamda, sosyal emperyalistlerin teşhir olmuş pratiklerinden çıkarılan derslerin bir özetidir.

Onlar bu dersler ışığında, «üçüncü dünya» dedikleri ülkelerin, «ekonomik bağımsızlıklarını» kazanmada, doğrudan Çin'in yardımını öngörmek yerine, bunu, kendilerininide bu ülkeler içerisinde sınıflandırarak dolaylı yoldan öngörmektedirler. İşte bu nedenledir ki «yeni» revizyonistler yukardaki anti- marksist sözleri sarfediyorlar.

Ama her şeye rağmen, Çin yönetimi kendi payına haksız sayılmaz(!) Artık Çin yönetiminin emperyalist bir süper devlet olmaya yöneldiği tarihi şartlar, sosyalist kampın ikinci defa kurulmasını -Çin açısından- gerekli kılmamaktadır. Aynı şekilde süper devlet olma yolunda ki bir ülkenin, kendisini üzerinde hegemonya kuracağı bağımlı ülkelere, ayrı sınıflandırması «devrim kuvvetlerini tecrit etmekten başka bir şeye yaramaz.» (Böyle bir sınıflandırmanın Çin açısından iki önemli sakıncası vardır : Birinci olarak, ayrı bir sınıflandırma durumunda, «üçüncü dünya ülkeleri» ile «ilişkilerini» geliştirmede, bir ölçüde de olsa zorluklarla karşılaşacaktır. İkincisi -en önemlisi. ise Sovyet Sosyal emperyalistlerinin aynı şeyi çok önceden yapmış olmaları yanında, kısa zamanda teşhir olmalarıdır.)

Çin'in hegemonyacı emellerini onun pratiğinde açıkca görmek mümkündür. Onlar bir yandan, «küçük ve orta ülkelerin savunucusu» olarak ortaya çıkıp, «üçüncü dünya ülkelerinin milli ekonomilerini geliştirmeleri» yanlısı olduklarını söylerken, diğer yandan Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'ne karşı giriştikleri düşmanca komplolarla, siyasetlerinin sahteliğini ve iki yüzlülüğünü göstermektedirler. Onlar teoride «üçüncü dünya ülkeleri»nin birliğini savunmakta, «üçüncü dünya»yı bölenlerin süper devletler, özellikle Sovyet sosyal emper-

yalistleri olduğunu söylüyorlar. Fakat sosyal pratik bizzat Çin yönetiminin de, iki süper devlete, şu yada bu ölçüde bağımlı olan, sözde «üçüncü dünya» ülkelerini, tıpkı Sovyet sosyal emperyalistleri gibi ilerici ve gerici diye tasnife tabi tuttuğunu, bu «dünya»nın değişik ülkelere karşı farklı tavırlar izlediğini göstermektedir. Şu farkla ki; Sovyet emperyalistlerine göre, «ilerici olan üçüncü dünya ülkeleri,» kendi hegemonyası altında ki ülkelere, Çin'li revizyonistlere göre, «ilerici» olanlar ABD hegemonyası altındaki ülkelerdir.

Çin yöneticileri ABD emperyalizmi ve diğer Batı'lı emperyalist ülkelerle ittifak içerisinde, bir yandan onların kredi ve yardımlarını alabilmek için onların sömürgeci ve yeni sömürgeci eylemlerini desteklemekte, diğer yandanda onlar aracılığıyla «üçüncü dünya»da yayılma çalışmaktadır. Şimdilik kendi başına bağımsız olarak, bütün «üçüncü dünya»da yayılma imkanlarına sahip olmadığı içindir ki, Sovyet sosyal emperyalistlerinin, hegemonyası altında ki «üçüncü dünya» ülkeleriyle ilişkilerinde temkinli davranmaktadır.

Bu sinsi ve iki yüzlü siyaset, günümüzde artık bütünüyle açığa çıkmış bulunmaktadır. Çin yönetimi bir yandan, ABD emperyalizminin Orta-Doğu'daki koç başı, kukla İsrail devletini tanımaya hazırlanıp, faşist Mobuto diktatörlüğüne her türlü ekonomik-askeri yardımı esirgemezken, Arnavutluk'a yapmakta oldukları yardım ve kredileri kesmiş bulunmaktadır. Revizyonistlerden şunları sormak gerekir : Vietnam ve Arnavutluk «üçüncü dünya ülkeleri» değiller midir? Eğer böyleyse, bu ülkelere yapılan yardımların kesilmesi, «üçüncü dünya ülkeleri» arasında ayırım yapmak demek değil de nedir? «Dünya devriminin temel güçleri» içinde yapılan bu ayrımlar Rus sosyal emperyalistlerine yaramamaktadır mı?

Revizyonistlerin bu soruları demogoji yapmadan cevaplamaları mümkün değildir. Örneğin onlar, Vietnam'a yapılan yardımın kesilmesini, Vietnam'ın sovyetlere yakınlığı ile izah etmeye(!) çalışacaklardır. Ama Vietnam'ın Sovyetlere yakın olması, «üç dünya teorisi»ne göre, hiçte ona yardımın kesilmesini gerektirmez. Çünkü Vietnam bu teoriye göre bir «üçüncü dünya ülkesi»dir ve ona yardımı kesme yerine, onu «çıkarlarının bilincine vardırarak» gerekir. Öte yandan bir «üçüncü dünya ülkesi» olan Arnavutluk'a sırf bu «teoriyi»yi kabul etmediğinden ötürü yardımı kesmek, bu «teori» ile çelişmemektedir mi? Her türden gericiye, kabul ettirilmeye çalışılan ve hatta ettirilen bu «teori» onlarada «kabul» ettirilemez miydi? Ve böylece onlar «çıkarlarının bilincine» vardırılamaz mıydı? vb.

Yalnız bu örnekler bile Çin yönetiminin gerçek niyet ve amaçlarını ortaya koymaktadır. O niyet ve amaçlardır ki; Çin yönetiminin, Çin'i

güçlü bir emperyalist süper devlet haline getirme çalışmalarının bir özeti durumundadır. Yeni keşfedilmiş(!) gibi piyasaya sürülen, «üç dünya teorisi» Çin revizyonistlerinin elinde, emperyalist bir süper devlet olabilmenin teorik malzemesi durumundadır.

— «ÜÇ DÜNYA TEORİSİ»NİN KARŞI - DEVRİMCI PRATİĞİNİN BİR ÖZETİ

«Üç dünya teorisi»nin gerek, bütünüyle sistemleştirilerek, ortaya konmasından sonra olsun ve gereksede bu teorinin, sistemli bir hâle getirilmesine hazırlık dönemlerinde olsun, ÇKP ve Çin hükümeti, içte ve dışta, devrim ve kurtuluş hareketlerinin, sosyalizm davasının çıkarlarına ters pratikler içine girdi. Özellikle «üç dünya teorisi»nin uygulanması, Çin yönetimini Amerikan emperyalistleri, Avrupa tekelcileri, faşist ve ırkçılar, en azgın militarist ve savaş kışkırtıcılarıyla birleşmeye götürdü. Çin yönetimi, Pinoşet ve Hitler ordusunun eski Nazi generallerini Mobuto ve Şah gibi faşistleri kendine müttefik seçti.

İlk dönemlerde, sözde, iki süper devlete karşı, «üçüncü» ve «ikinci dünya»nın birleşik cephesi, demogojisi arkasına gizlenen Çin'li revizyonistler, daha sonraları, tek düşman ve tek tehlike olarak gördükleri, Sovyet sosyal emperyalistlerine karşı, mücadele maskesi altında, ABD emperyalistlerini de bu cepheye dahil ederek, gerçek yüzlerine ortaya koydular. Artık Sosyal emperyalistlere karşı, başta ABD emperyalistleri olmak üzere, diğer Batı'lı emperyalistler ve uluslararası gericilik ile birleşmek istediklerini açıkca ilan ettiler.

Böylece uluslar-arası alanda tipik bir emperyalist, hegemonyacı siyaset izlemeye başladılar. Bu gün süper devletlerin karşısına tek başına çıkabilme gücünden yoksun oldukları için, Rusya'ya karşı diğerleriyle ittifak yolunu benimsediler. Bu aynı zamanda, güçlenebilmeleri için onlardan yardım ve krediler almaları için gerekliydi. Bilindiği gibi, Kruşçev revizyonisti de iktidarı eline geçirdiğinde, ülke içinde kapitalizmin geri getirilmesini hızlandırmak, ülke dışında hegemonya ve nüfuz alanları ele geçirebilmek için, ABD emperyalistleriyle uzlaşarak, güç toplama hattını izlediler. Tarihten, karşı-devrimci amaçları için ders çıkarma da pek usta olan Çin yönetimi bu gün, aynı siyasetin daha gelişmiş bir şeklini uygulamaktadır.

Onlar uluslararası alanda uyguladıkları bu siyasete, uygun olarak, bir yandan Avrupa'da ABD ve müttefiklerinin arkasına geçerek, onları Rusya'ya karşı kışkırtmakta, öte yandan Rus sosyal emperyalistlerini Avrupa'ya saldırı'naya çalışarak, Avrupa'da ve dünyada savaş kış-

kırtıcılığı ypmaktadırlar .Çin'li revizyonistlerin, «üçüncü dünya savaşının mutlaka Avrupa'da patlak vereceğine» ilişkin çılgınlıkları ardındaki gerçek; kendi üzerlerinde ki sovyet saldırı tehdidini Avrupa'ya yönelmek, dolayısıyla Avrupa'da çatışan «kaplanların döğüşünü» kendi sırça köşkerlerinde izlemek süper devletler ve gerekse Avrupa'lı emperyalistler yorgun düştüklerinde «tek bir kurşun atmadan» dünyaya hakim olmaktır. Tabii ki bu süreç içinde Çin, emperyalist ülkelerden aldığı yardım ve kredilerle iki bin yılına kalmadan, «güçlü ve modern» bir ülke halinede gelmiş olacaktır.

Çin yönetimi bu emperyalist amacı içindir ki, ABD'yi nötron bombası yapmaya teşvik etmekte, Avrupa'lı emperyalistlerin birlik ve silahlanma çabalarını desteklemekte, anti-sosyal emperyalist maske altında, Japonya ile dünya savaşını kışkırtıcı, anlaşmalar yapmakta, Balkan'larda ve dünyanın diğer stratejik önemdeki yerlerine, ziyaretler ypmaktadırlar. Bugünkü Çin yönetiminin, dış siyaseti, yukarda belirttiğimiz savaş kışkırtıcısı siyasetinin yanında, esas olarak «üçüncü dünya» dedikleri ülkelere çeşitli yollarla sızmak ve nüfuz alanları peşinde koşmaktır. Geniş çapta krediler alarak, emperyalistlere borçlanma, onlarla yaptıkları, teknoloji ithali ve silah satın alma pazarlıkları, diğer yandan yarı-sömürge ülkelerle yapmaya çalıştıkları ticari ve kültürel anlaşmalar vb. Çin'in bu hegemonyacı siyasetinin ürünüdür.

Çin revizyonistlerinin yayılmacı emelleri son yıllarda, özellikle Afrika kıtasında görülmektedir. Bu kıtada, Çin, ABD ve diğer emperyalistlerin, sömürgeci ve yeni-sömürgeci emellerinin oyuncağı ve desteği durumundadır. Onlar burada, Afrika ülkelerinin sosyal emperyalistlere karşı, korunması maskesi altında, kendisine nüfus bölgeleri ve pazarlar bulmaya çalışmaktadırlar. Çin kendi hesabına, bazı Afrika ülkelerine (Tarzanya, Zaire) «yardım etmeye» başlamıştır bile. Açıktır ki bu «yardımlar» Çin yönetimi istediği kadar bunu «üç dünya teorisini» siyle enternasyonalist yardım olarak göstermeye çalışsın. Tamda o zaman Arnavutluk'a yardımı kesen bu «enternasyonalist»lerin yüzü açığa çıkmaktadır- bu ülkelerin ekonomik, kültürel gelişmelerine değil, onların zenginliklerini yağmalamayı ve siyasi olarak boyun eğdirmeyi amaçlamaktadır.

Çin yönetimi ideolojik görüş ayrılıklarını, devletler arası ilişkiler alanına yayarak, sosyalist Arnavutluk'a yapılan yardımları keserek, teknisyenlerini geri çekerken, «üç dünya teorisini» savunucularında karşı-devrimci yüzleri açığa çıkı. Bu durum aynı zamanda, gerçek sosyalist bir ülkeyle, ideolojik olarak anlaşamıyan, Çin yönetiminin, buna karşılık, sosyalizm ve kurtuluş mücadelesinin sicilli düşmanları

olan, Tito, Carillo ve diğer revizyonistlerle, tam bir uyum içerisinde olduğunu gösterdi. Çin'li hainler, emperyalis ajanı Tito'ya, itibarını iade ettiler, onunla «Marksizm-Leninizm» temelinde yeniden birleştirdiler. Yugoslav «öz yönetimci» kapitalizmi «sosyalizm» olarak tanımladılar.

Onlar halk kitlelerinin kendisini devirmek için, ayaklandığı bir sırada, faşist İran Şah'ını «onurlandırma»ya özellikle önem verdiler. Faşist İran Şah'ını, İran halklarının «önderi» olarak nitelendiren Çin'li hainler, İran ziyaretlerinde, Şah'la kucaklaşıırken, uluslararası proletaryanın, kendilerine duyduğu nefret bir kez daha bilindi. İşte Enver Hoca Yoldaş bu ziyaret hakkında «İran halklarının mücadelesine indirilmiş büyük bir derbedir!» derken bu nefretli dile getiriyordu.

Uluslararası komünist hareketi tasfiye etmeye yönelmelerinin yanında; Çin'li revizyonistler, ülke içinde de yeni düzenlemelere girişti. Sosyalist ekonomiye saldırı niteliğinde olan bu düzenlemeler, adım adım ve planlı bir şekilde gerçekleştirildi... Önce ÇKP içerisinde hakimiyetlerini pekiştirdiler ve hemen ardından, diğer devlet kurumlarını ele geçirme, çalışmalarına başladılar. Halk ordusunu, klasik burjuva ordusuna dönüştürmek amacıyla, adımlar atıldılar. Eğitim sisteminde önemli değişiklikler yaparak, sosyalist eğitim sistemi yerine, burjuva eğitim sistemini geçirdiler.

Bütün bunları yaparken, kitleleri gerici amaçlarına boyun eydirmek için, propaganda çalışmalarını da ihmal etmiyen bu hainler, belli bir hazırlıktan sonra, özel mülkiyetin sosyalizme çelişmediğini, üretimde kârın esas alınması, üretimin artırılması için, işlemlere kârlılık princi verilmesi ve kâr getirmiyen işletmelerin kapatılması gerektiğini; bütün bu kapitalist ekonominin yasalarını açıkladılar ve uygulamaya başladılar.

Bunlara bağlı olarak Çin'li diğer emperyalistlerin açık pazarı haline getiren revizyonistler, bu tipik Kruşçev'ci uygulamalar yanında, son zamanlarda Tito'nun «öz yönetimci sosyalizm»mini «Çin'de uygulamaya çalışırken, kimlerin peşinde ve kimlerin amacını gerçekleştirme yolunda olduğunu açıkça gösteriyorlar...

— KÜRDİSTAN MİLLİ KURTULUŞ HAREKETİ KARŞISINDA ÇİNLİ REVİZYONİSTLERİN TAVRI DİĞER EMPERYALİSTLERİN TAVRINDAN AYRI DEĞİLDİR!

Burada Çin'li revizyonistlerin, ülkemiz milli kurtuluş hareketi, karşındaki tavırlarını kısacada olsa ele almakta yarar vardır. Aynı

zamanda bu, Çin'li revizyonistlerin, Rus sosyal emperyalistleriyle aynı iplikten dokunduğunun gösterilmesi olacaktır ki, modern revizyonizme karşı mücadele açısından gereklidir bu.

Çin'li revizyonistler, bu konudaki görüşlerini, geçmiş yıllarda, TİİKP revizyonistleriyle yaptıkları bir görüşmede açıklamışlardı. Aynı görüşler geçtiğimiz aylarda, Çin'e giden «Aydınlık» muhabirine yeniden, Çin başbakanı Gen Blao tarafından açıklandı.

Onlara göre, Sovyetler Birliği, milliyetler meselesini yayılma amacıyla yani, yayılma faaliyetlerinde ulusların kaderlerini tayin hakkını perde olarak kullanmaktadır. Bu nedenle, buradan çıkacak sonuç, ulusların kaderlerini tayin hakkının savunulmaması gerektiği olmalıdır. Çıkardıkları bu sonuca göre onlar, sanki TİİKP bu ilkeyi savunuyormuş gibi, «... Sizin Kürt milletinin kendi kaderini tayin meselesini bugün ön planda ileri sürmenizi ve bunun propagandasını yapmanızı, bir daha düşünmeniz iyi olur...» diye öğüt veriyorlardı. Son görüşmede ise, aynı meselede söylenenleri «Aydınlık» muhabiri şöyle özetliyor : «Söz konusu olan Kürt sorunu, yani bir toprak parçasının Türkiye'den koparıp koparılmaması sorunu... Türkiye halkı yurtdan bir parça toprağın bile koparılmasına meydan vermemeliydi» («Aydınlık» gazetesi)

Bu sözlerden açıkça görülebileceği gibi, Çin'li dönemlerin, ülkemiz milli meseleleri karşısında ki tavırları, anti-sosyal emperyalizm maskesi ardına gizlenmeye çalışan, şöven, emperyalizm ve sömürgecilik yanlısı bir tavidir. Bu tavır Çin'li revizyonistlerin genel, karşı-devrimci siyasetinin somuttaki yansımasıdır.

Dünya çapında, özellikle ABD ve Batı emperyalizmi yanlısı, onların sömürgeci ve yeni sömürgeci siyasetlerinin savunucusu olan Çin'li hainler, doğal olarak, Kürdistan meselesi karşısında da ABD emperyalizminin, aynı meseledeki siyasetinin bir takipçisidir. Bu nedenle ABD emperyalizminin ülkemize ilişkin siyaseti bilinmeden, Çin'li revizyonistlerin siyaseti kavranamaz.

Bilindiği gibi mevcut durumda, Amerikan emperyalizminin ülkemiz milli hareketi karşısında ki tavırları, yarı-sömürgeci olan iktidarlara birlikte bastırma yönündedir. Çünkü bu emperyalist güç İran ve Türkiye'de sömürgeci baskının uygulanmasının baş destekçidir. Diğer yandan Sovyetler Birliği'nin denetimi altında olan Irak ve Suriye'de de Kürt milli hareketinin başarı kazanmasından yana değildir. (İran ve Türkiye'deki Kürt meselesini alevlendireceği, dolayısıyla çıkarlarına darbe vuracağı için...) Bu durumda ABD emperyalizminin,

sadık müttedifi olan Çin'li revizyonistlerin, ülkemiz milli hareketinden yana olması düşünülemez. Onlar bu mesele karşısında da Amerikan emperyalizmi ve onun işbirlikçileri, sömürgecilerin yanındadırlar. Onun içindir ki «Türkiye halkı yurdundan bir parça toprağın bile koparılmasına izin vermemelidir» demekte ve Türkiye halkını, sömürgecilerin yanında, ülkemiz milli hareketini bastırmaya teşvik etmektedirler.

Meselenin diğer bir yanıda, bu karşı-devrimci siyasetlerini anti-sosyal emperyalizm maskesi altında, şirin göstermeye çalışmalarıdır. Şöyle ki :

Rus sosyal emperyalistlerinin, genel olarak ulusların kaderlerini tayin hakkını, özel olarak Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını, yayılma amacıyla kullanmaya çalıştığı doğrudur. Ama buradan, Çin'li revizyonistlerin yaptığı gibi ulusların kaderlerini tayin hakkının reddedilmesi gibi, bir karşı-devrimci sonuç çıkmaz. Çünkü Lenin'inde belirttiği gibi :

«Nasıl ki örneğin, Latin ülkelerde olduğu gibi, cumhuriyetçi sloganların halkın akdatılması ve malf soygun amacıyla burjuvazi tarafından kullanılması durumları, sosyal demokratların cumhuriyetçiliklerinden vas geçmeleri için bir neden olmasa, aynı şekilde bir emperyalist devlete karşı ulusal kurtuluş savaşından, bazı durumlarda bir başka «büt-yük» devlet tarafından aynı ölçüde emperyalist amaçları için yararlanılması hall de, sosyal demokratların, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmelerine neden olamaz.» (U.K.T.H.s. 146)

Çin'li revizyonistlerin diğer ulusal kurtuluş hareketleri karşısındaki tavırları da, ülkemiz milli meselesi karşısındaki tavırlarının bir benzeridir... Onlar geçmiş yıllarda Dofar'daki ulusal kurtuluş hareketine kısmide olsa yardım ediyordı. Sonraları bu yardımı, ABD ve İngiliz emperyalizmiyle, ve onların uşakları, Umman Sultanı ve İran Şahu ile ilişkilerini geliştirince kestiler. Tabii ki teorik gerekçeleride hazırdu : «Umman Sultanlığı Arap Birliği içindedir. Onu ve diğer üçüncü dünya ülkelerini küstürmemek gerekir.»

Bu sis perdesi ardındaki, Çin'li revizyonistlerin ABD ve diğer Batı'lı emperyalistlerin çıkarlarını, onların sömürgeci ve yeni sömürgeci siyasetini savunduğunu, bu vasıtayla bir yandan onların kredi ve yardımlarını almaya bir yandan da onların hakimiyeti altındaki «üçüncü dünya» ülkelerinde yayılmaya çalıştıklarını görmek pek zor olmasa gerektir. Çünkü Sovyet sosyal emperyalizminin yeni -sömürgeci olan,

Angola'da [başka bir «üçüncü dünya ülkesi» (1)] ABD ve diğer emperyalistlerle birlikte ÜNİTA'yı destekliyen yine onlardır.

Özetlersek, Çin yönetiminin, genel olarak ulusal hareketler karşındaki «üç dünya teorisi» arkasına gizlenmiş olan siyaseti, ABD ve Batılı emperyalistlerin sömürgeci ve yeni-sömürgeci politikalarının, savunulması şeklindedir. Güçsüz olmaları ve süper devlet korumunu gelebilmek için, Batılı emperyalistlerin yardımına ihtiyaç duymaları, sözü edilen ülkelerin yarı sömürgeci durumundaki «üçüncü dünya ülkeleri»ndeki ulusal kurtuluş ve anti-emperyalist demokratik devrimlere karşıdır. Buna karşılık Rusya'nın denetimindeki «üç dünya» ülkelerinde, (gerçek devrimci hareketler dışında her türlü «ulusal» ve «demokratik devrim»lerden yanadırlar. Angola'daki ABD yanısı ÜNİTA'nın desteklenmesi bunun açık kanıtıdır.)

Fakat bu durum gecicidir. Çin yönetimi bağımsız bir süper güç olmayı gerçekleştirdiğinde, aynen Sovyet sosyal emperyalizmi gibi, ulusların kaderlerini tayin hakkını yayılma amacıyla kullanmaya çalışacaktır.

İşte o zaman (şimdi ülkemiz milli hareketini «ayrılıkçılık» «bölücülük» olarak niteliyen-Çin yönetimi, ülkemiz milli hareketinin «en büyük savunucusu» olabilecektir. Aynı şekilde Çin revizyonistlerinin Türkiye'deki uşakları olan TİKP—Aydınlık (Kürdistan'ın sömürge olduğu olgusuna ve ülkemiz devrimine «şiddetle» karşı çıkan, TİKP—Aydınlık!!) sömürgecileride keskin «anti-sömürgeciler» olabileceklerdir.

S O N U Ç :

Bugünkü Çin yönetimi bütünüyle, Kruşçev-Brejnev dönemlerinin geçtiği yoldan geçmeye karardır. Yani onlar. Kruşçev-Brejnev dönemi'nin aşkıları yolu, daha hızlı ve daha pervasızca aşip, kısa zamanda emperyalist bir süper devlet olma azmindedirler.

«KDP – GK» İLE «K'Y'B» Arasındaki Çatışmalar Üzerine

Büyük Ekim Devrimi ile birlikte hıslanan; ezilen ulusların uyanışı, siyasal hayata katılımı, ikinci dünya savaşı sonralarında emperyalizme ve sömürgecilik sistemine büyük darbeler indirerek devam ede geldi. Ezilen ulus ve halkların çağ gibi büyüyen, anti-emperyalist kurtuluş hareketleri, emperyalizmin klasik sömürgecilik sistemini büyük oranda tasfiye etti. Buna karşılık emperyalistler yeni sömürgecilik yöntemlerini benimsemek zorunda kaldılar. Aynı zamanda ezilen uluslar içerisinde işbirlikçi, kukla örgütler yaratarak, bunlar aracılığıyla ezilen halkların kurtuluş hareketlerini içinden dinamitlemeye, gerçek doğrultusundan saptırmaya çalıştılar. Emperyalistler ve sosyal emperyalistler, ezilen uluslar içerisinde, ajanları vastasıyla yarattıkları, işbirlikçi-kukla örgütler aracılığıyla, kurtuluş hareketlerini gerçek doğrultusundan saptırmanın yanında, bu örgütleri rakipleri olan emperyalist güçlere ve bunlara bağlı işbirlikçi iktidarlara karşı da tehdit vasıtası olarak kullandılar, kullanıyorlar...

Emperyalistlerin ve sosyal emperyalistlerin bu siyasetinin, Afrika ve Asya'daki birçok kurtuluş hareketinin deneyin de, görmek mümkün olduğu gibi, Kürdistan somutunda görülmekte mümkündür. Emperyalist ve sosyal emperyalistler ülkemizdeki milli kurtuluş hareketini, kendi gerici amaçları yararına kullanmak için, büyük gayretler sarfediyorlar. Özellikle iki süper devlet dünya hegemonyası kurma stratejilerinin, Orta-Doğu'daki bölgesel çıkarlarına uygun olarak, ülkemizdeki milli hareketle yakından ilgileniyorlar. Süper devletlerden

ABD çıkarları gereği şimdiye kadar, Kürdistan'da kukla bir örgüt yaratmadı. 1970'lerde Orta-Doğu'daki sadık jandarması İran'ın, Irak ile içinde olduğu, anlaşmazlıktan galip çıkması için, Barzani önderliğine kısmi «yardımlar»da bulundu. Bu «yardımlar»da güdülen amaç, İran-Irak anlaşmazlığında bu hareketi, Irak üzerinde bir tehdit aracı olarak kullanmaktır.

Sovyet sosyal emperyalistleri ise, ülkemizde işbirlikçi-kukla örgütler yaratmayı çıkarlarına daha uygun gördüler. Sosyal emperyalistler bu kukla örgütleri bir yandan, kendi yarı-sömürgesi durumunda olan sömürgeci ülkeleri tehdit etmek için el altında tutar, yurtsever-devrimci hareketlerin gelişmesi önüne bir engel olarak dikmeye çalışırken diğer yandan da ülkemizi yarı-sömürgeleri durumuna getirebilmek amaçlarının aracı olarak kullanmaktadırlar.

İşte ülkemizde geçen yaz aylarında Hakkari'de KDP—GK (Kürdistan Demokrat Partisi—Geçici Komite) ile «K'Y'B» (Kürdistan «yurtsever» Birliği) arasında çıkan çatışmaları, emperyalistlerin ve sosyal emperyalistlerin bu siyasetlerine bağlı olarak değerlendirmek ve sonuçlara varmak gerekir. Bu çerçeve dışında yapacağımız bir değerlendirme bizi, olayların arkasındaki gerçeği görememeye ve subjektifliğe götürür. (Örneğin; bizi Rızgari'nin «post kavgası» ve KDP—GK'nin «Celal Talabani'nin liderlik hastalığı» vb. şeklindeki saçma idmalara vardıracaktır.) KDP—GK ile «K'Y'B» yi silahlı çatışma durumuna getiren nedenler nelerdir? Biz bu soruyu Emperyalistlerin yukarıda belirttiğimiz siyasetini açarak ve bu örgütlerin niteliğini ortaya koyarak cevaplayacağız.

Bilindiği gibi Güney Kürdistan'da yıllardır, sürmekte olan, milli hareket 1960 yıllarında daha ileri boyutlara ulaştı. 1959 yılında toplanan KDP'nin 4. Kongresine, Parti Genel Sekreterliğinden düşürülen ve sonra ihraç edilen Hamza Abdullah'ın yerine İbrahim Ahmet Genel Sekreterliğe getirildi. Muhalefetten olan Celal Talabani, Ömer Mustafa ve Ali Abdullah polit büroya girdiler. Hamza Abdullah'ın tecritinden sonra, İbrahim Ahmet, Celal Talabani ve arkadaşları Barzani'yide tasfiye ederek partiyi tümünden ele geçirmeye çalıştılar. Sözü geçen kişilerle Barzani arasındaki çatışma, 1964 yılında yapılan KDP'nin 6. Kongresinde Barzani'nin lehine sonuçlandı. Bu çatışma daha ileri boyutlara varınca, İbrahim Ahmet, Celal Talabani ve arkadaşları kurtuluşu, İran'da faşist Şah'ın himayesine girmede gördüler. 1000 kadar silahlı insan ve partinin para, evrak, radyo istasyonu vb. şeyleriyle birlikte İran'a sığındılar. SAVAK bu kaçakları, ileride şu yada bu amaçla kullanmak için, bütün imkanlarını onların önüne sermekten çekinmedi.

Bir müddet İran'da lüks içinde yaşadktan sonra (İbrahim Ahmet ve Aziz Şemzini dışında) 1966 yılında Irak'a geri döndüler. Bu geri dönüşü Doktor Şivan şöyle değerlendiriyor :

«Fakat bu dönüş, hiçbir zaman içtenlikle ve gelişen olayların seyri içinde kendi kendilerini eleştirerek, yanlışlarından sıyrılmalarının sonucu değildi. Bir takım küçük hesaplar, alturka ayak oyunları ve daha da kötüsü korkunç bir ihanetin adım adım geliştirilen planı söz konusu idi. Nitekim döndüklerinden bir müddet sonra Celal Talabani arkadaşlarından birini gizlice Bağdat'a göndererek hükümetle anlaştı. Bu anlaşmaya göre Celal ve arkadaşları, 1966 Baharında Kürdistan'ın kurtarılmış bölgelerinde topyekün bir saldırı hareketine geçecek olan Irak Arap ordularına bu operasyonun seyri boyunca içerden yardım edeceklerdi.» (Dr. Şivan Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan ihtilalleri, s. 221, abç)

Daha sonra Celal Talabani, Ali Askeri ve diğerleri Irak sömürgecileri Kürt köylerini napalmırla yakarken, 1966 kışında Bağdat'ın yolunu tuttular. Bir müddet sonrada hareketin bastırılması için, Irak sömürgecilerinin saflarında bizzat çatışmalara katıldılar. Irak sömürgecileri Celal Talabani ve arkadaşlarını posaları çıkıncaya kadar, güney Kürdistan'daki harekete karşı kullandılar. Bu nedenle Kürdistan halkı Celal Talabani ve arkadaşlarını layık oldukları şekilde isimlendirmede gecikmedi. Onları 66 Modeli Caslar (Casın şest û şes) diye adlandırdı. Bugün Celal Talabani'nin «Türkiye» Kürdistan'ındaki taraftarlarının, sahtekârca sahip çıkmaya çalıştıkları Doktor Şivan ise gene onlar hakkında şunları söylüyor :

«Milletlerin ve ihtilallerin tarihinde çeşitli ihanet örnekleri vardır. Aba aklımıza gelenler arasında Celal ve arkadaşlarınıninki derecesinde şuurlu, kalles ve tiksindirici bir başka ihanet örneği tanımıyoruz.» (a.g.k.s. 221, abç)

Irak sömürgecileri Celal Talabani ve arkadaşlarını yeterince kullandıktan sonra onları kendi kaderleriyle başbaşa bıraktı. 1975 yılında ki yenilgiden sonra Celal Talabani ve arkadaşları «K'Y'B» adı altında örgütlendiler. İhanetleriyle birlikte farklı sömürgecilerin kucağına oturmaya alışan bu hainler, bu kezde Sovyet sosyal emperyalistlerinin kanatları altına sığındılar. İran ve Irak sömürgecilerinin kucağından, Sovyet sosyal emperyalistlerinin direktifi ile Suriye sömürgecilerinin kucağına oturdular.

Böylece sovyet sosyal emperyalistlerinin ajanları durumuna geerek ihanetlerini geriye dönülemez bir biçimde pekiştirdiler. Sovyet

sosyal emperyalistleri bütünüyle hainlerden oluşan, bu kukla örgütü, sömürgeci ülkelere karşı, kendi siyasetini benimsetmekte bir tehtit aracı ve yurtsever hareketlerin bastırılmasında, bir saldırganlık aleti olarak kullanılmaktadır. Bu örgütün sosyal emperyalistlerin hegemonyası altında ki, Suriye’de, bizzat faaliyet yürüttüğü, hatırlanırsa, gerçek niteliği de anlaşılmış olur. («K’Y’Benin Irak’ta ki fonksiyonuna aşağıda değineceğiz.)

Öte yandan Barzani ve taraftarları, Celâl’ilerin sosyalizm demagojisi yapımlarından da yararlanarak, hareket içerisinde komünistleri, tutarlı, devrimci-demokratları temizlemeye başladılar. Onlar özellikle, 1970 lerde ABD emperyalizmi ve İran gericileriyle şüphe götürür ilişkiler içerisine girdiler ve en nihayet savaş içindeki on binlere silahlarını bırakarak, teslim olmaları çağrısında bulunarak, kurtuluşu İran’a sığınmakta buldular. Fakat kahraman peşmergeler dağınık ve örgütsüz de olsa direnişe devam ettiler.

Kürdistan halkı bu yenilgiden çok değerli dersler çıkararak, feodal-burjuva önderliğin milli kurtuluşu sağlayamayacağını, acı deneyler sonucunda da olsa, kavramış bulunuyor ve kurtuluşun ancak, proletaryanın ideolojik, politik, ve örgütsel önderliği altında olabileceğini anlamış bulunuyor.

KDP kendisini halk kitlelerinin uyanışına, yeni şartlara göre biçimlendirmekte gecikmedi. 1976 yılında yapılan bir konferansla «Sosyalist» bir kimliğe büründüğünü iddia etti ve «KDP—GK» adını aldı. Geçmiş harekete bir takım eleştiriler yöneltti. Ve anti-sömürgeci, anti-feodal bir çizgi benimsediğini ilan etti. Bütün söyledikleri bir yana, bir örgütün ha deyince sosyalist olamayacağı —özellikle bu KDP gibi şaibeli bir örgütse— açık bir şeydir. Diğer yandan Geçici Komite’nin KDP’nin eski ilişkileriyle ne ölçüde bağlarını kopardığı karanlık bir sorundur. Komite, söylediklerini eylemiyle ortaya koymadığı sürece, söyledikleri bir demagojiden öteye geçemeyecektir. KDP’nin Geçici-Komite tarafından açıklanan stratejisinde görünen odur ki, KDP ABD emperyalizmi ile değilse, Sovyet Sosyal emperyalizmi ile, «dayanışma»yı daha doğru bulmaktadır. Yeni stratejide bol bol sözü edilen «sosyalis sistem ve sosyalizm» sözcükleri altında yatan gerçek tam da budur. Sovyet Sosyal emperyalistlerinin şimdilik böyle bir «dayanışma»yı çıkarlarına uygun görmediği de açıkça ortadadır. Önümüzdeki günler KDP—GK’sinin ne ölçüde anti-emperyalist olduğunu kanıtlayacaktır.

En kalın çizgilerle, niteliklerini ortaya koyduğumuz bu iki örgüt, arasındaki çatışmalar 1976 yılından itibaren geçici ve kısmi bir şekilde

süregelmektedir. Hakkari'de olan, bu çatışmanın daha da boyutlanmasından başka bir şey değildir.

Mısır'ın Sovyetlerden kopup ABD hegemonyasını kabullenmesi, Mısır-İsrail yakınlaşması ile birlikte, Sovyetlerin Orta-Doğudaki konumu da sarsılmaya başladı. Bunun üzerine Sovyetler kendi denetimi altındaki, Suriye, Libya, Güney Yemen aracılığıyla, yeni bir diplomatik oyun tezgahladı. Orta, Doğu sorununun kendi dışında ABD yararına «çözümlemesi» doğal olarak, sovyetlerin işine gelmiyordu. Bu oyun içerisinde Irak'ı da dahil etmek gerekiyordu. Fakat Irak son zamanlarda Sovyetlerden «uzaklaşma» eğilimi göstermeye başlamıştı. Sovyetler Irak'ı kendi hazırladığı diplomatik oyuna sokabilmek için, onu zorlamaya başladı. Bunun içinde «K'Y'B»ni harekete geçirdi. «K'Y'B» Liderlerinden Ali Askeri ve bir heyet 1977 Kasım'ında Bağdat'ı ziyaret ederek, Irak hükûmetine bir takım öneriler götürdüler. Bu önerilerin başında gelen şuydu :

«1 — Eğer Irak, Sedat'ın teslimiyetçi hareketlerine engel olmak için, ilerici Arap devletleriyle -Cezayir, Libya Güney Yemen Suriye ve Filistin devrimi ile -İşbirliği yaparsa, ve silahlı kuvvetlerini Doğu cephesine gönderirse, KYB'nin devrimci partizanları da askeri operasyonlara son vermeye hazırdırlar.» (abç)

İşte «K'Y'B» sosyal faşistlerinin Irak sömürgecilerine «Karşı» mücadelesi bu çerçeve ile sınırlıdır. Onların Irak'taki rolleri, Irak sömürgecilerinin sovyetlerden uzaklaşma eğilimlerini tehditle önleme Sovyet siyasetini kabul ettirme, ve -uzlaşmacı, tutarsız, reformist de olsa Güney Kürdistan'da gelişen, örgütlenmeyi tasfiye etmektir. «K'Y'B» hainleri bu ikinci fonksiyonlarını Celâl Talabani'nin ağzından şöyle açıklıyorlar : «... Biz Behtinan bölgesini geçici Komite'nin kalıntılarından temizlemek ve buraya kendi kahraman partizan birliklerimizi yerleştirmek amacıyla, Kürdistan'ın bu önemli bölgesine ilkbaharda silahlı kuvvet göndermek niyetindeyiz.» (Celâl Talabani'nin, Xebat Jiso Rızgariya Kürdistan broşüründe Geçici Komite tarafından yayınlanan mektubu, abç)

«K'Y'B» Sosyal faşistleri, bu karşı devrimci planlarını (tarafımızdan bilinmiyen nedenler dolayısıyla) ilkbaharda değilse, Haziran ayında uygulamaya çalıştılar. Türk sömürgecilerinden bu nedenle Hakkari üzerinden «... geçiş için garanti» [(KSH-KYP-KDP) merkez Komitesi üyesi Kemal Esat'ın Yürüyüş Dergisinde yayınlanan mektubu, Bkz. 26 Eylül 1978 tarihli «Yürüyüş»] ve izin alarak, Behtinan bölgesine giderlerken, «Geçici Komite»ye bağlı güçler tarafından kuşatıldılar. Çatışma geçici komitenin askeri zaferiyle sonuçlandı. «K'Y'B»nin, Ali

Askeri'ninde dahil olduğu bir çok üst yöneticisi, ikiyüz elli kişi civarındaki askeri güçleri Geçici Komite tarafından esir alındı. Geçici Komite bu çatışmalarda, Celali'lere karşı mücadele maskesi altında, anti-komünist propagandalara girişti. Bunun için aşiret güçlerini ve propaganda araçlarını harekete geçirdi.

Fakat çeşitli çevrelerin iddia ettikleri gibi, Türk sömürgecileriyle (MIT ile) bu eylemi ortaklaşa gerçekleştirdiği söylenemez. Türk sömürgecileri daha önce belirttiğimiz gibi, «K'Y'B» hainlerine «geçiş için garanti» vermişlerdi. Fakat Türk sömürgecileri o sıralarda içinde bulundukları güç koşullar ve gerekse mücadelenin Kuzey Kürdistan'a sıçramaması için, herhangi bir tarafın yanında çatışmalara katılmadılar. Sadece dışardan izlemekle yetindiler.

Çatışmaların sonuçlanmasından sonra «K'Y'B» sosyal faşistleri ikiyüzelli kişinin korunması ve serbest bırakılması için, Tekrar Türk sömürgecilerine, «ekselansları Ecevit'e» başvurdular. Azı bir Kürt düşmanı olan bu kişiden aman diliyerek yerlere kapandılar. Geçici Komitenin Cizre, Silopi ve Hakkari yörelerindeki silahlı güçlerini ve radyo evini (bunların gerçek olup olmadığı ayrı bir meseldir) Jurnalliyerek, Türk sömürgecilerine katliam hazırlıklarında yardımcı olmaya çalıştılar. (Bkz, «K'Y'B»nin başbakan Ecevit'e gönderdiği mektup. 25 Eylül 1978 tarihli Hürriyet gazetesinde tam metin olarak yayınlandı.)

Olaylardan sonra çeşitli akımlar olaya ilişkin değerlendirme ve tavırlarını belirttiler. Rızgari yayınladığı broşürde olayları, sınıfsal bakış açısından yoksun bir biçimde «post kavgası» olarak gösterdi. Geçici Komite her meselede olduğu gibi, bu meselede de ilkesizliğini ve siyasetizliğini ortaya koydu. «K'Y'B»nin karşı-devrimci faaliyetlerini, Celal Talabani'nin liderlik hastalığı, kariyerizmi ve bu gibi subjektif şeylerle izah(!) etti. «K'Y'B»nin Türkiye Kürdistan'ındaki taraftarları olan sosyal faşistler ise, «K'Y'B»nin Türk sömürgecilerinden aldıkları «garanti ve izinden» tek kelime dahi söz etmeksizin, geçici Komitenin Türk sömürgecilerine (Tabii bu arada MIT-CİA-SAVAK ile) yaptığı «işbirliği» ne veryansın ettiler. Diğer yandan Türkiyede ki Orta yolcu akımlardan bazıları her iki tarafı da yurtsever göstererek sınıf mücadelesinde kimlerin yanında yer aldıklarını gösterdiler. «Proleter devrimci»ler ise ülkemizdeki sınıf mücadelesinden habersiz olduklarını, bu olay hakkında tek kelime yazmamakla bir kere daha gösterdiler.

Kısaca özetlersek, yaz aylarında Hakkari'de meydana gelen olayların arkasında yatan gerçek, sovyet-sosyal emperyalistlerinin bölgedeki çıkarlarının ve ülkemiz milli hareketi karşısındaki tavırlarının bir de-

vamı olarak kendisini göstermektedir. Sovyet Sosyal emperyalistleri-
nin ajanları olarak, Suriye sömürgecilerinin kucağında faaliyet göste-
ren «K'Y'B»nin, sosyal-emperyalistlere bağlı olan Irak'ta anti-sömür-
geci mücadeleyi geliştirmek amacıyla bulunmadıkları apaçık bir ger-
çektir. Bu nedenle geçici komiteden tutsakların serbest bırakmasını
istemek, bu isteği de, Kürdistan halkının çıkarına imiş gibi, göster-
mek, tamamen bir aldatmacadır. Böylec bir şey, «K'Y'B»nin kargu-
devrimci, yıkıcı faaliyetlerini hızlandırmasını getirecektir. Diğer yanda
geçici Komitenin elindeki tutsakları serbest bırakman sadece onun
ilkesizliğini ve uzlaşır olduğunu bir kez daha belgelemekten öteye geç-
miyecektir. Bu durumda yapılması gereken şey, tutsaklara savaş ealri
muamelesi yapmaktır. Geçici Komite'den beklenen de bu olmalıydı.
Yoksa yurtsever güçlerin birliğini savunma adına sosyal faşistleri ve
onların yıkıcı eylemlerini savunmak değil (!)...

İran Haklarının Mücadelesi Durdurulamaz

İran'da olaylar askeri hükümete rağmen devam ediyor. Faşist Şah bir taraftan son koz olarak, ikidarı orduya devredip, halkla hesaplaşmaya girerken, diğer taraftan halk içinde umutsuzca destek bulma çabası içine girerek, halka yeni vaatlerde bulunmakta, demagoji tehdit ve yalvarma taktiklerine başvurmakta, böylece halk içindeki çelişkilerden yararlanmaya çalışmaktadır. Ancak bir avuç işbirlikçi klik dışında bütün halk, işbirlikçi Şah kliğine, feodalizme emperyalizme karşı tek bir yumruk olmuş, demokratik mevzileri adım adım ele geçirmektedir.

Bugünkü hareket, İran'da Şah Monarşisini devirip Liberalleşmeyi amaçlayan demokratik muhtevalı bir harekettir. Emperyalizme faşist Şah rejimine karşı olan, tüm sınıf ve tabakalar hareket içinde yer almaktadır. Mücadelenin bu kesitinde Cumhuriyetten yana olan Milli Burjuvazi, halk hareketinin başını çekmektedir. Bugünkü mücadele 1906'da başlayan Meşrutiyetçi Burjuva Demokratik Hareketin devamıdır.

1905 Rus devriminin etkisiyle İran'da feodal mutlakiyetçiliğe darbe vuran 1906 Burjuva Devrimi yapıldı. Mutlakiyetçiliğe karşı, Meşruti ve anayasal yönetim gerçekleştirildi. Ve anayasa yürürlüğe girdi, Bilindiği gibi, daha sonra bu devrimin bir benzerini, 1908'de Jön Türkler gerçekleştirdiler. Fakat ne 1906 İran, ne de 1908 Türk Burjuva Devrimi tamamlanmadı, feodalizm ve emperyalizmle ittifak kurularak, Burjuva Demokratik Devrimin gerçekleşmesine engel olundu. İktidarı ele geçiren Acem ulusundan burjuvazi karşı-devrimci kampta yer aldıktan sonra ulusal demokratik uyanışın amansız düşmanı oldu. 1 Emperyalit paylaşım savaşı ve sonrası yıllarda, özellikle İngiliz Emperyalizminin hakimiyeti altına girdikten sonra, (17 Ekim devriminin etkisiyle) İran'da kitle mücadelesi yükseldi. Savaş sonrasında dağınık ve güçsüz bir mekanizmaya sahip olan, İran komprador burjuvazisi ve toprak ağaları ile İngiliz emperyalistleri durumlarını korumak için, hanedan değişikliğini gerçekleştirdiler. Rıza Han Şah oldu. Rıza Han 1920'den sonra İngiliz Emperyalistlerinin imkanlarından yararlanarak, ordusunu ve devlet mekanizmasını yeniden örgütlemeyi başararak, halk üzerinde faşist bir diktatörlük kurdu.

Rıza Han 2. Emperyalist paylaşım savaşına kadar, en ufak demokratik ve ulusal uyanışlara tahammül edemiyor ve kıpırdamaları kanla bastırıyordu.

2. Dünya savaşından sonra, dünyada faşist kampanı yenilgi ve başında SSCB'nin bulunduğu devrimci-demokrat ve barış yanlısı güçlerin galibiyeti dünyada gericiliğin hakimiyetini sarstı. Bu nedenle her yerde olduğu gibi İran'da da, demokratik güçler ileri bir mevzi kazandı. Bu ortandan yararlanan çeşitli sınıf ve tabakalar, kendi siyasi örgütlenmelerini gerçekleştirmeye çalıştılar.

3. Paylaşım savaşı sonrasında, komprador kapitalizmin gelişmesi, İran toplumunda proleteryanın, giderek etkin bir güç olma imkanlarını da birlikte getirdi. İran proleteryanı komprador burjuvazi ve toprak ağalarına karşı, iktidar alternatifi olmanın bilinciyle örgütlendi. Bu dönemde işçi sınıfının temsilcisi TUDEH'ti. 1953 Musaddık hükümetinde bakanlıklar aldı. Fakat daha sonraları ABD ve İngiliz gizli haber alma teşkilatları ve İran'daki işbirlikçilerin birlikte gerçekleştirdikleri darbeden sonra, TUDEH partisi de illegaliteye çekilmek zorunda kaldı. Bu karşı darbeyi göğüsleyememesi nedeniyle gücünü yitirdi, kitle bağlarını koruyamadı. Krusçevci dönemlerin SSCB'de parti yönetimini ve iktidarı gasp etmesiyle birlikte TUDEH'de onların sadık bir uşağı duruma gelerek karşı devrim saflarında yeni yerini aldı.

1945-53 yılları arasında, yalnız işçi sınıfı değil, fakat aynı zamanda halkın tüm sınıf ve tabakaları da örgütlenme imkanlarını buldular. Musaddık'ın önderliğini yaptığı Milli Burjuva hareketi de faşist Şah kline ve emperyalistlere karşı, cesaretili adımlar attı. Düzene karşı halkın duyduğu öfkeyi, pctasına almayı başaran Musaddık, halkın desteği ile Şah'ı ülken kovdu. Anayasayı yürürlüğe koydu ve özellikle petrolü Milileştirmeye çalıştı. Çok kısa müddet iktidarda kalmasına rağmen Musaddık'ın ulusal cephesi önemli tasarılar gerçekleştirdi. Onun çabalalarıyla, 1906'da başlayan Burjuva Demokratik Devrim, hızlanarak bir adım daha ileri gitti. Ancak ABD ve İngiliz emperyalistleriyle işbirlikçi Şah kligi, karşı-darbeyle iktidarı ele geçirdikten sonra, İran'da karışık bir dönem başladı. Ulusal cephenin ve proleteryanın demokratik mevzilerden sökülmesi süreci hızlandırıldı. Daha sonra İngiliz emperyalistlerinin yerini ABD emperyalistlerinin almasıyla birlikte, demokratik halk cephesi 7 yıl süren bir durgunluk dönemine girdi. Fakat bu durgunluk ileriye atılmam tohumlarını içinde taşıyordu.

1960'da Şah ABD'ye bir gezi düzenledi. Zaten iktidar ABD'nin güdümünde idi, özellikle bu tarihten sonra bu daha da pekişiyordu. Musaddık'ın devrilmesinden sonra, 1953-59 yılları arasında muhalefeti bastırmak için askeri ve siyasal desteğin yanında, iki milyar dolar para

yardımları yapılmış karşılığında yüzlerce şirkete imtiyazlar tanınmıştı. İlişkileri daha da geliştirmek için ABD'ye yaptığı geziden dönen Şah, emperyalistlere sadakatini ve «nankörlük» etmeyeceğini şöyle açıklıyordu: «Amerikan yardımının sınırlı güçteki ordumuzun (yaklaşık 250.000 kişi) etkinliğini arttırdığına ülkemizin ve halkımın güvenliğine katkıda bulunduğuna kuşku yoktur. Amerikanın askeri ve diğer alanlardaki yardımlarının ülkemize avantaj sağlamış olmasına rağmen, en az payı bizim aldığımızı ifade edersem, umarım nankörlük etmiş olmam» (A.H.Abadani İran Raporu, s.22) Taçlı haydut Şah, Washington dönüşü hemen, ABD yararına çok değişiklikler yaptı. Hükümet değişikliği ile birlikte, idari mekanizmada bir çok değişiklikler yaptı ve «ak devrim» adını verdiği, fakat gerçekte, kitleler üzerinde baskı ve sömürüyü katmerleştiren pazarları emperyalizme sınırsız olarak açan bir takım gerici reformlar yaptı. «Ak devrim» olarak adlandırılan tarımsal alanda yapılan bu gerici reformlar hareketinin gerçek yüzü, kitlelerce görülmüş, kimin yararına yapıldığı anlaşılmış ve artık Şahın her türlü demogojisine inanılması gerektiği kavranılmıştır. Fakat faşist Şah bir taraftan, baskıları yoğunlaştırırken diğer taraftan, etkisiz de olsa çankurtaran simidine sarılıx gibi, «ak devrim» demogojisine sarılmış, bunun demokratlaşma ve Libéralleşme hareketi olduğunu söyleyerek demokrat (!) gözükmeye çalışmıştır. «Ak devrim» emperyalizminin gelişme stratejisinin bir parçası olan mevcut rejimin, siyasal ve ekonomik bakımdan güçlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

TUDEH'in Sovyet sosyal emperyalizminin sadık bir uşağı durumuna gelmesinden sonra, dünyada olduğu gibi İran'da da, Marksizm-Leninizm bayrağı yere düşürülmedi. Güçsüzde olsa yeni doğan gruplar, TUDEH'in elinden proleteryanın bayrağını kaparak yüksekte tutmayı başarıyor ve İran halının mücadelsini sürdürmeye çalışıyorlar.

1963-63 yılları arasında çeşitli silahlı eylemler koyan, bu grupların önemli zaafıları vardır. 1963-64 yılları arasında «İran» Kürdistan'ında ve İran'ın kuzeyinde, 1967 yılında yine Kürdistan ve İran'ın diğer bölgelerinde gerilla eylemleri görüldü. Fakat her eylem döneminden sonra, Şah rejiminin estirdiği terör, işkence ve katliamlarla birlikte, devrimci mücadelede bir durgunluk başlıyordu. Ancak 1971 Siah-Kal eylemi-gerillaların Kuzey İran'da bir Jandarma Garnizonunu basmaları olayı-ile artık gerilla mücadelesi günümüze kadar sürdü.

Süreklilik kazanan bu eylemler, halkın sempatisini kazandı ve Şahın bütün çabalarına rağmen bu eylemlerin önü alınmadı. Bir tarafta Şah'ın halka ve devrimcilere karşı, dünyada eşine ender rastlanan bir biçimde uyguladığı, işkence, baskı ve terör diğer tarafta dalga dalga gelişip güçlenen muhalefet cephesi arasında mücadele günümüze kadar sürmektedir.

Bu cephe içinde dinci güçlerin oluşturduğu milli burjuva güçler, İran proletaryasının oluşturduğu sınıf bilinçli güçler ve Azeri, Kürt, Arap ve Beluci'lerin oluşturduğu millî güçler yer almaktadır. Bu cephenin sürdürdüğü kitle mücadeleleri, artık pasif protesto gösterileri olma niteliğini aşarak, aktif mücadeleye dönmüş Şah'ın ordusuna karşı kitleler silahlı mücadeleye başlamıştır.

Buna karşılık Şah daha «ılımlı» olan Şerif İmami hükümetini atadı. Ancak bu aldatmacalar artık halkı etkilememektedir. İran Ekonomisinin temel direği olan petrol, sanayi işçileri Şahın tehditlerine rağmen greve gidiyorlar, Hava Yolları işçileri radyo, televizyon işçi ve personeli ve mesleki kuruluşlar işi bırakıyorlar. Üniversitelerde ve Liselerde, fabrikalarda, büyük küçük bütün iş yerlerinde, boykotlar, yürüyüşler ve mitingler şeklinde olan gösteriler her geçen gün hızlanarak sürüyor. Binlerce kişi öldürülmesine rağmen Şah bu eylemlerin önünü bir türlü alamamaktadır. İran'da mücadele artık yeterince teşhir olan faşist Şah ordusu ile halk kitleleri arasında silahlı olarak sürmektedir.

Şah ülke içinde tamamen tecrit ve teşhir olmasına rağmen, uluslararası plânda emperyalistlerin ve diğer gericilerden aldığı desteği hâlâ korumaktadır. Ülkede militarizmin sıkı yönetim uygulamaları, Savak'ın uyguladığı işkence ve komplolar her zamankinden daha yoğun bir şekilde sürmektedir.

Bu mücadelenin en büyük zaafı şüphesiz ki onun Marksist-Leninizist bir önderlikten yoksun olmasıdır. Fakat hareket içinde bu güçlerin etkinliği artmakta ve Marksist-Leninistler süreç içinde rejime karşı mücadelenin tek kararlı gücü olduğunu ispatladığında, Şah aleyhtarı bu mücadeleyi tutarlı devrimci rayına oturtabilecektir. Bugün İran'daki mücadelenin önderliğini dinci güçler yapmaktadır. Ama buna rağmen gösterilmeye çalışıldığı gibi önderlik gerici değildir. Çünkü onun sınıf temelli milli bujuvazidir.

Bugün Şaha karşı oluşturulan muhalefet cephesi, değişik talep ve amaçlarla mücadeleye katılmış bulunan, çeşitli sınıf ve tabakalardan oluşmuştur. Şimdilik sınıf mevzilenmesi, bir uçta emperyalizm ve işbirlikçi Şah diğer tarafta, tüm ezilen İran halkları biçimindedir. Bu cephe içinde iç mücadele tali, ittifaklar esastır. Ancak proletaryanın güçlenmesi oranında muhalefet cephesi içindeki güçler arası çelişkiler, keskinleşecek ve Şah'ın tasfiye edilmesiyle birlikte bu cephe içinde mücadele esas duruma gelecektir.

İran halkları sosyalist ülkelerin uluslararası proletaryasına, ezilen ulus ve halkların desteğini alırken, işbirlikçi Şah kligi her türden emperyalizmin ve dünya gericiliğin desteğini almaktadır. İran halklarını «elçaklar» biçiminde nitelendiren Süper Devletlerden, ABD Başkanı

Carter bütün güçleriyle Şahın yanında olduklarını, hatta askeri müdahalede bulunabileceklerini söylüyorlar. İran'daki kitle eylemlerinin sürdürülmesini önlenilmesinde kullanılabilecek yeni silahlar, emperyalistler tarafından çok miktarda İran'a gönderilmektedir. Diğer yandan Rus Sosyal emperyalistleri, Şaha karşı gelişen, ilerici hareketi «serserilerin mollaların, gericilerin hareketi» olarak nitelemekte, böylece Şahın destekçileri olduklarını ilân etmektedirler.

Gene her iki ayağıyla dünya karşı-devrim cephesi içinde yer almış bulunan Çinli revizyonistlerde Şahın yanında olduklarını gösterdiler. İran Şahına «İran halklarının önderi» olarak ilân eden Çinli hainlerden Hua Kua Feng İran ziyaretiyle bu halkların mücadelesine büyük bir darbe indirmiştir. Onlara göre devrimin itici gücü İran halkları ve onların mücadelesi değil, bu mücadeleyi kanla bastıran faşist Şah klığıdır.

İran halklarının davası Kürdistan'lı proleter devrimcilerin de davasıdır. Bu nedenle biz Kuzey Kürdistan'lı proleter devrimciler, İran halklarının mücadelesinin en militan destekçileriyiz. Bu iki nedenden ötürü böyledir. Birinci olarak, Orta doğuda İran gibi stratejik konumu önemli bir ülkede ki halk mücadelesi, emperyalizme ve işbirlikçilerine darbe vurarak, uluslararası proleteryanın davasına katkıda bulunmaktadır. Proleter enternasyonalizmi gereğince bu mücadeleyi kendi davamız saymamız bundandır. İkinci olarak İran halklarının mücadelesi İran sömürgeciliğine darbe vurarak, özelde Doğu Kürdistan'ın, genelinde ise parçalanmış Kürdistan'ın kurtuluş mücadelesine katkıda bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ikinci neden öncelikle yüklenme zorunda olduğumuz yurtseverliğimizin gereğidir.

«İran» Kürdistan'ında son 15 yıl içinde, milli devrimci uyanışı simgeleyen iki önemli olay oldu. Bulardan 1963'te aşiret reisleri öderliğindeki isyan çok vahşi bir şekilde, paraşüt birlikleri, kara ve hava kuvvetleri tarafından bastırıldı ve binlerce kişi katledildi. 1968 yılında Marksizmden etkilenmiş küçük burjuva grupları tarafından konulan eylemler, Kürdistan halkının mücadelesinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bugün burjuva basın ve yayın organlarından sık sık adı geçen Kum ve Kırmaşah Doğu Kürdistan'ın en önemli merkezlerindendir. Buralar da dini güçlerin etkinliğine rağmen, sürdürülen mücadelenin milli nitelik taşımadığı söylenilemez. Kısacası Doğu Kürdistan halkımızın mücadelesi de umut verici bir biçimde gelişmektedir.

İran halklarının Şaha karşı elde ettikleri zaferleri bu halkların proleterya önderliğindeki zaferine dönüşeceği reddedilemez bir gerçek olarak kalacaktır.

SANAT SAYFASI

JI XWE NATIRSÎ BERDIDÎ GUNDIYA

Bes e ey xwînmijê millet ji te ev nîn e rewê
Tu mirovên xwe ji gund derxî herin nav bedewê

Ev kûrî jana zirav e ketîye nava hestîya
Bil ji sewra gundiyan qet ji we re nîn e dewa

Hun beg û axa ne, yanî xwedîye mal û gund û zêr
Lê li ber destên neyaran hun wekî çêlekewa

Gotin û şîret çî ne stîh sal li ser hev ez dibêim
Sed hezar heyf û mexabin çûn hemî badi hewa

Ser ji pola û dilên we kor e, rastî nasnekir
Ta bi şîşên sor û agir bîdne ber dax û kewa

Polperest in axperest in, gawir in bê ol û baxî
Guh li xoşxwanê me nakin guh didin saz û newa

Gotinê min plî û xîp in xweş di çavên we dîçin
Ne wekî sazê Feridûl-Etref û Samî Şewa

Gundiyan derxî ji gundan tazi û birçî bîjin
Her ewê çavên we derxî gerçî natîrsin ji wa

Şerm e Kurd jar û geda bî perçe perçe wer baji
Yekî û baweriyek nakevî nava diduwa.

Xort û xwenda dest bîdî hev, karker û çotkar hemî
Ev beg û axa bi carek bûne kûra derewa.

Hun gerek raştî bi hev re wek pîlîngan ser bîlînd
Bes e çavên xwe vemalî hun ji tamar û xewa

Heye stîh sal ko dîkin em ji we re qîr û eman
We li meydanê dibênim besê çavê we zîwa

Ne hêstîr û ne girî, ne kuştî û ne talan,
Weke xuşk û bara bîn, dewlemend û xwendevan.

Di nav me de nemênî ne axa û ne ji beg,
Destê xwe em bîdî hev, di her tîştî bînan yek

Bi çepîk û lîlandî, bi devken û xwedîdî
Hemî bêjin bi hev re : baji yekî...

— «Sewra Azadî», 1954 —

CIĞERHUN

KENDİSİNDEN KORKMADAN KÖYLÜYE SALDIRIR.

Milletin kan içicisi, artık yeter
Reva mı ki, köylüleri kovman
Onları göç yollarına katman.
Ölümcül bir hastalık olmuşsun, düşmüşsün
İçine kemiklerin
Köylü devrimidir ilacı
Ağasınız siz, beysiniz

Yani mal sahibi, köy sahibi, altın sahibi,
Düşmanlar için meri keklik
Öğüt veririm, mısra dizerim otuz yıldır
Yüz bin kez yazıklar olsun
Boşa gitmiş tümü,
Kafanız çeliktenmiş, yüreğiniz de kör
Kızgın şişlerle dağlanası...
Pul ve para tapacıları aizi,

Gavurlar, dinsizler, bahtsızlar
Saz ve ney dinlersiniz (*)
Boş verip türkülerimize
Kazık gibi batıyor değil mi
Gözlerinize dizelerim
Benziliyor mu hiç, Feridül Etreş
Ve Sami Şeva'nın (**) çalgılarına?

Siz kovup durun köylüleri
Çıplak ve aç yaşasınlar diye
Ama korkmuyorlar siaden
Oyacaklar gözlerinizi,

(*) Ağalarla beylerin eğlenmek için kullandıkları çalgılar.

(**) Arap şarkıcıları.

Ayıp değil mi hasta ve tutsak kalsın kürtler
Her biri, bin parça birbirinden
Birlik yok; iki'nin arasına girmiyor bir inanç
El-ele vermelisiniz gençler ve aydınlar
Köylüler ve bütün iřçiler
Uyanmalı, birleřmelisiniz
Kaplanlar gibi başı yüce
Yalan ocaęı olmuş bu aęalar ve beyler

Oęuřturum gözlerinizi derin uykudan
Haykırarak sesleniyoruz otuz yıldır; artık yeter
Kuru gözlerle sizi meydanda gördüęüm

— «zgrlk Devrimi», 1954 —

CIĞERHUN

KAVA YAYINLARI-1

**KOMÜNİST
ENTERNASYONALDE
SÖMÜRGEÇİLİK VE
MİLLÎ MESELE**

ÇIKIYOR!

KAVA YAYINLARI-2

**ARNAVUTLUK HALKININ
ANTİ-FAŞİST ULUSAL
KURTULUŞ SAVAŞI**

ÇIKIYOR!